

Naslov izvirnika: Ronja Rövardotter

© za besedilo: Astrid Lindgren, 1981/ Saltkråkan AB

© za ilustracije: Ilon Wikland, 1981/ Saltkråkan AB

Vse pravice pridržane.

Prvič izšlo leta 1981 pri Rabén & Sjögren, Švedska

Vse licenčne in koprodukcijske pravice ureja

Saltkråkan AB, Lidingö, Švedska (info@saltkrakan.se).

Več informacij o Astrid Lindgren lahko dobite na

www.astridlindgren.com

© za izdajo v slovenskem jeziku Založba Mladinska knjiga,

Ljubljana 2018.

Iz švedščine prevedla Lena Holmqvist.

Vse informacije o knjigah založbe Mladinska knjiga
lahko dobite tudi na:

EMKA.SI

Radi.beremo

@mladinska_MK

mladinskaknjiga

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.113.6-93-32

LINDGREN, Astrid, 1907-2002

Ronja, razbojniška hči / Astrid Lindgren ; [prevedla Lena Holmqvist ;
ilustrirala Ilon Wikland]. - 1. ponatis. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 2018. -
(Zbirka Sinji galeb ; 254)

Prevod dela: Ronja Rövardotter

ISBN 978-961-01-5277-4

290740736

Brez pisnega dovoljenja Založbe je prepovedano reproduciranje, distribuiranje,
javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih
delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, hkrati s fotokopiranjem, tiskanjem ali
shranitvijo v elektronski obliki, v okviru določil Zakona o avtorski in sorodnih pravicah.

ASTRID LINDGREN

Ronja,

RAZBOJNIŠKA HČI

Ilustrirala Ilon Wikland

Mladinska knjiga
ZALOŽBA

126592

I

Tisto noč, ko se je Ronja rodila, je nad gorami grmelo; prav zares, nevihta je tako divjala, da so se vsi divji gozdni duhci in spake v Mattisovem gozdu prestrašeno poskrili v svoje jame in skrite koticke, le krutim gozdnicam je bilo nevihtno vreme bolj všeč kot vsako drugo in z vikom in krikom so obletavale razbojniški grad na vrhu Mattisove gore. To je motilo Lovis, ki je ležala v gradu in čakala, da bo rodila, in je rekla Mattisu:

»Spodi že te krute gozdnice, da bo mir, drugače ne slišim, kaj pojem!«

Bilo je namreč tako, da je Lovis pela med rojevanjem. Tako gre laže, je trdila, in menda bo otrok bolj vesele narave, če pride na svet ob petju.

Mattis je vzel samostrel in poslal nekaj puščic skozi strelno lino.

»Zgubite se mi izpred oči, divje gozdnice!« je zakričal. »Otroka pričakujem nocoj, ste razumele, more moraste!«

»Huhu, otroka pričakuje nocoj!« so zatulile gozdnice. »Nevihtnega otroka, gotovo bo majhen in grd, huhu!«

Tedaj je Mattis še enkrat ustrelil naravnost v jato. One pa so se mu porogljivo zasmejale in z jeznimi krikami odletele prek krošenj. Medtem ko je Lovis rojevala in prepevala in ko je Mattis po svojih najboljših močeh krotil gozdnice, so sedeli njegovi razbojniki ob ognju spodaj v veliki kamniti dvorani, jedli so in pili in pošteno razgrajali, prav tako kot gozdnice. Morali so pač kaj početi, medtem ko so čakali; in čakalo je vseh dvanajst na tisto, kar se bo moralo zgoditi tam zgoraj v kamrici v stolpu. Kajti v vsem času njihovega razbojništva se

v Mattisovem gradu še ni rodil otrok. Najbolj je čakal Skalle-Per.

»Naj že vendar pride tisti razbojniček!« je rekel. »Star sem in betežen in kmalu se bom poslovil od svojega razbojništva. Rad bi videl novega poglavarja razbojnikov, preden me pobere.«

Komaj je to izrekel, že so se vrata odprla in noter je pridrvel Mattis, ves iz uma od veselja. Od radosti je visoko poskakoval po dvorani in vriskal kot blazen.

»Otrok se mi je rodil! Me slišite, otrok se mi je rodil!«

»Kakšne vrste otrok je?« je vprašal Skalle-Per iz svojega kota.

»Razbojniška hči, sreča in veselje!« je zavriskal Mattis. »Razbojniška hči, poglejte jo!«

In čez visoki prag je stopila Lovis z otrokom v naročju. Razbojniki so v hipu utihnili.

»Vidim, da se vam je pivo zaletelo v grlu,« je rekel Mattis. Vzel je deklico iz Lovisinega naročja in jo kazal razbojnikom. »Na! Bi morda radi videli najlepšega otroka, ki se je kdaj rodil na razbojniškem gradu!«

Hči je počivala na njegovih rokah in ga gledala z budnimi očmi.

»Ta otrok že ve in razume marsikaj, to se vidi,« je rekel Mattis.

»Kako ji bo ime?« je hotel vedeti Skalle-Per.

»Ronja,« je rekla Lovis. »Saj tako sem se že zdavnaj odločila.«

»Kaj pa, če bi bil fant?« je rekel Skalle-Per.

Lovis ga je gledala mirno in strogo.

»Če sem se odločila, da bo mojemu otroku ime Ronja, potem se tudi Ronja rodi!«

Nato se je obrnila k Mattisu.

»Jo daš spet meni?«

A Mattis ni hotel dati hčere iz rok. Ves začuden je gledal njene jasne oči, njena usteca, njene črne čope las, njene nebogljene roke, in prevzelo ga je neizmerno čustvo ljubezni.

»Ti otročiček ti, v teh ročicah že držiš moje razbojniško srce,« je rekel. »Tega sicer ne razumem, ampak tako je.«

»Bi jo lahko malo popestoval?« je prosil Skalle-Per in Mattis je položil Ronjo na njegove roke, kakor bi bila zlato jajce.

»Tu ga imaš, novega razbojniškega poglavarja, o katerem že toliko časa besediš. Samo ne spusti je iz rok, to ti rečem, če nočeš tudi duše spustiti!«

Toda Skalle-Per se je Ronji samo smehljal z brezzobimi usti.

»Nobene prave teže ni v njej,« je presenečeno ugotovil, ko jo je nekajkrat potežkal v rokah.

Mattis se je razjezil in mu iztrgal otroka iz rok.

»Kaj pa si pričakoval, osel? Velikega rejenega razbojniškega poglavarja z izbočenim trebuhom in kozjo brado, ali kaj?«

Vsi razbojniki so tedaj spoznali, da moraš o tem otroku govoriti pohvalno, če bi rad, da bi bil Mattis dobre

volje. In prav gotovo ga ni bilo dobro razjeziti. Zato so nemudoma začeli novorojenko hvaliti na vsa usta. Večkrat so tudi izpraznili vrčke piva/njej na čast in tako razveselili Mattisa. Sedel je mednje na častni sedež in kar naprej jim je razkazoval svojega izrednega otroka.

»Tole bo neznansko razkačilo Borka,« je rekel Mattis. »Naj kar sedi tam v svoji bedni razbojniški luknji in škripa z zobmi od zavisti, da bo strah in groza. Tako bo škripalo, da si bodo morali vsi sivi škрати in gozdnice v Borkovem gozdu zatiskati ušesa, lahko mi verjamete!«

Skalle-Per je zadovoljno prikimal in se rahlo zahihital:

»Drži, Bork bo neznansko razkačen. Kajti Mattisov rod se bo zdaj nadaljeval, medtem ko bo Borkov rod odšel naravnost v pipino koleno.«

»Tako je,« je rekel Mattis, »naravnost v pipino koleno, kot pribito! Kajti, če prav vem, Borku še ni uspelo skrupucati pamža in mu ga verjetno tudi ne bo.«

Tedaj je treščilo kakor nikoli poprej v Mattisovem gradu. Celo razbojniki so prebledeli in Skalle-Per se je zvrnil na tla, ves šibak, kakršen je bil. Ronja se je nepričakovano spustila v klavrni jokec, in to je Mattisa pretreslo huje kot grom.

»Moj otrok joka!« je zatulil. »Kaj naj storim, kaj naj storim?«

Toda Lovis je ostala mirna. Vzela mu je otroka in ga položila k prsim in joka je bilo konec.

»Dobro je počilo,« je rekel Skalle-Per, ko se je tudi on nekoliko pomiril. »Glavo stavim, da je nekam udarilo.«

Prav zares, udarilo je in to pošteno. To je postalo jasno, ko se je zdanilo. Pradavni Mattisov grad na vrhu Mattisove gore je razklalo od vrha do tal. Od kronišča pa do najglobljih kletnih obokov je bil zdaj grad razpolavljen, vmes je zijal prepad.

»Ronja, tvoje otroško življenje se začinja prav veličastno,« je rekla Lovis, ko je z otrokom v naročju stala na razpolavljenem kronišču in gledala razdejanje.

Mattis je besnel kot divja zver. Kako se je moglo kaj takega zgoditi staremu gradu njegovih prednikov? Toda Mattis ni mogel nikoli dolgo časa besneti in vedno je znal poiskati razloge za tolažbo.

»No ja, nam vsaj ne bo treba več paziti na vse tiste blodnjake in kletne luknje in ropotije. In najbrž se ne bo nihče več izgubil v Mattisovem gradu. Saj se še spominjate, kako je Skalle-Per zašel in kako smo ga našli šele čez štiri dni!«

Tega se Skalle-Per ni nič kaj rad spominjal. Je bil mar on kriv, da se je tako slabo končalo? Saj je hotel samo izvedeti, kako velik in ogromen je pravzaprav Mattisov grad, in kot rečeno, bil je dovolj velik, da se je človek v njem lahko izgubil. Ubožček, bil je skoraj že na pol mrtev, preden je končno našel pot nazaj v veliko kamnito dvorano. Razbojniki so, hvalabogu, tako tulili in razgrajali, da se je slišalo že od daleč, sicer ne bi nikoli več našel prave poti.

»Vsega gradu tako nismo nikoli uporabljali,« je rekel Mattis. »Še naprej nam ostanejo te naše dvorane in kamrice in stolpi, kjer že od nekdaj živimo. Kar me jezi, je samo to, da smo izgubili stranišče. Zares, strah in groza, to je zdaj na oni strani prepada, in gorje tistemu, ki ne bo mogel zdržati, dokler ne postavimo novega!«

A to stvar so hitro uredili in življenje na Mattisovem gradu se je nadaljevalo ravno tako kot prej. Le ta razlika je bila, da je odtlej v njem živel otrok. Majhen otročiček, ki je počasi mešal glavo Mattisu in vsem njegovim razbojnikom, tako je vsaj menila Lovis. Že res, da ni bilo nič narobe, če so njihovi prsti postali malo mehkejši in njihove navade malo bolj olikane, a v vsaki stvari je potrebna mera. In prav gotovo ni naraven prizor, da dvanajst razbojnikov in en razbojniški poglavar z ovčje prijaznim pogledom vriska in ploska samo zato, ker se je paglavček pravkar naučil lesti po kamniti dvorani, kakor da na svetu še nikoli ni bilo večjega čudeža. Res je sicer, da se je Ronja plazila nenavadno urno, verjetno zato, ker se je odrivala z levo nogo, kar se je zdelo razbojnikom naravnost čudovita domislica. Navsezadnje se večina otrok nauči lesti, je rekla Lovis. Brez glasnega občudovanja in ne da bi morali zato njihovi očeti pozabiti na vse drugo in celo zanemariti svoje delo.

»Hočeš, da Bork prevzame tudi vse rope v Mattisovem gozdu?« je srdito pripomnila, ko so razbojniki z Mattisom na čelu privihrali domov ob nenavadnem času samo zato, ker so pač morali gledati, kako Ronja je svoj mlečni zdrob, preden jo Lovis spravi spat v visečo zibelko.

Toda Mattis ni poslušal takega govorjenja.

»Ronjica, golobica moja!« je zavpil, ko se je Ronja z levo nogo kot puščica zakadila vanj z druge strani dvorane, brž ko je stopil čez prag. Nato je sedel s svojo golobico v naročju in jo pital z mlečnim zdrobom in pri tem ju je gledalo njegovih dvanajst razbojnikov. Skledica z mlečnim zdrobom je stala nedaleč stran na ognjišču in Mattis je bil s svojimi razbojniškimi šapami nekoliko neroden, veliko zdroba se je polilo po tleh in poleg tega je Ronja od časa do časa sunila žlico, tako da je nekaj zdroba pristalo tudi na Mattisovih obrveh. Prvič ko se je to zgodilo, so se razbojniki tako gromko zasmejali, da se je Ronja ustrašila in začela jokati, toda kmalu je spoznala, da je naredila nekaj zabavnega, in je to rada ponovila. To je bolj razveseljevalo razbojnike, kakor zabavalo Mattisa. Sicer pa je bil Mattis mnenja, da je vse, kar Ronja počne, enkratno, in da je edinstvena na svetu.

Celo Lovis se je morala smejati, ko je zagledala Mattisa z otrokom v naročju in mlečnim zdrobom na obrveh.

»Ljubi moj Mattis, kdo pa še lahko verjame, da si ti najbolj mogočen razbojniški poglavar vseh gora in gozdov! Če bi te zdaj videl Bork, bi se tako smejal, da bi se uscal.«

»Tega bi ga kmalu odvadil,« je rekel Mattis mirno.

Bork, to je bil sovražnik številka ena. Prav tako sta bila Borkov oče in stari oče sovražnika številka ena Mattisovemu očetu in staremu očetu. Da, že dolgo predtem, kar ljudje pomnijo, sta si bila navzkriž Borkov in Mattisov rod. Od nekdanj so bili razbojniki in strah in trepet za poštene ljudi, ki so morali skozi njihove temne gozdove s svojimi konji in vozovi in tovari.

»Bog naj pomaga tistemu, ki mora skozi Razbojniško grapo!« so govorili ljudje in pri tem so mislili na ozki prelaz med Borkovim in Mattisovim gozdom. Tam so vedno prežali razbojniki in za tistega, ki so ga oropali, ni bilo pomembno, ali so to bili Borkovi ali Mattisovi razbojniki, nobene razlike ni bilo. Za Mattisa in Borka pa je bila razlika velika. Na življenje in smrt sta se tepla za plen in drug drugega sta tudi veselo oropala, kadar ni prihajalo dovolj otovorjenih vozov skozi Razbojniško grapo.

O vsem tem ni Ronja vedela nič, bila je premajhna. Nič ni vedela o tem, da je njen oče strah vzbujajoči razbojniški poglavar. Zanja je bil le tisti bradati prijazen Mattis, ki se je smejal in prepeval in kričal in ji dajal zdrob; imela ga je rada.

Toda z vsakim dnem je rasla in začela je po malem raziskovati svet okoli sebe. Dolgo časa je mislila, da je

velika kamnita dvorana ves svet. In tam ji je bilo všeč, tam je bila na varnem pod orjaško dolgo mizo in igrala se je s storži in kamni, ki ji jih je Mattis prinašal domov. In kamnita dvorana je bila prav imeniten prostor za otroke. Tam si se lahko odlično zabaval in veliko si se lahko naučil. Ronji je bilo všeč, kadar so razbojniki ob večerih peli ob ognju. Tiho je sedela pod mizo in poslušala, dokler se ni naučila vseh razbojniških pesmi. Nato se jim je pridružila z zvonkim glasom, in Mattis se ni mogel načuditi svojemu edinstvenemu otroku, ki je tako lepo pel. Naučila se je tudi plesati. Kajti kadar so se razbojniki res razvneli, so plesali in skakali po dvorani kakor zmešani in Ronja se je kmalu naučila, kako to gre. Tudi ona je plesala, skakala in se po razbojniško pogajala v zrak Mattisu v veselje. In ko so se razbojniki potem zbrali okoli dolge mize, da bi se osvežili z vrčkom piva, se je bahal s svojo hčerko.

»Lepa je kakor gozdna vila, to morate priznati! Tako gibčna, tako temnih oči in črnih las. Tako krasnega otroka še niste videli, to morate priznati!«

In razbojniki so prikimali in se strinjali. Ronja pa je tiho sedela pod mizo s svojimi storži in kamni, in ko je gledala noge razbojnikov v kosmatih kožuhastih škornjih, se je igrala, da so to njeni razposajeni kozlički. Te

je videla v kozjem hlevu, kamor jo je peljala Lovis s seboj k molži.

Kaj dosti več kot to pa Ronja ni videla v svojem kratkem življenju. Nič ni vedela o tem, kako je zunaj Mattisovega gradu. In lepega dne je postalo Mattisu jasno – pa čeprav mu to ni bilo niti najmanj všeč – da je nastopil čas.

»Lovis,« je rekel svoji ženi. »Najin otrok se mora naučiti živeti v Mattisovem gozdu. Spusti jo!«

»A tako, končno si le spoznal,« je rekla Lovis. »To bi se moralo zgoditi že zdavnaj, če bi bilo po mojem.«

In zdaj je bila Ronja prosta in se bo lahko klatila po mili volji. A najprej jo je Mattis poučil o tem in onem.

»Pazi se gozdnic in sivih škratov in Borkovih razbojnikov!« je rekel.

»Kako pa naj vem, kdo so gozdnice in sivi škrti in Borkovi razbojniki?« je vprašala Ronja.

»Boš že videla,« je rekel Mattis.

»No, dobro,« je rekla Ronja.

»In pazi, da se ne zgubiš v gozdu« je rekel Mattis.

»Kaj pa naj naredim, če se zgubim v gozdu?« je vprašala Ronja.

»Poišči pravo stezo!« je rekel Mattis.

»No, dobro,« je rekla Ronja.

»In pazi, da ne padeš v reko!« je rekel Mattis.

»Kaj pa naj naredim, če padem v reko?« je vprašala Ronja.

»Plavaj!« je rekel Mattis.

»No, dobro,« je rekla Ronja.

»In pazi, da se ne zvrneš v Peklensko žrelo!« je rekel Mattis.

Mislil je na prepad, ki je delil Mattisov grad na dvoje.

»Kaj pa naj naredim, če se zvrnem v Peklensko žrelo?« je vprašala Ronja.

»Potem nimaš kaj narediti!« je rekel Mattis in nato zarjul, kakor da se mu je nenadoma vse zlo naselilo v prsi.

»No, dobro,« je rekla Ronja, ko se je Mattis iztulil.

»Torej se ne bom zvrnila v Peklensko žrelo. Še kaj?«

»Kaj bi že še bilo,« je rekel Mattis. »Ampak to boš že še sama opazila. Zdaj pa pojdi!«

Nato je Ronja odšla. Kmalu ji je postalo jasno, kako je bila neumna. Kako neki je mogla misliti, da je velika kamnita dvorana ves svet? Še ogromni Mattisov grad ni ves svet. Še visoka Mattisova gora ni ves svet, ne, svet je veliko večji. Tako velik je, da ti kar sapo vzame. Res je že slišala, kako se Mattis in Lovis pogovarjata o svetu zunaj Mattisovega gradu, govorila sta o reki. A šele zdaj, ko je videla, kako njeni slapovi divje hrumijo globoko izpod Mattisove gore, je razumela, kaj so reke. Govorila sta o gozdu. A šele zdaj, ko je videla, kako temen in čuden je z vsemi svojimi šumečimi drevesi, je razumela, kaj so gozdovi, in se je čudila, da so na svetu reke in gozdovi. Komaj je lahko verjela svojim očem; že samo to, da so na svetu velika drevesa in velike vode in da so živi, je dovolj, da se čudiš!

Sledila je stezi naravnost v najbolj divji gozd in prišla do jezera. Naprej ne sme, ji je rekel Mattis. In jezero je počivalo pred njo vse črno med temnimi smrekami, samo lokvanji, ki so plavali na vodi, so se belo svetili. Ronja ni vedela, da so to lokvanji, toda gledala jih je dolgo časa in se čudila, da so na svetu lokvanji. Ves dan je ostala pri jezeru in tam je počenjala marsikaj, česar prej ni nikoli. Metala je smrekove storže v vodo in zasmejala se je, ko je opazila, da jih lahko zaziblje, ko čofota z nogami. Tako se še ni zabavala. Njene noge je prevzel prijeten in svoboden občutek, ko so lahko čofotale po vodi, in še bolj vesele so bile, ko so smele plezati. Okoli jezera so ležale ogromne, z mahom pokrite skale, nanje se je vzpenjala in plezala je na smreke in bore. Ronja je plezala in se vzpenjala na vse, dokler se sonce ni pogreznilo za gozdnatimi griči. Tedaj je pojedla kruh in popila mleko, ki ju je imela s seboj v usnjeni malhi. Nato je legla na mah, da bi malo počivala, visoko nad njo pa so pošumevala drevesa. Ležala je tako in jih gledala in se čudila, da so na svetu drevesa. Potem je zaspala.

Ko se je zbudila, je bila temna noč in videla je, kako zvezde žarijo nad vrhovi smrek. Tedaj je dojela, da je svet še večji, kakor je mislila. In užalostilo jo je, da so na

svetu zvezde, pa jih ne moreš doseči, tudi če se še tako steguješ za njimi.

Zdaj je bila v gozdu že dalj časa, kot bi smela. Domov mora, sicer bo Mattis ves iz uma, to je vedela.

Zvezde so se zrcalile v jezeru, povsod drugod je bila črna tema. Teme pa je bila vajena. Ni se je bala. Saj, kako črno pa je v Mattisovem gradu v zimskih nočeh, ko ogenj ugašne, bolj črno kot v vseh gozdovih; ne, teme se ni bala.

Ravno ko se je odpravljala, se je spomnila usnjene malhe. Še vedno je ležala na kamnu, kjer je prej sedela in jedla, in v temi se je povzpela na kamen, da bi jo vzela. Pomislila je, da je tu na visoki skali bliže zvezdam in stegnila je roke nad glavo in jih poskusila nekaj utrgati, da bi jih odnesla v malhi domov. Toda ni šlo, zato je vzela svojo malho in hotela splezati na tla.

Tedaj je zagledala nekaj, kar jo je prestrašilo. Povsod med drevjem so se svetile oči; res, okoli skale se je zbral krog oči, ki so prežale nanjo, in tega prej ni opazila. Nikoli še ni videla, kako se oči lahko svetijo v temi, in niso ji bile všeč.

»Kaj hočete?« je zaklicala. A odgovora ni dobila. Oči pa so se ji približevale. Počasi, malo po malem so prihajale čedalje bliže in slišala je mrmrajoče glasove, čudne stare sive glasove, ki so mrmrali in kar naprej ponavljali:

»Vsi vi sivi škrati, tu človek, tu človek v gozdu sivih škratov, vsi vi sivi škrati, ugriznite in udarite!«

In nenadoma so bila tik ob skali nenavadna siva bitja, ki so ji hotela slabo. Ni jih videla, a čutila je, da so tam, in groza jo je spreletela. In spoznala je, kako so nevarni, ti sivi škrati, ki se jih mora varovati, kakor ji je rekel Mattis. A zdaj je prepozno. Kajti začeli so udrihati po skali s kiji in gorjačami ali kar so že imeli. Bunkalo je in čunkalo in zoprno ropotalo v tišini. Ronja je zakričala, zdaj se je bala za življenje.

Ko je zakričala, so škrati nehali udarjati. A zaslišala je nekaj še hujšega. Začeli so se vzpenjati po skali. Z vseh strani so prihajali v temi. Slišala je, kako drsajo njihove noge, in slišala je njihovo mrmranje: »Vsi vi sivi škrati, ugriznite in udarite!« Ronja je iz obupa kričala še

glasneje in z usnjeno malho divje bila okrog sebe. Kmalu bodo prišli nadjno in jo ogrizli do smrti, to je vedela. Njen prvi dan v gozdu bo tudi zadnji.

Prav tisti hip pa je zaslišala rjojenje, tako besno je znal rjuti samo Mattis. Res je, tam prihaja njen Mattis, z vsemi svojimi razbojniki, njihove bakle so razsvetljevale drevesa in Mattisovo rjojenje je odmevalo po gozdu:

»Izginite, sivi škrati! Pojdite v pipino koleno, preden vas pokončam!«

In Ronja je slišala, kako zamolklo udarja, ko se njihova telesca mečejo s skale, in v soju bakel jih je tudi videla, sive male škrate, kako so bežali v temo in izginili.

Sedla je na malho in se oddričala po strmi skali. Mattis je bil takoj pri njej, dvignil jo je v naročje, jokala je v njegovo brado, medtem ko jo je nesel domov v Mattisov grad.

»Zdaj veš, kaj so sivi škrati,« je rekel Mattis, ko sta sedela ob ognju in si je Ronja grela premrle noge.

»Zdaj res vem, kaj so sivi škrati,« je rekla Ronja.

»Kako ravnati z njimi, tega pa ne veš,« je rekel Mattis. »Če te je strah, to začutijo že od daleč in takrat postanejo nevarni.«

»Tako je,« je rekla Lovis, »in to velja za marsikaj. Zato je najbolje, da te v Mattisovem gozdu ni strah.«

»To si bom zapomnila!« je rekla Ronja. Tedaj je Mattis zavzdihnil in jo tesno stisnil k sebi.

»Saj se spominjaš, kaj sem rekel, česa se moraš varovati?«

Res, dobro se je spominjala. In v naslednjih dneh se je Ronja samo še pazila pred vsemi nevarnostmi in premagovala strah. Paziti mora, da ne pade v reko, je rekel Mattis, zato je veselo skakljala po spolzkih kamnih na rečnem bregu, tam kjer je voda najmočnejše drla. Saj pri hoji po gozdu se ji ni treba varovati padca v reko! Da se varovanja sploh nauči, mora vaditi ob brzicah in nikjer drugje. Zato da bi prišla do brzic, pa se je morala spustiti po strmem bregu do reke pod Mattisovo goro. Tudi pri tem plezanju je premagovala strah. Prvič je bilo težko, od strahu je morala mižati. Počasi pa se je opogumila in kmalu je tudi vedela, kje so razpoke, v katere lahko upre noge, in kje se mora oprijeti s prsti na nogah, da se ne zvrne vznak v brzice.

Kakšna sreča, je pomislila, da sem našla kraj, kjer se moram hkrati paziti, da ne padem v vodo, in kjer krepi svoj pogum!

Tako so ji minevali dnevi. Ronja se je pazila in se vadila v spretnostih bolj, kakor sta slutila Mattis in Lovis, in nazadnje je postala podobna zdravi živalci, gibčni in močni, ki se ne boji ničesar. Ne sivih škratov ne krutih

gozdnic ne tega, da bi se zgubila v gozdu, in ne, da bi padla v reko. Še vedno pa se ni naučila paziti, da ne bi padla v Peklensko žrelo; toda imela se je namen naučiti tudi tega.

Mattisov grad je sicer preiskala od vrha do tal; poznala je poti do vseh zapuščenih dvoran, kamor nikoli ni stopil nihče razen nje, in ni se zgubila v podzemnih hodnikih in temnih luknjah in obokanih kletih. Tajne hodnike v gradu in skrivne poti v gozdu, vse je poznala in povsod je našla pravo pot. A najraje je bila v gozdu in po njem je tekala od jutra do večera.

Ko pa je prišel večer in se je mračilo in je ogenj gorel na ognjišču v kamniti dvorani, tedaj se je vrnila domov, utrujena, potem ko se je ves dan pazila in vadila. Ob tem času so se vračali s svojih pohodov tudi Mattis in njegovi razbojniki, in Ronja je potem sedela z njimi ob ognju in pela njihove razbojniške pesmi. A o njihovem razbojniškem življenju ni vedela ničesar. Videla je, kako so ob večerih prijezdili domov z otovorjenimi konji, veliko različnega blaga je bilo v vrečah in usnjenih culah in škatlah in skrinjah. Kam so šli iskat vse to, tega ji nihče ni povedal, in to je tudi ni zanimalo, prav tako kot je ni zanimalo, odkod prihaja dež. Je pač vse mogoče na tem svetu; to je že opazila.

Včasih je slišala pogovore o Borkovih razbojnikih in tedaj se je spomnila, da se je treba tudi pred njimi paziti. A do tedaj še ni videla nobenega.

»Če ne bi bil Bork takšen osel, bi se mi skoraj smilil,« je rekel Mattis nekega večera. »Biriči ga lovijo po Borkovem gozdu, zadnje čase nima trenutka miru. Kmalu ga bodo verjetno celo izkadili iz njegove razbojniške luknje, no saj, je pač usrané, zato ga ni škoda, ampak kljub vsemu!«

»Vsi Borkovi razbojniki so usranci,« je rekel Skalle-Per in vsi so se strinjali.

Kakšna sreča, da so Mattisovi razbojniki toliko boljši, je pomislila Ronja. Pogledala jih je, kako sedijo pri dolgi mizi in srebajo juho. Bradati so bili, umazani, prepirljivi in divji. Toda naj nikar o njih nihče ne govori, da so usranci, vsaj ne tako, da bi ona slišala. Skalle-Per in Tjegge, Pelje in Fjosok, Jutis in Joen, Labbas in Knotas, Turre in Tjorm, Sturkas in Lill-Klippen, vsi so njeni prijatelji in so pripravljene zanj iti skozi ogenj in v vodo, to je vedela.

»Imam pa že raje Mattisov grad,« je rekel Mattis. »Tukaj si varen kakor lisica v brlogu in kakor orel na vrhu skale. Če pridejo sem kakšni debeloglavi biriči, da bi nas nadlegovali, jih pošljemo naravnost v pipino koleno, tega se zavedajo!«

»S prdcem naravnost v pipino koleno!« je rekel Skalle-Per zadovoljno. Vsi razbojniki so se strinjali glede tega in zasmejali so se že ob sami misli, kakšen debeloglavec bi moral biti tisti, ki bi poskušal vdreti v Mattisov grad. Nedostopen z vseh strani je počival na svoji skali. Samo na južni strani se je vila ozka jahalna stezica navzdol po pobočju in izginila spodaj v gozdu. A na treh straneh je Mattisova gora strmo padala v globino; le kateri debeloglavec bi se lotil plezanja po njej, so se krohotali razbojniki. Niso pa vedeli, kje se Ronja vadi v premagovanju strahu.

»In če pridejo po jahalni stezi, se bo njihova pot končala pri Volčjem grabnu,« je rekel Mattis. »Tam jim lahko preprečimo prehod z velikimi skalami. Pa menda še s čim drugim!«

»Pa menda še s čim drugim,« je rekel Skalle-Per in se zahihital, ko je pomislil, kako bi bilo mogoče ustaviti biriče v Volčjem grabnu. »Marsikaterega volka sem svoje čase tam stisnil,« je dodal, »zdaj pa sem prestar in stisnem samo še kakšno bolho, ja, ja!«

Ronja je vedela, da je Skalle-Per usmiljenja vreden, ko je tako star, ni pa mogla razumeti, zakaj naj bi prišli biriči in debeloglavci nagajat k Volčjemu grabnu. Sicer pa je bila zaspana in preveč utrujena, da bi ji bilo tega

mar. Raje je zlezla na pograd in tam je ležala budna, dokler ni slišala, kako Lovis poje Volčjo pesem, tako kot vsak večer, ko pride čas, da razbojniki zapustijo ogenj in si poiščejo svoje čumnate. V kamniti dvorani so spali samo ti trije, Ronja in Mattis in Lovis. Ronji je bilo všeč ležati v postelji in gledati skozi špranjo med zavesama, kako ogenj plapola in umira, ko Lovis poje. Odkar je Ronja pomnila, je vsak večer poslušala, kako je mati pela Volčjo pesem. Tedaj mora zaspati, to je vedela, a z radostjo je pomislila, preden je zatisnila oči:

»Jutri spet vstanem!«

In pokonci je skočila takoj, ko se je spet začelo dani-ti. Ni bilo važno, kakšno vreme je prinesel dan, želela je v gozd, in Lovis ji je dala za malico malho s kruhom in mlekom.

»Otrok nevihtne noči si,« je rekla Lovis, »otrok goz-dničine noči tudi, taki radi podivjajo, to se ve. Le pazi, da te ne bodo gozdnice vzele!«

Ronja je nekajkrat že videla, kako so gozdnice plava-le nad gozdom, in naglo je zlezla v kot in se skrila. Goz-dnice so med vsemi nevarnostmi v Mattisovem gozdu najnevarnejše, paziti se jih moraš, če hočeš živeti, je re-kel Mattis. In prav one so bile krive, da je tako dolgo držal Ronjo doma v gradu. Lepe in divje in krute so te

gozdnice. Z očmi, trdimi kot kamen, oprezajo po gozdu in iščejo koga, da bi ga s svojimi ostrimi kremplji razpra-skale do krvi.

Toda nobena gozdnica ne bi mogla Ronje tako pre-strašiti, da ne bi hodila po stezah in krajih, kjer je rada živela svoje osamljeno gozdno življenje. Res, sama je bila, a pogrešala ni nikogar. Koga naj bi pogrešala? Nje-ni dnevi so bili polni življenja in sreče, samo – tako hi-tro so minevali. Poletje je minilo, bila je že jesen.

V jesenskem času so gozdnice postajale vedno bolj divje, nekega dne so preganjale Ronjo po gozdu, dokler ni začutila, da je res nevarno. Že res, da je znala teči kakor lisica, in res je vedela za vse skrite koticke v gozdu, toda gozdnice so jo trmasto zasledovale, in vsepovsod je slišala njihove predirne krike:

»Huhu, lepo človeško bitjece, to bo tekla kri, huhu!«

Skočila je v jezero in plavala pod vodo na drugo stran. Tam je zlezla na breg in se skrila pod gosto smreko. In slišala je, kako jo gozdnice iščejo in besno kričijo:

»Kje je to človeško bitjece, kje je, kje je? Pridi, da te strgamo in spraskamo, naj teče kri, huhu!«

Ronja je obsedela v svojem skrivališču, dokler ni videla, kako izginjajo nad drevesnimi krošnjami. Zdaj ni več hotela ostati v gozdu. A do noči in do Volčje pesmi je bilo še veliko časa, zato se je spomnila, da bi zdaj lahko storila tisto, kar že dolgo namerava. Šla bo na grajsko streho in pazila, da ne pade v Peklensko žrelo. Velikokrat je že slišala zgodbo o tem, kako se je Mattisov grad razklal tisto noč, ko se je rodila. Mattis se ni nikoli naveličal pripovedovati o tem.

»Strah in groza, kakšen pok! Morala bi ga slišati. No, saj si ga, taka kot si bila, komaj rojena, revica. Bum, pa smo dobili dva gradova namesto enega in z žrelom

vmes. In nikoli ne pozabi, kar sem ti rekel, pazi, da ne padeš v Peklensko žrelo!«

In prav to je zdaj počenjala. To je bilo najboljše, kar je lahko počela, medtem ko so gozdnice norele po gozdu.

Velikokrat je že bila na strehi, a nikoli ni šla v bližino nevarnega prepada, ki se je odpiral tako nenadoma. Tam te nič ne more varovati. Zdaj se je splazila tja potrebuju in pokukala v globino. Fuj, huje je, kot je pričakovala!

Pobrala je enega od razmajanih kamnov z roba in ga spustila iz rok. Srh jo je spreletel, ko je zaslišala udarec v globini. Tako zamolklo je bilo slišati in tako oddaljeno; res, te globine se je treba paziti! Toda razpoka, ki je ločevala obe polovici gradu, ni bila prav široka, s poštenim zaletom bi jo človek verjetno lahko preskočil! A tako nor menda ni nihče? Ne, ampak to bi bil dober način, kako se paziš in vadiš, kot je imela navado. Še enkrat je pogledala v prepad, brr, kakšna globina! Potem je dvignila glavo, da bi pogledala, kje bi bilo najlaže narediti tisti skok. In tedaj je zagledala nekaj, zaradi česar bi kmalu padla v Peklensko žrelo od same osuplosti.

Nedaleč na drugi strani prepada je sedel nekdo, nekdo, ki je bil približno tako velik kot ona, in je bingljal z nogami nad Peklenskim žrelom.

Ronja je vedela, da ni edini otrok na svetu. Le v Mattisovem gradu in v Mattisovem gozdu je bila edini otrok. Lovis pa ji je povedala, da je drugod polno otrok, in to dveh vrst; takih, ki bodo takšni kot Mattis, in takih, ki bodo kot Lovis, ko odrastejo. Ronja bo takšna kot Lovis. Slutila je, da bo tisti, ki sedi tam in binglja z nogami nad Peklenskim žrelom, takšen kot Mattis.

Ta hip je še ni opazil. Ronja ga je gledala. In tiho se je čudila temu, da je na tem svetu.

Nato jo je zagledal in tedaj se je zasmel tudi on.

»Vem, kdo si!« je rekel. »Ti si tista razbojniška hči, ki se potepa po gozdu. Nekoč sem te že videl tam.«

»Kdo pa si ti?« je vprašala Ronja. »In kako neki si prišel sem?«

»Jaz sem Birk Borkason in tukaj živim. Danes ponoči smo se preselili sem.«

Ronja je široko odprla oči.

»Kdo?«

»Bork in Undis, pa jaz in naših dvanajst razbojnikov!«

Nekaj časa je trajalo, preden je doumela pomen tako neverjetnih besed, nazadnje pa je rekla:

»Hočeš reči, da je vsa severna stran gradu polna usrancev?«

Zasmel se je.

»Ne, tu smo sami pošteni Borkovi razbojniki. Tam čez, kjer živiš ti, tam pa so cele skladovnice usrancev, to že vrabci čivkajo.«

A tako, to že vrabci čivkajo! Kakšna neverjetna nesramnost! Začelo je vreti v njej. A še huje bo.

»Sicer pa,« je rekel Birk, »tole ni več severna stran gradu. Odslej se imenuje Borkova trdnjava, skušaj si to zapomniti!«

Ronji je kar sapo zaprlo od besa. Borkova trdnjava! To je pa že od sile! Kakšni lopovi so, ti Borkovi razbojniki! In tisti nesramni mulec, ki tam sedi in se reži, ta je eden izmed njih!

»Strah in groza!« je rekla. »Le počakaj, da Mattis to izve, pa bodo šli vsi Borkovi razbojniki naravnost v pipino koleno, in to s prdcem!«

»To misliš ti, ja!« je rekel Birk.

Ronja pa je pomislila na Mattisa in groza jo je spreletela. Nekoč ga je že videla ponorelega od besa in vedela je, kako to izgleda. A tokrat bo tako hudo, da se bo Mattisov grad še enkrat razklal, to ji je bilo jasno, in ob tej misli je zastokala.

»Kaj ti je?« je rekel Birk. »Ti ni dobro?«

Ronja ni odgovorila. Dovolj je že slišala, dovolj ji je bilo mulčevega ustenja in nesramnosti. Zdaj bo treba kaj storiti. Mattisovi razbojniki bodo kmalu doma, in tedaj, groza in strah, bo moral vsak usran Borkov razbojnik zleteti iz Mattisovega gradu še hitreje, kakor je prišel!

Vstala je, da bi odšla. Tedaj pa je videla, kaj namerava Birk storiti. Zares, ta nesramni mulc misli zakriliti čez Peklensko žrelo! Stal je tam na nasprotni strani in zdaj je vzel zalet. Zakričala je:

»Če prideš sem, jo boš dobil na rilec, da ti bo nos odletel!«

»Haha!« se je zasmel Birk in skočil čez prepad. »Pa ti poskusi, če znaš!« je rekel in se zarežal.

Tega ne bi smel reči, tega ne bo prenesla. Dovolj je že bilo, da so se on in njegovi usranici ugnezdili v Mattisovem gradu, prav gotovo pa se ne bo noben Borkov razbojnik košatil s skokom, ki ga ne bi mogel ponoviti Mattisov razbojnik!

Rečeno, storjeno! Sama ni vedela kako, toda nenadoma je zletela čez Peklensko žrelo in pristala na drugi strani.

»Še kar dobro se znajdeš!« je rekel Birk in skočil za njo.

A Ronja ga ni počakala. Ponovno je skočila čez prepad. Pa naj stoji tam in zija za njo, kolikor hoče!

»Obljubila si mi na rilec, kdaj bom dobil?« je vprašal Birk. »Prihajam!«

»Vidim,« je rekla Ronja. In res je prišel. Toda tudi tokrat ga ni počakala. Spet je skočila in skakati je mislila, dokler ji sapa ne poide, če je to potrebno, da se ga znebi.

Nato nista več govorila. Le skakala sta. Brezumno in besno sta skakala sem in tja čez Peklensko žrelo. Slišati je bilo samo, kako sta lovila sapo. Le vrane, ki so sedele na vrhu obzidja, so od časa do časa zakrakale. Sicer je bilo vse grozljivo tiho. Bilo je, kakor da ves Mattisov grad ždi na svojem hribu in pridržuje dih pred nečim groznim in nevarnim, kar se bo morda zdaj zdaj zgodilo.

Saj, verjetno se oba kmalu znajdeva v Peklenskem žre-
lu, je pomislila Ronja. Pa bo vsaj že enkrat konec tega
večnega skakanja!

Spet je letel Birk čez prepad naravnost proti njej in pripravila se je, da bo tudi ona skočila. Katerikrat zapovrstjo ni vedela več, občutek je imela, da že od nek-
daj samo skače čez prepade, da bi se znebila borkovskih
mulcev.

Tedaj je videla, kako je Birku spodrsnilo na razmaja-
nem kamnu, na tistem delu roba, kjer je pristal. In slišala
je, kako je zakričal, preden je izginil v globino.

Nato je slišala samo še vrane. Zatisnila je oči in si že-
lela, da bi tega dne ne bilo nikoli. Da Birka ne bi bilo.
Da nikoli ne bi skakala.

Nazadnje se je po trebuhu priplazila do roba in po-
gledala v prepad. In zagledala je Birka. Stal je na nečem
naravnost pod njo, na kamnu ali tramu ali na čem že,

kar je štrlelo iz počenega zidu. Ravno dovolj prostora je
bilo za njegova stopala in nič več. Stal je tam z globokim
Peklenskim žrelom pod seboj in njegove roke so divje
tipale za oporo, za nečim, kar bi lahko zagrabil, da ne
bi tresčil v prepad. Vedel pa je, in to je vedela tudi Ro-
nja, da se ne bo mogel rešiti brez pomoči. Moral bo sta-
ti tam, dokler mu ne bo zmanjkalo moči, to sta vedela
oba, in potem ne bo več Birka Borkasona.

»Drži se!« je rekla Ronja, in zarežal se ji je v odgo-
vor:

»Ja, tukaj skoraj ne moreš drugega početi!«

Vendar ga je bilo strah, to se je videlo.

Ronja je naglo pograbila pleten usnjen trak, ki ga je
vedno nosila za pasom, zvitega v klobčič. Že velikokrat
si je pomagala z njim med plezanjem in vzpenjanjem
v gozdu. Zdaj je napravila veliko zanko na enem koncu
traku, drugi konec pa si je zavezala okoli pasu. Nato ga
je spustila do Birka in videla je, kako so se mu oči zasve-
tile, ko mu je trak zabingljal nad glavo. Res, segel je rav-
no do njega, sama sreča za tega Borkovega mulca!

»Opasaj si zanko, če moreš!« je rekla. »Plezati lah-
ko začneš, ko bom zaklicala! Nič prej!«

Strela, ki je udarila tisto noč, ko se je rodila, je odtr-
gala skalo z vrha zidu. Zdaj je na srečo ležala samo malo

stran od roba prepada. Ronja je legla plosko na trebuh za skalo in nato je zaklicala:

»Začni!«

In takoj je začutila, kako se ji je trak zadrgnil okoli trebuha. Zbolelo jo je. Ob vsakem sunku, medtem ko je Birk plezal, je zastokala.

Kmalu me bo razpolovilo tako kot Mattisov grad, je pomislila in stisnila je zobe, da ne bi zakričala.

Nato je nenadoma začutila olajšanje in pred njo je stal Birk in jo gledal. Obležala je in poskusila, ali lahko še vedno diha. Rekel je:

»A tako, tu ležiš!«

»Kot vidiš,« je rekla Ronja. »Si se naskakal?«

»Ne, še enkrat moram skočiti. Da pridem na pravo stran. Domov moram, v našo trdnjavo, saj veš.«

»Najprej snemi moj trak!« je rekla Ronja in vstala. »Nočem biti s tabo povezana dalj, kot je nujno potrebno.«

Izmotal se je iz zanke.

»Jasno, da ne,« je rekel. »Ampak po vsem tem sem mogoče le navezan nate. Brez traku.«

»Kar misli si!« je rekla Ronja. »Ti pa tvoja trdnjava! Pojdi že v pipino koleno!«

Stisnila je pest in ga treščila naravnost v nos.

Nasmehnil se je.

»Ne bi ti svetoval, da to ponoviš! Si pa prijazna, ker si mi takole rešila življenje, hvala ti!«

»Marš v pipino koleno, sem ti že rekla!« je dejala Ronja in stekla proč, ne da bi se ozrla. A ravno ko je stala pri kamnitem stopnišču, ki je z vrha vodilo v notranjost gradu, je zaslišala Birka, kako je zaklical:

»Ti razbojniška hči, se bova še kaj videla?«

Obrnila je glavo in videla, kako jemlje zalet za zadnji skok. Zakričala je:

»Upam, da ti bo spet spodrsnilo, usranè!«

*

Bilo je še huje, kakor je pričakovala. Mattisa je zgrabil takšen bes, da so se ustrašili celo njegovi razbojniki.

Toda najprej nihče ni hotel verjeti njenim besedam in Mattis se je po dolgem času spet razjezil nanjo.

»Nekaj laži in izmišljotin včasih kar prav pride. Ampak takih salamenskih bedarij nikar ne nakladaj. Borkovi razbojniki v Mattisovem gradu – ti si pa res znaš zmišljevati! Kmalu bi mi začela vreti kri, čeprav vem, da je laž.«

»Ni laž!« je rekla Ronja. In spet mu je poskusila dopovedati, kaj je zvedela od Birka.

»Lažeš!« je rekel Mattis. »Prvič, Bork nima fanta. Ne zna delati otrok, to vsi vemo.«

Vsi razbojniki so molčali, niso si upali spregovoriti. Nazadnje pa je Fjosok zinil:

»No, kakorkoli že, slišijo se govorice, da ima paglavca. Enega, ki ga je Undis rodila tisto noč, ko je tako močno grmelo. Takrat ko smo pri nas dobili Ronjo, saj veš!«

Mattis je zapičil pogled vanj.

»In tega mi nihče ni povedal! Kaj vse za vruga ste mi še zamolčali?«

Divje je švigal z očmi in rjoveč je zagrabil dva vrča piva, z vsako roko enega, in ju zalučal v steno, da se je pivo zapenilo.

»In zdaj se sprehaja ta Borkova kačja zalega po strehi Mattisovega gradu? In ti, Ronja, si se z njim pogovarjala?«

»On se je z mano pogovarjal,« je rekla Ronja.

Mattis je rjoveč zagrabil ovčjo pečenko, ki je bila na pogrjnjeni dolgi mizi, in jo zabrisal v steno, da se je mast razškropila na vse strani.

»In ta kačja zalega je trdila, praviš, da se je ta pasji sin, njegov oče, z vsem svojim razbojniškim tropom vselil v severni del gradu?«

Ronjo je bilo sicer strah, da Mattis ne bo mogel poslušati vsega do konca, ne da bi se mu od besa omračil um. Toda bes je bil potreben, če so hoteli spraviti ven Borkove razbojnike, in zato je rekla:

»Tako je, in zdaj se imenuje Borkova trdnjava, skušaj si to zapomniti!«

Mattis je rjoveč zagrabil lonec z juho, ki je visel nad ognjem, in ga zabrisal v steno, da je juha brizgnila na vse strani.

Lovis je do tedaj molčala, samo poslušala in gledala. Zdaj je bila jezna, to je bilo videti. S skledo svežih jajc, ki jih je pravkar prinesla iz kurnika, je stopila k Mattisu.

»Tukaj imaš!« je rekla. »Ampak sam boš pospravil za seboj, zapomni si!«

Mattis je jemal jajca, eno po eno, in jih besno rjoveč metal v steno, da je jajčna godlja tekla v potokih.

Nato se je zjokal.

»Varen kakor lisica v brlogu ali orel na vrhu skale, tako sem rekel! In zdaj ...«

Vrgel se je na tla, kakor je bil dolg in širok, in tam je ležal in jokal in kričal in preklinjal, dokler se Lovis tega ni naveličala. »Zdaj je pa dovolj!« je rekla. »Če si se nalezel uši, nič ne pomaga, če ležiš in stokaš! Raje se postavi na noge in stori kaj!«

Razbojniki so že lačni sedeli pri mizi. Lovis je šla po ovčjo pečenko, ki je ležala na tleh, in jo malo obrisala.

»Bržkone bo zdaj še mehkejša,« je tolažilno rekla in začela svojim razbojnikom rezati debele rezine.

Mattis se je čemerno postavil na noge in tudi sedel k mizi. Jedel pa ni nič. Podpiral je z rokami svojo črno razkuštrano glavo in tiho renčal, od časa do časa je tako vzdihnil, da se je slišalo po vsej kamniti dvorani.

Ronja je stopila k njemu. Ovila mu je roko okoli vratu in naslonila lice na njegovo.

»Ne bodi žalosten!« je rekla. »Saj jih je treba samo postaviti pred vrata!«

»To verjetno ne bo lahko,« je mrko rekel Mattis.

Ves večer so sedeli ob ognju in skušali iztuhtati, kako bi se tega lotili. Kako se otreseš uši, kako spraviš Borkove razbojnike iz Mattisovega gradu, ko so se enkrat že dobro ugnezdili, to bi Mattis rad vedel. Predvsem pa bi rad izvedel, kako so se mogli ti zakrknjeni lopovi, ti tatinski psi prikrasti v severni del gradu, ne da bi jih opazil en sam Mattisov razbojnik. Vsak, ki je bil namenjen v Mattisov grad na konju ali peš, je moral po Volčjem grabnu, tam pa je bila straža noč in dan. Kljub temu pa nihče še zavohal ni kakšnega Borkovega razbojnika.

Skalle-Per se je rogal.

»A tako si si to predstavljal, Mattis? Da bodo pripeketal po Volčjem grabnu in vljudno rekli: Umaknite se, prijateljčki, kajti nocoj se mislimo seliti v severni del gradu.«

»Po kateri poti so potemtakem prišli, ti, ki vse tako dobro veš?«

»No, prav gotovo ne po Volčjem grabnu in skozi glavna grajska vrata,« je rekel Skalle-Per. »Gotovo s severne strani, tam nimamo straže.«

»Ne, zakaj bi imeli tam stražo? Saj tam ni vhoda v grad, pa tudi hrib je skoraj navpičen. Mogoče pa so kakor muhe in znajo plezati po navpični skali? In potem noter skozi strelne linice, kaj?«

Tedaj se je nenadoma nečesa spomnil in zapičil je pogled v Ronjo.

»Kaj si pa ti pravzaprav počenjala na strehi?«

»Pazila sem, da ne padem v Peklensko žrelo,« je rekla Ronja.

Žal ji je bilo, da ni bolj spraševala Birka. Morda bi ji povedal, kako je Borkovim razbojnikom uspelo priti v severni del gradu. Se je pač prepozno spomnila.

Mattis je postavil nočno stražo ne le v Volčji graben, pač pa tudi na streho.

»Borkova nesramnost je brez meja,« je rekel. »Lepega dne bo verjetno priletel čez Peklensko žrelo kakor

podivjan bivol in nas hotel do konca izriniti iz našega gradu.«

Zagrabil je svoj vrč s pivom in ga zabrisal v steno, da se je pivo razlilo vsepovsod po kamniti dvorani.

»V posteljo grem, Lovis! Ne zato, da bi spal. Pač pa zato, da bom tuhtal in preklinjal, in gorje tistemu, ki me bo motil!«

Tudi Ronja je bedela tisti večer. Naenkrat je postalo vse tako zamotano in težko. Zakaj mora biti tako? Tisti Birk, saj se je razveselila, ko ga je prvič zagledala! In zdaj, ko je končno spoznala vrstnika, zakaj mora to potem biti ravno majhen zoprn Borkov razbojnik?

Naslednjega jutra se je Ronja zgodaj zbudila. Oče je že sedel pri mizi in jedel kašo. Ni mu ravno teknilo. Čemerno je nosil žlico k ustom in včasih je pozabil, da jih mora tudi odpreti. Prav veliko ni spravil vase. In nič bolje ni bilo, ko je nenadoma pridrvel v kamnito dvorano Lill-Klippen, ki je ponoči stražil pri Peklenskem žrelu skupaj s Sturkasom in Tjeggom, ter zavpil:

»Bork te čaka, Mattis! Stoji na drugi strani Peklenskega žrela in robanti, da hoče takoj govoriti s teboj!«

Nato je Lill-Klippen naglo skočil stran, in to je bilo modro, kajti naslednji trenutek je tik ob njegovem ušesu letela Mattisova skleda s kašo in treščila v steno, da je kaša brizgnila na vse strani.

»Sam boš pospravil za seboj!« ga je strogo opomnila Lovis, a Mattis je ni poslušal.

»A tako, Bork bi rad govoril z mano! Strah in groza! Naj mu bo, saj potem nekaj časa verjetno ne bo več kaj dosti govoril! Če sploh še kaj bo,« je rekel Mattis in stisnil zobe, da je zaškrtalo.

Zdaj so vsi razbojniki iz svojih čumnat primrgoleli v kamnito dvorano in vprašali, kaj se dogaja.

»Pogoltnite svojo kašo, kakor da je ogenj v strehi!« je rekel Mattis. »Kajti potem bomo zgrabili podivjanega bivola za roge in ga vrgli v Peklensko žrelo!«

Ronja je skočila v obleko. To je storila zelo hitro, saj je morala obleči čez strajco le še kočemajko iz žrebičkove kože in prav takšne tesne hlače. Hodila pa je vselej bosa, dokler ni zapadel sneg. Zato ji ni bilo treba trati časa za škornje ali natikače, kadar se je mudilo tako kot zdaj.

Če bi bilo vse kot ponavadi, bi bila kmalu v gozdu. Toda nič ni bilo več tako kot prej in zdaj je morala na streho, če hoče videti, kaj se bo zgodilo!

Mattis je priganjal svoje razbojnike in s polnimi usti kaše so vsi, tudi Lovis in Ronja, odločno odkorakali po kamnitih grajskih stopnicah proti strehi. Samo Skalle-Per je ostal sam pri svoji skledi in bridko obžaloval, da ne more več sodelovati, kadar se dogaja kaj špasnega.

»Preveč stopnic je v tej hiši,« je zamrmral, »in nekateri imajo noge preveč zanič!«

Jutro je bilo jasno, hladno. Prvi rdeči žarki sonca so obsijali širne gozdove okoli Mattisovega gradu. Ronja je gledala čez rob kronišča. Tam spodaj bi bila rada, v svojem tistem zelenem svetu. Ne tukaj pri Peklenskem žrelu, ob katerem zdaj stojijo razvrščeni Mattisovi in Borkovi

razbojniki in bolščijo drug v drugega čez prepad, ki jih ločuje.

Aha, takšen je torej ta prebrisan lisjak, je pomislila, ko je zagledala Borka, ki je široko razkoračen in ves predrzen stal na čelu svojih razbojnikov. Sploh ni tako visokorasel in lep kakor Mattis, to je dobro, si je mislila. Videti pa je močan, tega ne gre zanikati. Nizke rasti je sicer res, toda širokih ramen in krepak in povrhu še rdečelas, s prameni, ki štrlijo na vse strani. Poleg sebe ima nekoga, ki je tudi rdečelas, toda pri njem so lasje gladki, kot da ima bakreno čelado na buči. Res, to je Birk in zdi se, da se kar čudi tej veličastni predstavi. Na skrivaj ji je pomahal, kakor da sta že stara prijatelja, no, to naj si kar domišlja, ta pasji sin!

»Lepo, Mattis, da si prišel tako urno,« je rekel Bork. Mattis je s črnim pogledom ošvrknil svojega sovražnika.

»Lahko bi prišel že prej,« je rekel, »pa sem moral najprej nekaj dokončati.«

»Kaj pa?« je vljudno vprašal Bork.

»Pesem, ki sem jo spesnil danes ob prvem svitu. Imenuje se ‚Žalostinka za mrtvim borkovskim razbojnikom‘. Undis bo morebiti malce v tolažbo, ko bo postala vdova!«

Bork je morda mislil, da se bo Mattis dal prepričati in da ne bo preveč sitnaril glede zadeve z Borkovo trdnjavo. Pri tem pa se je bridko zmotil, in ko je to opazil, se je razjezil.

»Raje skušaj tolažiti Lovis, ki te mora kar naprej prenašati s tvojim velikim gobcem vred!«

Undis in Lovis, ženski, ki bi ju bilo treba tolažiti, sta stali prekrizanih rok, vsaka na svoji strani Peklenskega žrela in se gledali v oči, ne da bi trenili. Ni bilo videti, da bi potrebovali kakšno tolažbo.

»Zdaj me pa poslušaj, Mattis,« je rekel Bork. »V Borkovem gozdu se ni dalo več živeti. Tam rojijo biriči kakor brenclji, in nekam se moram vendar dati z ženo in svojimi razbojniki.«

»Že mogoče,« je rekel Mattis. »Ampak da si kar tako meni nič tebi nič prisvojiš bivališče, ne da bi koga vprašal, to se ne spodobi nikomur z vsaj koncem olike!«

»Nenavadno govorjenje za razbojnika,« je rekel Bork. »Mar ne jemlješ že od nekdanj vse, kar si poželiš, ne da bi vprašal?«

»Hm,« je rekel Mattis. Kazalo je, da je ostal brez besed, Ronja ni razumela zakaj. Le kaj je Mattis vzel, ne da bi vprašal, to bi bilo treba zvedeti.

»Ko že govoriva o tem in onem,« je rekel Mattis po krajšem molku. »Veselilo bi me slišati, kako ste prišli noter, zato namreč, ker bi vas potem lahko vrgel po isti poti ven!«

»Prav nič nas ne boš vrgel ven,« je rekel Bork. »Kako smo prišli noter? Veš kako, pri nas imamo fantiča, ki zna plezati po najbolj strmih stenah z dolgim močnim repom iz vrvi za seboj.«

Potrepljal je Birka po rdečem temenu in Birk se je namuznil.

»In nato fantiček pošteno pritrdi vrv tam zgoraj, tako da vsi lahko splezamo za njim. In potem je treba samo vstopiti v grad in si začeti urejati primeren razbojniški brlog.«

Mattis je nekaj časa škripal z zobmi, medtem ko je to prebavljaj. Nato je rekel:

»Kakor vem, ni nikakršnega vhoda na severni strani.«

»Kakor veš, no, saj ne veš ravno dosti o tem gradu in tudi spominjaš se ne, čeprav živiš tu že vse življenje! Vidiš, v tistih časih, ko je bila ta hiša bolj gosposka, kakor je zdaj, so deklet morale imeti svoj izhod, kadar so šle krmit svinje. Saj se menda spominjaš, kje je stal stari svinjak, ko si bil majhen. Tam sva skupaj lovila podgane vse dotlej, dokler naju ni zalotil tvoj oče in mi pripeljal tako zaušnico, da bi mi kmalu betico odneslo.«

»Da, veliko koristnega je storil moj oče,« je rekel Mattis. »Krotil je vse prebrisane lopove Borkovega rodu povsod, kjer je naletel nanje.«

»To pa!« je rekel Bork. »In ta klofuta me je naučila, da so vsi iz Mattisovega rodu moji sovražniki na življenje in smrt. Predtem sem se komaj zavedal, da pripadava različnima rodovoma, ti pa jaz, in menda se tudi ti nisi tega zavedal!«

»Zdaj pa vem,« je rekel Mattis. »In zdaj bo ali žalostinka za mrtvim borkovskim razbojnikom ali pa zapustita ti in tvoja sodrga Mattisov grad po isti poti, po kateri ste prišli!«

»Lahko da bodo takšne in drugačne žalostinke,« je rekel Bork. »Ampak v Borkovi trdnjavi sem si zdaj ustvaril gnezdo in tu bom ostal.«

»Kako bo s to stvarjo, se bo šele pokazalo,« je rekel Mattis in med njegovimi razbojniki je ogorčeno završalo. Takoj so hoteli prijeti za samostrele, a tudi Borkovi razbojniki so bili oboroženi in boj pri Peklenskem žrelu bi se lahko končal le slabo za vse; to sta uvidela oba, Mattis in Bork. Zato sta se razšla, še prej pa sta se še enkrat ozmerjala.

Mattis ni bil ravno videti kot zmagovalec, ko se je vračal v kamnito dvorano, pa tudi njegovi razbojniki ne. Skalle-Per jih je tiho opazoval, potem se je zvito nasmehnil z brezzobimi usti.

»Kaj pa tisti podivjani bivol?« je rekel. »Tisti, ki naj bi ga zgrabili za roge in vrgli v Peklensko žrelo, menda

je strašno treščilo in zadonelo po vsem Mattisovem gradu?«

»Jej kašo, če lahko žvečiš, in prepusti meni podivjane bivole!« je rekel Mattis. »Bom že še opravil z njim, ko bo čas za to!«

Ker pa ni bilo videti, da je zdaj čas za to, je Ronja odhitela ven v svoj gozd. Dnevi so bili zdaj krajši. Že čez nekaj ur bo sonce zašlo, a do tedaj je hotela biti v svojem gozdu in pri svojem jezeru. Obsijano od sonca je žarelo kakor toplo zlato. Ronja je vedela, da je to zlato varljivo, voda pa ledeno hladna. Kljub temu se je hitro znebila obleke in skočila na glavo. Najprej je zatulila, nato pa se je zasmejala od veselja, plavala je in se potapljala, dokler je hlad ni pognal iz vode. Tresla se je od mraza, ko je spet oblačila usnjeno kočmajko. Ni pomagalo, morala je teči, da se ogreje. Odfrčala je kakor trolček, večerni duhec, med drevesi in čez kamne, dokler je ni nehalo zebsti in so njena lica žarela. In potem je še tekla samo zaradi občutka lahkote. Veselo vriskajoča je priletela na plano med dvema gostima smrekama in tam se je zaletela naravnost v Birka. V njej je zavrela kri. Zadnje čase te še v gozdu ne pustijo pri miru!

»Pazi, kam stopaš, razbojniška hči!« je rekel Birk. »Menda se ti tako strašno ne mudi?«

»Koliko se mi mudi, tebe prav nič ne briga!« mu je zabrusila in nato je spet oddirjala. A potem je vendarle upočasnila tek. Spomnila se je, da bi se lahko priplazila nazaj in pogledala, kaj počne Birk v njenem gozdu.

Čepel je pred lisičjim brlogom, kjer je živela lisičja družina. To jo je še bolj razjezilo. To so vendar njene lisičke. Spremljala jih je, odkar so se spomladi skotile. Zdaj so bili mladiči že veliki, a še vedno igrivi. Poskakovali so in šavsali in se topli pred brlogom in Birk je sedel tam in jih gledal. Bil je obrnjen s hrbtom proti njej, kljub temu pa je le opazil, da je ona za njim, in zaklical je, ne da bi se obrnil:

»Kaj hočeš, razbojniška hči?«

»Hočem, da pustiš moje lisičje mladiče pri miru in izgineš iz mojega gozda!«

Vstal je in stopil k njej.

»Tvoji lisičji mladiči! Tvoj gozd! Lisičji mladiči so sami svoji, ali ne razumeš tega! In živijo v lisičjem gozdu. In to je tudi volčji in medvedji in losov in gozd divjih konj. Pa še od uharice je in od skobca in gozdnega goloba in jastrebov in kukavic. Pa še od polžev in pajkov in mravelj je ta gozd.«

»Poznam vse živo v tem gozdu,« je rekla Ronja. »Ni treba, da me o tem poučuješ!«

»Torej veš, da je ta gozd tudi od gozdnic in sivih škra-tov in debeloritih palčkov in večernih trolov!«

»Povej mi kaj novega!« je rekla Ronja. »Kaj takega, o čemer ne vem več kot ti. Sicer lahko molčiš!«

»Poleg tega pa je tudi moj gozd! In tvoj gozd, razboj-niška hči, res, tudi tvoj gozd je to! Ampak če ga hočeš imeti zase, si bolj neumna, kakor sem mislil, ko sem te prvič zagledal.«

Ošvrknil jo je s pogledom in njegove svetlo modre oči so potemnele od nejevolje. Ni mu bila všeč, to se je videlo, in tako ji je bilo prav. Naj si misli, kar si hoče, sama si je zdaj želela domov, da ga ne bi bilo treba več gledati.

»Rada si delim gozd z liscami in uharicami in pajki, s teboj pa ne!« je rekla in odšla.

Tedaj je opazila, da se v gozd plazi megla. Kosmata in siva se je dvigala iz tal in se valila med drevje. V trenutku je sonce izginilo in zlatega leska ni bilo več. Zdaj nisi videl ne steze, ne kamnov. Vendar je to ni prestrašilo. Se bo že še znala pritipati do Mattisovega gradu tudi skozi najgostejšo meglo in prav gotovo bo doma, še preden bo Lovis zapela Volčjo pesem.

Kako pa je z Birkom? Že mogoče, da pozna vse steze in poti v Borkovem gozdu, a tu v Mattisovem gozdu ni

tako domač. No, naj kar ostane pri lisicah, je pomislila, doker ne pride nov dan brez megle.

Tedaj je zaslišala, kako jo kliče iz megle:

»Ronja!«

Glej no, tudi to, kako ji je ime, že ve! Ni več samo razbojniška hči.

In spet je zaklical:

»Ronja!«

»Kaj hočeš?« je zavpila. A bil je že pri njej.

»Ta megla me je malo preplašila,« je rekel.

»A tako, bojiš se, da ne boš našel poti domov v svoj tatinski brlog? Pa si deli brlog z lisicami, saj rad deliš!«

Birk se je zasmel.

»Trša si kot kamen, razbojniška hči! Toda pot do Mattisovega gradu poznaš bolje od mene. Ali bi se lahko držal za rob tvoje kočmajke, dokler ne prideva ven iz gozda?«

»Figo se boš držal!« je rekla Ronja. Toda snela je svoj usnjeni trak, tistega, ki ga je enkrat že rešil, in mu ponudila konec.

»Na! Ampak drži se na razdalji traku od mene, to ti priporočam!«

»Kakor hočeš, jezna razbojniška hči,« je rekel Birk.

In nato sta šla. Megla ju je ovijala in hodila sta tiho – na razdalji traku, kakor je določila Ronja.

Nista smela zapustiti steze. Vsak najmanjši napačen korak bi ju lahko v tej megli speljal s poti, to je Ronja vedela. A ni je bilo strah. Z rokami in nogami je tipala pred seboj, kamni, drevesa in grmi so bili njeni kažipot, šlo je počasi, a prav gotovo bo že doma, preden bo Lovis zapela Volčjo pesem. Ni se bilo česa bati.

Res, bolj nenavadnega pohoda še ni doživela. Bilo je, kakor da je izumrlo in utihnilo vse življenje v gozdu, in čudno ji je bilo pri srcu. Je to res njen gozd, tisti, ki ga pozna in ljubi, zakaj je zdaj tako tih in grozen? In kaj se skriva tam v megli? Tam je nekaj, nekaj neznanega in nevarnega, ni vedela kaj. In strah jo je bilo tega.

Kmalu bom doma, je pomislila, da bi se potolažila, kmalu bom ležala na svojem pogradu in poslušala, kako Lovis poje Volčjo pesem. Ni pomagalo. Strah je naraščal v njej in bala se je bolj, kakor kdajkoli prej v svojem življenju. Poklicala je Birka. To je bil beden, piškav klic. Tako grozljivo ga je bilo slišati, in še bolj strah jo je postalo. Tole me bo spravilo ob pamet, je pomislila, to bo moj konec!

Tedaj se je globoko iz megle oglasilo nekaj mirnih, sladko otožnih tonov, pesem, in to najbolj čudna pesem.

Še nikoli ni slišala česa podobnega. O, kako je lepa, kako polni njen gozd s svojo sladkostjo! In pregnala je ves strah, potolažila jo je. Stala je negibno in se pustila tolažiti. Kako lepo je to! In kako ta pesem vabi in jo privlači. Prav zares, čutila je, da bi tisti, ki pojejo, radi, da zapusti stezo in odide v meglo za vabljivimi glasovi.

Petje je postalo glasnejše. Njeno srce je zatrepetalo in v hipu je pozabila na Volčjo pesem, ki jo čaka doma. Na vse je pozabila, zdaj si je želela samo k tistim, ki jo

kličejo iz megle. »Že prihajam!« je zaklicala in stopila nekaj korakov vstran od steze. Tedaj pa je zacukalo za usnjeni trak tako močno, da je padla.

»Kam greš?« je zaklical Birk. »Če boš pustila, da te privabijo podzemeljci, bo po tebi, to vendar veš!«

Podzemeljci? Slišala je že zanje. Vedela je, da pridejo v gozd iz svojih temnih globin le, kadar je megla. Še nikoli ni srečala nikogar iz tega ljudstva, a kljub temu je zdaj hotela iti za njimi, kamorkoli bi že vodila pot.

Hotela je živeti z njihovimi pesmimi, pa čeprav bi morala živeti v podzemlju do konca življenja.

»Že prihajam!« je spet zaklicala in hotela iti. Birk pa je bil že pri njej in jo je trdno držal.

»Izpusti me!« je zavpila in divje mahala okoli sebe. A jo je držal.

»Ne rini v nesrečo!« je rekel. Toda zaradi petja ga ni slišala, bilo je že tako močno, da je napolnilo ves gozd s svojim zvenenjem in njo s hrepenenjem, ki se mu ni mogla upirati.

»Že prihajam!« je spet zaklicala in z Birkom se je tepla, da bi se osvobodila. Praskala je in cukala in kričala je in jokala in ga močno ugriznila v lice. A še jo je držal.

Dolgo jo je držal. In nato se je megla naenkrat dvignila, enako hitro, kakor se je prej spustila. Tisti hip je pesem utihnila. Ronja je pogledala okoli sebe. Bilo je, kakor da se je pravkar zbudila iz sna. Videla je stezo, ki vodi domov, in rdeče sonce, ki tone za griči. In Birka. Stoji tik ob njej.

»Na razdalji traku, sem rekla!« ga je opomnila. Potem je zagledala njegovo krvavo lice in vpašala:

»Te je lisica ugriznila?«

Birk ni odgovoril. Zvil je usnjeni trak in ji ga izročil.

»Hvala lepa! Zdaj bom že sam znal priti domov v Bor-kovo trdnjavo!«

Ronja je kučkala izpod čela. Nenadoma ga je bilo težko zares sovražiti, ni vedela zakaj.

»Pojdi v pipino koleno!« je prijazno rekla. Nato je odvihrala.

Tisti večer je Ronja nekaj časa posedala ob ognju skupaj z očetom in tedaj se je spomnila, kaj bi rada zvedela.

»Kaj si vzela, ne da bi vprašal, kakor je rekel Bork?«

»Hm,« je rekel Mattis. »Kako me je bilo strah, da se boš zgubila v megli po poti domov, Ronjica moja!«

»Pa se nisem,« je rekla Ronja. »No, kaj si vzela, ne da bi vprašal?«

»Poglej!« je rekel Mattis in vneto kazal s prstom na žerjavico, »vidiš tisto postavo tam! Borku je podobna, fuj!«

A Ronja ni videla nikakršnega Borka v žerjavici in tudi zanimal je ni.

»Kaj si vzela, ne da bi vprašal?« je trmasto vztrajala.

Ker Mattis ni odgovoril, je to namesto njega storil Skalle-Per.

»Še kar precej! O ja, že kar nekaj! Lahko bi naštel ...«

»Pa ne boš!« je rekel Mattis jezno. »To bom sam opravil!«

Vsi razbojniki razen Skalle-Pera so že odšli spat v svoje čumnote, in Lovis je šla zapret kokoši in koze in ovce pred nočjo, zato je samo Skalle-Per slišal, kako je Mattis

razložil Ronji, kaj pravzaprav pomeni razbojnik. To je nekdo, ki jemlje stvari, ne da bi vprašal in brez dovoljenja.

Mattis se tega ponavadi ni sramoval, narobe! Napihaval se je in bahal, da je najmočnejši razbojniški poglavar vseh gora in gozdov. A zdaj se mu je nekoliko zatikalo, ko bi moral to povedati Ronji. Sčasoma jo je sicer res imel namen poučiti o vsem, saj ne bo šlo drugače, ampak rad bi še nekaj časa počakal s tem.

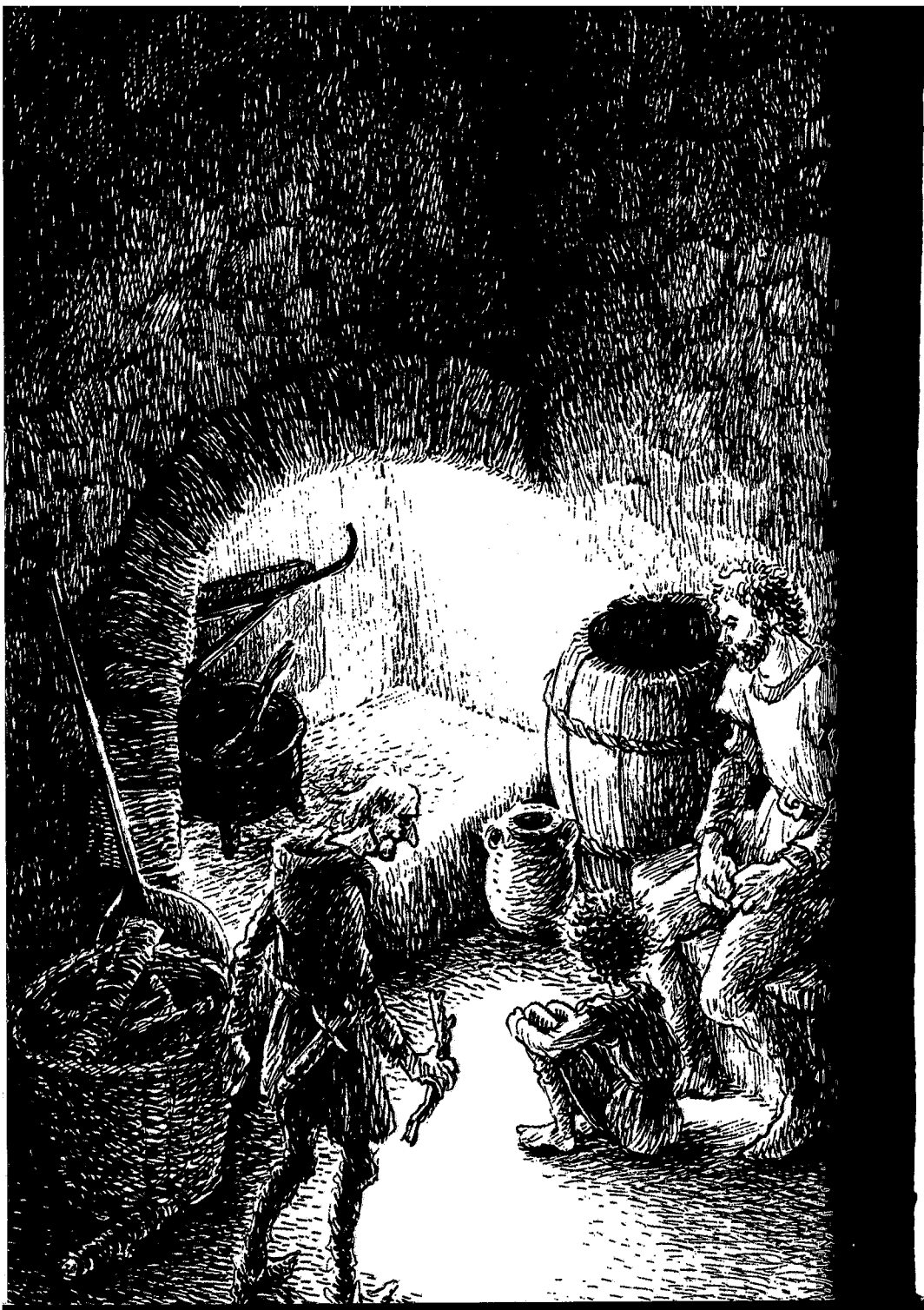
»Ti, Ronjica moja, ker si še nedolžen otrok, ti še nisem toliko povedal o teh stvareh.«

»Ne, niti besede ji nisi povedal,« je potrdil Skalle-Per. »Pa tudi mi nismo smeli nič reči!«

»Stari mož, mar ne bi šel raje spat,« je rekel Mattis. Toda Skalle-Per nima takih namenov, si je mislil. Tole je hotel slišati. In Ronja je razumela. Zdaj je končno spoznala, odkod so vse stvari, vse tisto, kar so razbojniki prinesli na konjskih hrbtih, ko so prijezdili domov ob večerih, vse blago v vrečah in culah, vse dragocenosti v škatlah in skrinjah. Take stvari niso rasle na drevesih v gozdu. Njen oče je vse to kar tako jemal drugim ljudem.

»Pa kako, da ne pobesnijo, ko jim vzameš njihove stvari?« je vprašala Ronja.

Skalle-Per se je zahihital.

»Besnijo, da kar pihajo!« je potrdil. »Hohoho, samo slišati bi jih morala!«

»Stari mož, dobro bi bilo, če bi končno le odšel spat!« je rekel Mattis. Skalle-Per pa še vedno ni hotel nič slišati o tem.

»Nekateri tudi jokajo,« je povedal Ronji, tedaj pa je Mattis zarjul:

»Molči, sicer te postavim pred vrata!«

Nato je pobožal Ronjo po licu.

»Razumeti moraš, Ronja! Tako je pač s to rečjo. Vedno je bilo tako. O tem se nima smisla prepirati.«

»To pa res ne!« je rekel Skalle-Per. »Ampak ljudje se nikakor nočejo navaditi. Samo tulijo in jokajo in preklinjajo, da je veselje!«

Mattis ga je ježno ošvrknil s pogledom, potem pa se je spet obrnil k Ronji.

»Moj oče je bil razbojniški poglavar, pa tudi moj ded in praded, to veš. In tudi jaz se nisem izneveril. Tudi jaz sem razbojniški poglavar, najmočnejši v vseh gorah in gozdovih. In tako bo tudi s teboj, Ronjica moja!«

»Z menoj?« je zakričala Ronja. »Nikoli! Kje pa, če se jezijo in jokajo!«

Mattis se je popraskal po glavi. Zaskrbljen je postal. Rad bi, da bi ga Ronja občudovala in ljubila prav toliko,

kolikor jo ljubi in občuduje sam. Zdaj pa tu kriči, Nikoli v življenju in noče biti razbojniški poglavar kakor njen oče. To je Mattisa užalostilo. Tako ali drugače jo mora prepričati, da je to, kar počenja, lepo in prav.

»Veš, Ronjica moja, jemljem le tistim, ki so bogati,« je zagotovil. Potem je malo pomislil.

»In dajem revnim, tako je.«

Skalle-Per se je zahihital.

»To pa to, drži! Celo vrečo moke si dal tisti revni vдови z osmimi otroki, se spomniš?«

»Tako je,« je rekel Mattis, »to sem storil, prav za-res.«

Zadovoljno je pogladil svojo črno brado. Tako zelo je bil zadovoljen sam s seboj, pa tudi s Skalle-Perom.

Skalle-Per se je spet zahihital.

»Dober spomin imaš, Mattis! Če se prav spominjam, bo tega kmalu deset let. To pa res, revnim daješ. Kar naprej, vsako deseto leto.«

Mattis je zarjul.

»Če ne greš takoj zdaj spat, vem za nekoga, ki ti bo pomagal na hrbet!«

Toda ni bilo potrebno. Kajti vstopila je Lovis. Skalle-Per je izginil brez pomoči. Ronja je odšla spat in ogenj je ugasnil, medtem ko je Lovis pela Volčjo pesem. In

Ronja je v postelji poslušala in ni ji bilo mar, ali je njen oče razbojniški poglavar ali ni. Njen Mattis je, karkoli že počenja, in rada ga ima.

Tisto noč je nemirno spala in sanjalo se ji je o podzemeljcih in o njihovem vabljevem petju, a ko se je zbudila, se ni ničesar spomnila. Birka pa se je spomnila. V dnevih, ki so sledili, je včasih pomislila nanj in se vprašala, kako mu je v Borkovi trdnjavi. In koliko časa bo trajalo, preden bo Mattis končno izgnal njegovega očeta in vso njegovo razbojniško sodrigo iz svojega gradu.

Mattis je glede tega vsak dan koval nove veličastne načrte, ki pa niso bili nič prida.

»Neuporabno!« je rekel Skalle-Per, pa naj se je Mattis spomnil česarkoli že. »Prebrisan moraš biti kot stara lisica, s silo ne boš nič opravil.«

Mattis po naravi ni bil ravno prebrisan kot stara lisica, a se je trudil. In ta čas, ko je razmišljal, niso kaj prida ropali. Tudi Borkovi razbojniki so menda imeli druge skrbi. Ljudje pa, ki so tiste dni potovali skozi Razbojniško grapo, so bili osupli, da je tako prazna in brez razbojnikov. Ni jim bilo jasno, zakaj je tako mirno. Kam so se razkropili vsi tolovaji? Biriči, ki so tako vztrajno lovili Borka, so našli jamo, v kateri je prej imel svoje razbojniško gnezdo, zdaj pa je bila zapuščena in prazna. Borka ni

bilo na spregled in biriči so bili veseli, da lahko končno zapustijo Borkov gozd, saj je bil v jesenskem času tako temen in hladen in vlažen. Da živijo razbojniki tudi tam daleč v Mattisovem gradu, to so sicer vedeli, a nič radi niso pomislili na to. Hujšega gnezda ni, in razbojniškega poglavarja, ki v njem kraljuje, je težje uloviti kakor orla vrh pečine. Zato so ga najraje puščali na miru.

Mattis je zapravljajl večino časa s tem, da je skušal pogruntati, kaj počenjajo Borkovi razbojniki v severnem delu gradu in kako bi jim najlaže prišel do živega. Zato je vsak dan hodil na izvidniške obhode. Vzel je nekaj mož s seboj in odjezdil v gozd na severni strani, a vsiljivcev ni bilo na spregled. Ponavadi je bilo tiho in mrtvo, kakor da Borkovih razbojnikov ni. Resda so si napravili pošteno dolgo vrvno lestev, tako da so lahko brez težav plezali gor in dol po grajskem hribu. A le enkrat jo je Mattis videl spuščeno. Tedaj je zgubil vso razsodnost in kakor blazen zdirjal tja, da bi se začel vzpenjati. A tedaj se je iz strelnih lin na Borkovi trdnjavi usul roj puščic in Lill-Klippena je ena zadela v stegno, da je obležal za dva dni. Tisto vrvno lestev so spuščali samo pod najstrožjim nadzorstvom, to je bilo očitno.

Jesenski mrak je zdaj težko legal na Mattisov grad in razbojnikom ni dobro delo, da so morali toliko časa

počivati. Postajali so nemirni in pričkali so se bolj kot ponavadi in nazadnje jih je morala Lovis ostro pokarati.

»Zaradi tega vašega pričkanja in gnavljenja mi bo še ušesa razneslo. Poberite se in pojdite v pipino koleno, če ne morete biti prijatelji!«

Umolknili so in Lovis jih je koristno zaposlila s čiščenjem in čedenjem v kurniku in ovčji staji in v kozjem hlevu, kar so hudo sovražili. Toda nobeden se ni mogel izmuzniti, razen Skalle-Pera in tistih, ki so trenutno stražili pri Volčjem grabnu in Peklenskem žrelu.

Tudi Mattis si je prizadeval, da bi zaposlil razbojnice. Peljal jih je na lov na lose. S kopji in samostreli so se odpravili v jesenski gozd in Skalle-Per se je zadovoljno smehljal, ko so privlekli domov štiri velike lose samce.

»Samo kurja juha in ovčja juha in kaša, to ne zaleže za dolgo,« je rekel. »Zdaj bomo vsaj imeli kaj za pod zob in najmehkejši kosi so za brezzobega; upam, da je to vsem jasno.«

In Lovis je pekla losovo meso in prekajevala losovo meso in nasoljevala losovo meso, tako da bi bilo dovolj za čez zimo, skupaj s kurjimi pečenkami in ovčjimi stegni.

Ronja se je potepala po gozdu kakor ponavadi. V njem je bilo zdaj zelo tiho, vendar se ji je tudi jesenski gozd zdel

prijazen. Mah na tleh je bil vlažen in zelen in mehak pod njenimi bosimi nogami, tako lepo je dišalo po jeseni in veje na drevesih so se svetlikale od vlage. Pogosto je deževalo. Všeč ji je bilo čepeti pod gosto smreko in poslušati tiho kapljanje. Včasih je močno nalivalo in ves gozd je šumel od dežja, tudi to ji je bilo všeč. Le redke živali so se prikazale. Njene lisice so tičale v brlogu. V mraku je včasih videla prihajati lose na visokih nogah, in včasih divje konje, ki so se pasli med drevjem. Rada bi si ujela divjega konja in velikokrat je že poskusila, a nikoli ji ni uspelo. Bili so plašni in prav gotovo jih je bilo težko ukrotiti. Res pa bi bil že čas, da dobi konja. To je rekla tudi Mattisu.

»Boš, ko boš sama dovolj močna, da si ga ujameš!« je odgovoril.

In lepega dne bom to storila, je pomislila. Ujela bom majhnega, lepega konja in ga odpeljala domov v Mattisov grad. In ukrotila ga bom tako, kot je to storil Mattis z vsemi svojimi konji.

Sicer pa je bil jesenski gozd čudno prazen. Izginila so vsa bitja, ki so bila ponavadi v njem. Verjetno so zlezla v svoje luknje in skrivališča. Včasih, precej poredkoma, so gozdnice priplavale po zraku z gora, a kazalo je, da so se zdaj pomirile in najraje ostajale v svojih gorskih

votlinah. Tudi sivi škrti so se potuhnili. Samo enkrat jih je Ronja videla, ko so kukali izza kamna. A sivih škrtov se ni več bala.

»Pojdite v pipino koleno!« je zavpila in tedaj so izginili med hripavim sikanjem.

Birk se ni nikoli več pokazal v njenem gozdu. In tega je bila, seveda, samo vesela. Pa je bila res? Včasih sama ni vedela, kako je s to stvarjo.

Nato je prišla zima. Sneg je padal, bilo je mrzlo in ivje je spremenilo Ronjin gozd v leden gozd, najlepši na tem svetu. V njem je smučala, in ko se je vračala v mraku domov, je imela ivje na laseh in zanohtalo se ji je kljub kožuhovinastim rokavicam in škornjem. Toda ne mraz in ne sneg je nista mogla odvrniti od gozda. Naslednji dan je bila spet v njem. Mattisa je včasih zaskrbelo, ko je videl, kako šviga po pobočju proti Volčjemu grabnu, in je rekel Lovis kot tolikokrat prej:

»Da bi se le dobro končalo! Da bi se ji le nič hudega ne zgodilo! Kajti potem ne bi mogel živeti.«

»Kaj tarnaš,« je rekla Lovis. »Ta otrok zna paziti nase bolje kot katerikoli razbojnik, kolikokrat ti bom to še morala povedati!« In prav gotovo je Ronja znala paziti nase. Toda lepega dne se je zgodilo nekaj, česar Mattis ni smel zvedeti.

Ponoči je spet zapadel sneg in zametel vse Ronjine smučine. Morala je napraviti nove in to je bilo trdo delo. Mraz je že naredil tanko skorjico na snegu, vendar še ni bila dovolj trdna. Ronji se je ves čas ugrezalo in nazadnje ji je zmanjkalo moči. Želela si je domov. Povzpela se je na grič in hotela se je na drugi strani spustiti dol. Tam je bila huda strmina; toda imela je svojo smučarsko palico, s katero je lahko zavirala, in brez strahu se je odgnala, da se je kar zakadilo okoli nje. Naletela je na kucelj in kar zaplavala je čezenj. Toda sredi poleta je izgubila eno smučko, in ko je pristala na tleh, se ji je noga zarila skozi sneg v globoko luknjo. Videla je, kako izginja njena smučka po pobočju in že je ni bilo več, sama pa je bila do kolena zagozdena v luknji. Najprej se je temu smejala, a se je nehala, ko je opazila, v kakšni kaši je. Ni se mogla izvleči, vse njeno cukanje in vlečenje ni nič pomagalo. Iz luknje je slišala momljanje in najprej ni razumela, kaj je to. A kar naenkrat je zagledala krdele debeloritih palčkov, ki so se nedaleč stran kobacali skozi sneg na plano. Lahko jih je bilo razpoznati po njihovih širokih zadnjicah in zmečkanih obraščkih in štre-nastih lasih. Največkrat so bili debeloriti palčki prijazni in miroljubni in niso nikomur storili nič žalega. Toda ti, ki so zdaj buljili vanjo z neumnimi očmi, ti so bili

nezadovoljni, to se je videlo. Godrnjali so in vzdihovali in eden izmed njih je mrko rekel:

»Zakoga to počenaš?«

In takoj so se mu pridružili še drugi:

»Zakoga to počenaš? Razbiti streho, zakoga?«

Ronji je postalo jasno, da je zarila nogo v njihov podzemni brlog. Saj so si debeloriti palčki delali take brloge, če niso našli primerne votlega drevesa za bivališče.

»Ni bilo nalašč,« je rekla. »Pomagajte mi ven!«

A debeloriti palčki so samo bolščali vanjo in vzdihovali enako mrko kakor prej.

»U strehi tiči, zakoga to počena?«

Ronja je postala nestrpna.

»Pomagajte mi vendar, da odidem odtod!« Bilo pa je, kakor da ne slišijo ali ne razumejo. Samo neumno so buljili vanjo in potem so naglo izginili v podzemni brlog. Od spodaj je slišala njihovo nejevoljno momljanje. Nenadoma pa so začeli kričati in vzklikati, kakor da jih je nekaj razveselilo.

»Gre!« so zavpili. »Lejte zibelko! Gre!«

In Ronja je začutila, kako so obesili nekaj na njeno nogo, nekaj težkega.

»Naš ta mal tam lepo visi!« so kričali debeloriti palčki. »V zibelki, lejte! Ko pa imamo zdej to grdavsasto nogo na stropu!«

Toda Ronja ni hotela ležati na snegu in mrazu in držati zibelke bedastim palčkom. Spet je poskusila, cukala je in vlekla, kolikor je mogla, da bi se iztrgala. In palčki so vriskali:

»Fino ga ziblje, ta malega!«

V Mattisovem gozdu te ne sme biti strah, to je poslušala že od malega, in tega se je tudi skušala odvaditi. A včasih ni šlo. Ta trenutek ni šlo. Kaj če se ne bo mogla iztrgati, kaj če bo obležala tu in že ponoči zmrznila! Videla je temne snežne oblake nad gozdom; še bo sneg, veliko snega! Morda bo ležala skrita pod njim, mrtva in zmrznjena, in zibala majhnega debeloritega palčka na

bingljajoči nogi vse tja do pomladi! Tedaj, če že ne prej, bo menda le prišel Mattis in našel svojo ubogo hčerko, ki je zmrznila v zimskem gozdu.

»Ne, ne!« je zavpila. »Na pomoč! Pridite mi pomagat!«

A kdo v tem praznem gozdu bi jo lahko slišal? Nihče, to je vedela. Toda kljub temu je vpila, dokler ni omagala. In tedaj je slišala, kako se pritožujejo debeloriti palčki tam spodaj:

»Konec z uspavanko! Zakoga pa?«

Potem Ronja ni nič več slišala. Kajti zagledala je gozdnico. Kakor velika lepa črna ujeda je priplavala nad gozd visoko pod temnimi oblaki, nato se je spustila in se ji približevala. Letela je naravnost proti Ronji in Ronja je zamižala. Zdaj ni več rešitve zanjo, to ji je bilo jasno.

Med kričanjem in smehom je priplavala gozdnica do nje.

»Lepo človeško bitjece!« je rezko zakričala in pocukala Ronjo za lase. »Samo malo počivaš tukaj, ha, ha, ha!«

Spet se je zasmejala in njen smeh je bil grozljiv.

»Delati boš morala! Pri nas v hribih! Do krvi boš garala! Sicer te bomo trgale, sicer te bomo praskale!«

Z ostrimi kremplji je pričela vleči in cukati Ronjo, in ko je Ronja kljub temu ostala trdo zagozdna, je pobesnela:

»Bi rada, da te raztrgam in razpraskam?«

Sklonila se je nad Ronjo in njene črne kamnite oči so se zasvetile od zlobe.

Nato je spet poskusila izvleči Ronjo, cukala je in vlekla, a ji ni uspelo in nazadnje se je naveličala.

»Že prav, grem po svoje sestrice!« je zavpila. »Jutri pridemo pote. Potem ne boš nikoli več počivala tukaj, nikoli, nikoli!«

In nato je odletela čez drevesne krošnje in izginila proti hribom.

Jutri, ko pridejo gozdnice, bo ležal tu samo še kos ledu, je pomislila Ronja.

Spodaj pri palčkih je utihnilo. Ves gozd je molčal in čakal na noč, ki je prihajala. Tudi Ronja je čakala le nanjo. Ležala je negibno in se ni več bojevala. Naj kar pride, če že mora, je pomislila, tista zadnja mrzla temna osamljena noč, ki jo bo pokončala.

Začelo je snežiti. Veliki kosmi so se spuščali na njen obraz. Tam so se raztopili in se pomešali z njenimi solzami. Zdaj je jokala. Mislila je na Mattisa in Lovisa. Nikoli več ju ne bo videla in v Mattisovem gradu ne bo nikoli več nihče vesel. Ubogi Mattis, ves bo iz uma od žalosti! In nobene Ronje ne bo, da bi ga potolažila, kakor je imela navado, kadar je bil žalosten. Ne, zdaj ne more ne dajati, ne sprejemati nobene tolažbe, prav nobene!

Tedaj je zaslišala, kako nekdo kliče njeno ime. Slišala je jasno in razločno, a prepričana je bila, da se ji sanja. In zato je začela spet jokati. Nikoli več razen v sanjah je ne bo nihče poklical po imenu. In kmalu še sanjala ne bo več.

Tedaj pa je spet zaslišala glas!

»Ronja! Ne bi šla zdaj domov?«

Proti svoji volji je odprla oči. Tu stoji Birk, prav zares, tu stoji Birk na smučeh!

»Našel sem tvojo smučko spodaj, in to je prava sreča, kajti sicer bi obležala tu!«

Postavil je smučko v sneg poleg nje.

»Potrebuješ pomoč, kajneda?«

Spet se je jokala, tako glasno in tako divje, da jo je bilo kar sram. Zaradi samega jokanja mu ni mogla odgovoriti, in ko se je sklonil nadnjo, da bi jo dvignil, ga je objela in obupano zamrmrala:

»Ne zapusti me! Ne zapusti me nikoli več!«

Nasmehnil se ji je.

»Ne bom, ampak samo, če boš ostala na razdalji traku! Spusti me in ne tuli, pa te bom poskusil izvleči!«

Snel je smučiči, potem je legel na trebuh poleg luknje in porinil roko vanjo, kolikor globoko je mogel. In potem, ko je dolgo časa poskušal, se je zgodil neverjeten čudež. Ronja je lahko izvlekla nogo – bila je prosta!

Palčki tam spodaj pa so se razjezili in njihov malček je tulil.

»Ta malega si zbudila, zemla mu pada v očke, zakoga pa to počenaš?«

Ronja je jokala, ni mogla nehati. Birk ji je dal smučko.

»Ne tuli več!« je rekel. »Drugače ne boš zmogla do doma!«

Ronja je globoko vdihnila. Res, čas bi bil, da neha jokati. Stala je na smučeh in poskušala, ali jo noge ubogajo.

»Poskusila bom,« je rekla. »In ti tudi prideš, kajne?«

»Seveda pridem!« je rekel Birk.

Ronja je vzela zalet in se spustila po strmini in Birk ji je sledil. Ko se je v snežnem metežu na smučeh s težavo prebijala proti domu, ga je ves čas imela za seboj. Vedno znova je morala pogledati, ali je res za njo. Tako jo je bilo strah, da bo nenadoma izginil in jo pustil samo.

A sledil ji je na razdalji traku, dokler se nista približala Volčjemu grabnu. Tam sta se morala raziti. Od tam naj bi Birk po skrivnih poteh odšel v Borkovo trdnjavo.

Stala sta negibno nekaj časa, sneg je padal nanju in hotela sta se posloviti. Bilo je težko. Ronja je to čutila, z vso močjo ga je hotela zadržati.

»Poslušaj, Birk!« je rekla. »Rada bi, da bi bil moj brat.« Birk se je nasmehnil.

»Saj sem lahko, če želiš, razbojniška hči!«

»Želim!« je rekla. »Ampak samo, če me boš klical Ronja!«

»Ronja, moja sestra!« je rekel Birk. In nato se je izgubil v snežnem metežu.

»Danes si bila dolgo v gozdu!« je rekel Mattis, ko je Ronja sedla k ognju, da bi se pogrela. »Ti je bilo lepo?«

»Še kar!« je rekla Ronja in iztegnila ledeno mrzle roke proti toploti.

Tisto noč je snežilo na Mattisov grad in na gozdove okoli njega, tako je snežilo, da niti Skalle-Per ni pomnil hujšega sneženja. Štirje možje so bili potrebni, preden so lahko toliko odmaknili velika grajska vrata, da so lahko smuknili skoznje in odkidali najhujše zamete. Tudi Skalle-Per je pomolil ven nos in pogledal zapuščeno belo pokrajino, kjer je bilo zdaj vse skrito pod snegom. Volčji graben je bil popolnoma zameten. Skozi to sotesko si menda ne boš mogel utreti poti do pomladi, če se bo še nadaljevalo, kakor se je začelo, je menil Skalle-Per.

»Poslušaj, Fjosok,« je rekel, »če je tvoje največje veselje kidanje snega, potem ti lahko obljubim še obilo zabave!«

Skalle-Perove prerokbe so se ponavadi uresničile, in tako je bilo tudi tokrat. Dolgo časa je sneg naletaval noč in dan. Razbojniki so kidali in ga preklinjali, a vsaj to dobro je prinesel, da ni bilo treba stražiti zaradi Borkove svojati, ne pri Volčjem grabnu, ne pri Peklenskem žrelu.

»Že res, da je Bork neumnejši od vsakega praseta,« je rekel Mattis, »a tako nečloveško neumen menda le ni, da bi se hotel tepsti v snegu do podpazduhe.«

Tako neumen tudi Mattis ni bil in tudi sicer se tiste dni ni kaj dosti menil za Borka. Imel je hujše skrbi. Ronja je bila prvič v življenju bolna. Naslednje jutro po tistem dnevu v zimskem gozdu, ki bi kmalu postal njen zadnji, se je zbudila z visoko vročino in vsa začudena je čutila, da sploh ne bi rada vstala in začela živeti, kakor ponavadi.

»Kaj ti je?« je zavpil Mattis in se vrgel na kolena ob njeni postelji. »Kaj govoriš? Menda nisi bolna?«

Prijel jo je za roko in začutil je, kako je vroča, prav zares, deklica vsa žari. Ko je to opazil, se je ustrašil. Nikoli prej je ni videl take. Vse svoje žive dni je bila razigrana in zdrava. Zdaj pa leži tu, ta njegova hči, ki jo tako zelo ljubi, in zdaj ve! Vedel je, kaj bo! Ronjo mu bodo vzeli, umrla bo, to je čutil tako močno, da ga je zbolelo srce. In ni vedel, kaj naj počne s svojo brezmejno žalostjo. Najraje bi tolkel z glavo ob zid in tulil, kakor je imel navado. A ne sme prestrašiti ubogega otroka, toliko pameti je le imel. Zato je samo položil roko na njeno žareče čelo in momljal:

»Lepo, da si topla, Ronjica moja! Tako je treba, kadar je človek bolan.«

Toda Ronja je poznala svojega očeta in kljub vročini, ki je gorela v njej, ga je poskusila potolažiti:

»Ne nori, Mattis! Saj ni nič. Lahko bi bilo veliko huje.«

Lahko bi se zgodilo, da bi ležala od zime do pomladi skrita pod snegom daleč nekje v gozdu, je pomislila. Ubogi Mattis! Še enkrat si je predstavila, kako bi ga to strlo, in solze so ji stopile v oči. Mattis je to videl in mislil je, da žaluje, ker mora umreti tako mlada.

»Otrok moj, seveda boš ozdravela, ne jokaj se!« je rekel in silovito požrl svoje lastno hlipanje. »Kje pa hodi tvoja mati?« je nato zarjul in jokaje stekel proti vratom.

Zakaj ni Lovis pripravila zelišča proti vročini, ko pa visi Ronjino življenje na nitki, to bi rad vedel!

Iskal jo je v ovčjem hlevu, a tam je ni bilo. Ovce so lačno blejale v staji. Toda kmalu so opazile, da tisti, ki je prišel, ni pravi. Kajti tale je stal tam s kuštravo glavo, naslonjeno na rob staje, in tako divje jokal, da so se vse zelo prestrašile.

Mattis je kar naprej tulil, vse dokler Lovis ni končala svojih opravkov pri kurah in kozah in vstopila skozi vrata. Tedaj je zarjul:

»Ženska, zakaj nisi pri svojem bolnem otroku?«

»Imam bolnega otroka?« je rekla Lovis mirno. »Nisem vedela. Takoj ko bom dala ovcam, kar morajo dobiti ...«

»To lahko storim jaz! Pojdi k Ronji!« je zavpil in nato po tihem zasmrkal:

»Če je sploh še živa!«

Začel je metati snope trepetlikovega vejevja iz shrambe, in ko je Lovis odšla, je krmil ovce in jim tožil o svoji žalosti.

»Ve ne veste, kaj se pravi imeti otroka! Ve ne veste, kaj občutiš, ko grozi, da boš zgubil najljubšega jagenjčka!«

Nato je nenadoma utihnil, kajti spomnil se je, da so spomladi vse imele jagnjeta. In kaj je nastalo iz njih ... skoraj sama ovčja stegna!

Lovis je dala hčeri piti zeliščne čaje proti vročini in po treh dneh je bila Ronja zdrava. Mattis se je čudil in se veselil. Ronja je bila takšna kakor prej, le malo bolj zamišljena. Tri dni je imela v postelji čas premišljevanja o marsičem. Kaj pa zdaj? Kako bo z Birkom? Dobila je brata, toda kdaj bosta sploh lahko skupaj? Na skrivaj se bosta morala videvati. Saj ne more povedati Mattisu, da se je spoprijateljila z Borkovim razbojnikom. To bi bilo, kakor da bi ga udarila z macolo po betici, in še veliko huje; in bolj pobit bi bil in bolj besen, kakor so ga kdajkoli prej videli. Ronja je zavzdihnila: zakaj mora biti njen oče vedno tako nasilen? Najsi bo vesel ali jezen

ali žalosten, vedno je isto, divji in nasilen je, da bi zaleglo za celo tolpo razbojnikov.

Ronja ni imela navade lagati očetu. Le zamolčala je stvari, za katere je vedela, da bi ga razžalostile in razjezile. Če bi mu povedala o Birku, bi se zgodilo oboje hkrati. A tu ni bilo pomoči! Če je, torej, zdaj dobila brata, bi rada bila z njim, pa čeprav se bo morala skrivati.

Toda kam naj gre na skrivaj v vsem tem snegu? V gozd ne more, ker je Volčji graben neprehoden, pa tudi malce strah jo je tistega zimskega gozda. Dovolj ga ima za nekaj časa.

Snežni viharji so še naprej divjali okoli Mattisovega gradu. Postajalo je vse huje in huje in nazadnje je Ronja doumela, kako hudo je. Šele spomladi bo spet lahko videla Birka. Tako daleč je od nje, kakor da živita tisoč kilometrov narazen.

Sneg je kriv. Ronja se je z vsakim dnem bolj jezila nanj in razbojniki so ga prav tako srčno sovražili. Vsako jutro so se prepirali o tem, kdo je na vrsti. Nekdo je moral odkidati stezo do studenca, kamor so hodili po vodo. Na pol poti proti Volčjemu grabnu je ležal in bilo je težko skidati pot do njega, ko ti je snežni metež bril okoli ušes, in nato z muko nositi domov težka vedra vode, da je bilo zadosti za ljudi in živino.

»Leni ste kot fuksi!« je rekla Lovis. »Razen kadar se preteplate ali ropate, samo takrat si na moč prizadevate.«

Leni razbojniki pa so hrepeneli po pomladi, ko se bo spet začelo razbojniško življenje. Med dolgim čakanjem so se kratkočasili s kidanjem snežnih zametov in z izdelovanjem smuči, popravljali so orožje in krtačili konje in kockali in plesali razbojniške plese in ob ognju prepevali razbojniške pesmi, kakor že od nekdaj.

Ronja je kockala z njimi, pa tudi pela in plesala, a zelo je hrepenela po pomladi, ravno tako kot razbojniki, in po svojem spomladanskem gozdu. Tedaj bo končno spet videla Birka, lahko se bo z njim pogovarjala in izvedela, ali bi res še vedno rad bil njen brat, kakor je bil obljubil v tistem snežnem metežu.

A čakati je težko in Ronja ni marala biti zaprta. Postala je nemirna in čas se ji je vlekel. Zato je nekega dne odšla v obokane podzemne kleti, kjer že dolgo ni bila. Starih lukenj za zapornike ni imela prav nič rada. Takih je bila cela vrsta tam spodaj, vklesanih v skalo. Skalle-Per je sicer trdil, da tam ni bil nihče zaprt že od tistih davnih časov, ko so vladali v Mattisovem gradu velikaši in manjši kralji, dosti preden je postal razbojniški grad. A kljub temu je Ronja začutila, ko je vstopila v zatohli hlad pod oboki, da še vedno tiči v skalnih stenah nekaj tistega tarnanja in vzdihovanja že zdavnaj umrlih jetnikov, in groza se je je polastila. Svetila je s svojo roževinasto svetilko v temne luknje, kjer so nekoč sedeli ti ubogi nesrečnejši brez upanja, da bodo še kdaj zagledali dnevno svetlobo. Nekaj časa je negibno stala in žal ji je bilo zaradi krutosti, ki so se dogajale v Mattisovem gradu. Mrzlo jo je spreletelo in tesneje se je zavila v volčji kožuh in se odpravila dalje po podzemnem hodniku, ki se je vlekel

mimo jetniških lukenj pod vsem gradom. Tu je hodila s Skalle-Perom. On ji je pokazal, kaj je napravila nevihta tisto noč, ko se je rodila. Ni samo odprla Peklenskega žrela, tudi razklala je skalo pod njim, zato je bil podzemni hodnik na sredini porušen in poln zdrobljenega kamenja.

»Tu se konča, tu se moraš ustaviti!« je rekla Ronja, prav tako, kot je rekel Skalle-Per, ko je bila z njim tukaj.

Toda potem je začela premišljevali. Na drugi strani preklanega gradu se hodnik vendar nadaljuje, to je vedela, to je rekel tudi Skalle-Per. Vedno jo je jezilo, da ne more naprej, in zdaj še bolj kot kadarkoli prej. Kajti kdo ve, morda je ta trenutek nekje za temi kupi zdrobljenega kamenja Birk?

Zatopljena v misli je stala in gledala nagrmadeno kamenje. In nazadnje je stvar premislila do kraja.

V naslednjih dneh se je Ronja redkokdaj pokazala v kamniti dvorani. Vsako jutro je izginila, nihče ni vedel kam, in ne Mattis ne Lovis se nista spraševala, kod hodi. Najbrž kida sneg, kakor vsi drugi, sta menila, in tudi navajena sta bila, da prihaja in odhaja, kakor ji je ljubo.

Toda Ronja ni kidala snega. Pobirala je kamenje, da so jo boleli hrbet in roke. In ko se je zvečer izmučena vrnila v posteljo, je bila trdno prepričana: nikoli

več v življenju ne bo premaknila nobenega kamna – ne velikega, ne majhnega. Toda komaj se je zdanilo, že je bila spet v podzemlju. In tam je kot blazna polnila s kamenjem vedro za vedrom. Tako je sovražila to grmado zdrobljenega kamenja, da bi se kamenje lahko stopilo od tega. A se ni in je kar ležalo tam, in morala ga je sama mukoma odnašati, vedro za vedrom, ki jih je praznila v najbližji jetniški luknji.

Toda prišel je dan, ko je bila luknja polna, in tedaj se je kamnita grmada na porušnem delu gradu toliko znižala, da bi verjetno že lahko z majhnim trudom splezala na drugo stran. Ali si upa? Ronja je začutila, da mora zdaj malo pomisliti. Ali si upa odpraviti naravnost v Borkovo trdnjavo? In kaj bi se ji tam zgodilo? Tega ni vedela, da pa hodi po nevarnih poteh, to je vedela. Vendar se ji ni zdela nobena pot, ki bi vodila k Birku, tako nevarna, da je ne bi poskusila. Dolgčas ji je bilo po njem. Kako se je to moglo zgoditi, ji ni bilo jasno. Saj ga je vendar sovražila in pošiljala njega in vse Borkove razbojnike v pipino koleno! A zdaj je stala tu in si želela le to, da bi končno prišla na drugo stran nagrmedenega kamenja, in pogledala, kje bi lahko našla Birka.

Tedaj je nekaj zaslišala. Nekdo je prihajal od druge strani, slišala je korake. Kdo bi lahko bil, če ne Borkov

razbojnik? Zadržala je dih in se ni upala ganiti, stala je kakor kip in prisluškovala in želela si je proč, preden jo bo opazil tisti na drugi strani kamenja.

Tedaj je začel žvižgati – ta Borkov razbojnik! Majhen preprost napev. Slišala ga je že, prav zares, slišala ga je že! Birk ga je žvižgal, ko se je trudil, da bi jo izvelkel iz domovanja debeloritih palčkov. Je to torej Birk? Je tako blizu, ali žvižgajo vsi Borkovi razbojniki isto melodijo?

Radovednost jo je dajala, a vprašati ni mogla, saj bi bilo nevarno.

Kljub temu je morala nekako pogruntati, kdo žvižga, in zato je tudi ona začela žvižgati. Zelo na tiho in isto melodijo. Tedaj je utihnilo na drugi strani. Dolgo je bilo neprijetno tiho in pripravila se je, da bo zbežala, če bo nenadoma neznan Borkov razbojnik prilezel čez kame-
nje, da bi zasadel kremplje vanjo.

Toda zaslišala je Birkov glas. Tih in obotavljiv, kakor da ne ve, kaj naj si misli.

»Ronja?«

»Birk!« je zavpila, tako divje vesela, da ji je skoraj zastal dih.

»Birk, o, Birk!«

Nato je utihnila. In potem je rekla:

»Je res, da bi še rad bil moj brat?«

Slišala je, kako se smeji tam za kamenjem.

»Sestrica moja!« je rekel. »Všeč mi je slišati tvoj glas, ampak rad bi te tudi videl. Si še vedno tako črnooka kot včasih?«

»Pridi pogledat!« je rekla Ronja.

Naprej ni utegnila govoriti, kajti zaslišala je nekaj, kar ji je vzelo sapo in ji zaprlo usta. Slišala je, kako se tam daleč za njo odpirajo težka vrata v klet, nato so se s truščem zaprla in nekdo je prihajal po stopnicah. Res, nekdo prihaja, in če si ne bo takoj izmislila, kaj naj stori, bo po njej! In tudi po Birku! Slišala je korake, približevali so se. Nekdo je prihajal po dolgem hodniku, počasi, a neustavljivo. Slišala je in vedela, kaj to pomeni, kljub temu pa je stala kot tele, prestrašena in negibna. Šele ko je bilo že skoraj prepozno, se je zdramila in hitro prišepnila Birku:

»Jutri!«

Nato je zdrvela naproti tistemu, ki je prihajal. Kdor koli že je, preprečiti mora, da bi videl, kaj je napravila na porušenem kraju gradu.

Bil je Skalle-Per in obraz se mu je razvedril, ko jo je zagledal.

»Kako sem te iskal!« je rekel. »Kaj v imenu vseh krutih gozdnih počenjaš tukaj?«

Naglo ga je prijela pod roko in ga obrnila, preden bi bilo prepozno.

»Saj ni mogoče kar naprej kidati snega!« je rekla. »Pridi, zdaj bi rada odšla!«

Zares je želela oditi! Šele zdaj ji je postalo jasno, kaj je napravila. Odprla je pot v Borkovo trdnjavo. Če bi Mattis to vedel! Sicer res ni prebrisan kot stara lisica, ampak prav gotovo bi spoznal, da sta končno tu pot in način, kako priti Borku do živega. To bi si sam lahko izmislil že zdavnaj, je pomislila Ronja. A bila je vesela, da si ni. Res čudno, nič več si ne želi, da bi vrgli Borkove razbojnike iz Mattisovega gradu. Morajo ostati tam, zaradi Birka. Birka ne smejo vreči ven, in če bo to le lahko preprečila, ne bo nihče vdrl v Borkovo trdnjavo po poti, ki jo je ona našla. Zato je morala zdaj poskrbeti za to, da ne bi Skalle-Per po nepotrebnem kaj posumil. Ko je hodil poleg nje, je zelo zvito gledal. Pa saj to je pri njem navada. Človek bi mislil, da ve za vse skrivnosti. Toda naj je bil še tako prebrisan, je bila Ronja tokrat še bolj. Njene skrivnosti ni odkril. Vsaj za zdaj še ne. »Ne, ne, kar naprej ne moreš kidati snega,« se je strinjal Skalle-Per. »Kockaš pa lahko dan in noč. Kajne, Ronja?«

»Kockaš lahko dan in noč. Posebno zdaj,« je rekla Ronja in ga vneto vlekla za seboj po strmih stopnicah iz kleti.

S Skalle-Perom sta kockala vse tja do Volčje pesmi. Toda Birk je bil ves čas v njenih mislih.

Jutri! To je bila njena zadnja misel, preden je ta večer zaspala. Jutri!

Prišlo je jutro in zdaj je namenjena k Birku. Hitro se mora odpraviti. Izkoristiti mora ta kratki čas, ko je sama v kamniti dvorani, medtem ko imajo vsi drugi različne jutranje opravke. Vsak hip se lahko prikaže Skalle-Per in rada bi se izognila njegovim vprašanjem.

Jem lahko tudi v podzemlju, je pomislila. Tu tako in tako ne bom mogla pojesti v miru.

Hitro je stlačila kruh v usnjeno malho in nalila kozjega mleka v leseno čutaro. In ne da bi jo kdo videl, je izginila dol pod kletne oboke. Kmalu je stala pri udoru.

»Birk!« je zaklicala, v strahu, da ga morda ni tam. Nobenega odgovora ni bilo izza kupov kamenja in od razočaranja ji je šlo na jok. Kaj če ga ne bo? Morda je vse skupaj pozabil ali še huje, morda si je premislil. Saj pripada ona Mattisovim razbojnikom, ki so Borkovi sovražniki, navsezadnje morda noče imeti nobenega opravka s takim človekom.

Tedaj jo je nekdo od zadaj pocukal za lase. Zakričala je, tako se je ustrašila. Ali mora spet stikati po kleti, ta Skalle-Per, in vse pokvariti!

Toda ni bil Skalle-Per, bil je Birk. Stal je tam in se smejal in njegovi zobje so se svetili v mraku. Kaj dosti več ni videla v soju roževinaste svetilke.

»Dolgo že čakam,« je rekel.

Ronja je začutila, kako jo je prevzelo drobno veselje; lepo je, če imaš brata, ki te že dolgo čaka!

»Kaj pa jaz?« je rekla. »Čakam že od takrat, ko sem se iztrgala debeloritim palčkom!«

Nato nekaj časa nista vedela, kaj bi rekla, le stala sta tam, tiha, a zelo zadovoljna, da sta skupaj.

Birk je dvignil svečo in jo podržal tik ob njenem obrazu.

»Oči imaš še vedno črne,« je rekel. »Takšna si kot zmerom, samo malo bolj blede.«

Šele tedaj je Ronja opazila, da Birk ni takšen, kakršnega se je spominjala. Shujšal je, njegov obraz je bil tako ozek in oči tako velike.

»Kaj se ti je zgodilo?« je vprašala.

»Nič,« je rekel Birk, »samo bolj malo jem. Kljub temu pa dobivam več kot kdorkoli drug v Borkovi trdnjavi.«

Trajalo je nekaj časa, preden je Ronja doumela njegove besede.

»Hočeš reči, da nimate hrane? Da se ne morete najesti do sitega?«

»Nobeden izmed nas že dolgo ni bil sit. Hrane nam zmanjkuje. In če ne bo kmalu pomlad, bomo šli v pipino koleno. Tako kot si hotela. Se spomniš?« je rekel in se spet zasmeljal.

»To je bilo takrat,« je rekla Ronja. »Takrat še nisem imela brata. Zdaj ga pa imam.«

Odprla je malho in mu dala kruh.

»Jej, če si lačen!« je rekla.

Zaslišal se je čuden glas, skoraj kakor da bi Birk malo zakričal. Segel je po debelo odrezanem kruhu, vzel v vsako roko po kos in jedel. Bilo je, kot da Ronja ne bi obstajala. Bil je sam s kruhom in pogoltnil ga je do zadnjega koščka. Tedaj mu je ponudila čutaro z mlekom in željno jo je pristavil k ustom in pil, dokler je ni izpraznil. Potem je gledal Ronjo in bilo ga je sram.

»Ni bilo tole namenjeno tebi?«

»Pri nas je tega dovolj,« je rekla. »Jaz ne stradam.«

In pred seboj je v duhu videla Lovisine bogate zaloge v kašči, imenitni kruh, kozji sir in kozje maslo in jajca, sode z nasoljenim mesom in ribami, prekajena ovčja stegna, ki visijo s stropa, skrinje z moko in zrnjem in grahom, vrče z medom, košare z lešniki in vreče, polne zelišč in listja, ki jih je Lovis nabrala in posušila za kurjo juho, ki jo je včasih skuhala. Tista kurja juha! Ronja je

čutila, kako je postala lačna, ko se je spomnila njenega dobrega okusa po vsej tisti slani in prekajeni hrani, ki so jo morali jesti vso zimo.

Pri Birku pa je šlo za pravo lakoto, ni mogla razumeti, zakaj. Moral ji je pojasniti.

»Veš, mi smo zdaj revni razbojniki. Tudi mi smo imeli koze in ovce, preden smo prišli v Mattisov grad. Zdaj imamo samo še konje, in te imamo čez zimo spravljene pri kmetu daleč na oni strani Borkovega gozda. Hvala bogu, sicer bi jih verjetno že pojedli. Imeli smo kar nekaj moke in repe in graha in slanah rib, a zdaj zmanjkuje tudi vsega tega. Fuj, kakšno zimo preživljamo!«

Ronja je imela občutek, da sta ona in Mattisov grad kriva za to, da Birk trpi in da zdaj stoji pred njo tako suh in sestradan. Smejati se je pa še vedno znal, kljub vsemu hudemu.

»Revni razbojniki, prav zares! Ne čutiš, kako smrdim po svinjariji in revščini?« je rekel in se zarežal. »Tudi vode smo imeli komaj kaj. Morali smo topiti sneg, ker je bilo včasih prav nemogoče prodreti skozi gozd in se prebiti do potoka skozi kupe snega. In potem še spraviti škaf z vodo gor po vrvni lestvi v divjem snežnem metežu. Si kdaj to poskusila? Nisi, sicer bi vedela, zakaj smrdim kot pravi usrani razbojniki!«

»Saj tako smrdijo tudi naši razbojniki,« ga je skušala tolažiti Ronja. Ona sama je dišala precej lepo, kajti Lovis jo je vsako soboto zvečer zdrgnila v velikem lesenem koritu ob ognju, vsako nedeljo zjutraj pa je njej in Mattisu izčesala uši z glave. Mattis se je sicer pritoževal, da mu bo ob tem populila vse lase z glave, in ni maral, da ga češe. A ni nič pomagalo.

»Dovolj mi je dvanajst kuštravih, ušivih razbojnikov!« je imela Lovis navado reči. »Poglavarja mislim česati na življenje in smrt, dokler še lahko držim glavnik v roki.«

Ronja je preiskujoče pogledala Birka, ki je stal v soju svetilke. Čeprav morda ni bil ravno počesan in očiščen uši, so se njegovi lasje kljub temu prilegali glavi kakor bakrena čelada, in glava je bila tako lepo posajena na tanki vrat in ravna ramena. Lepega brata imam, je pomislila Ronja.

»Nič zato, če si reven in ušiv in usran,« je rekla. »Nočem pa, da bi bil lačen.«

Birk se je zasmejal.

»Kako pa veš, da sem ušiv, no, saj sem res! Sem pa raje ušiv kakor lačen, prav gotovo!«

Zresnil se je.

»Fuj, kako zoprno je biti lačen! Ampak kljub temu bi lahko prihranil skorjico kruha za Undis!«

»Saj lahko priskrbim še več kruha,« je rekla Ronja preudarno. Toda Birk je odkimal.

»Ne, saj ne morem prinesiti domov kruha za Undis, ne da bi povedal, kje sem ga dobil. In Bork bi ponorel, če bi zvedel, da jemljem tvoj kruh in da sem povrhu še postal tvoj brat.«

Ronja je vzdihnila. Jasno ji je bilo, da mora Bork prav tako sovražiti Mattisove razbojnike, kakor je Mattis sovražil Borkove, in vendar, kako je to njej in Birku vse zapletlo!

»Vedno se morava sestajati na skrivaj,« je žalostno rekla in Birk se je strinjal.

»Res je! Sovražim počenjati stvari na skrivaj!«

»Jaz tudi,« je rekla Ronja. »Najbolj sovražim stare slane ribe in predolge zime, toda še bolj sovražim skrivanje, to je tako neumno.«

»Kljub temu se boš, kajne? Zaradi mene? Saj bo spomladi laže,« je rekel Birk, »sestajala se bova lahko v gozdu, ne pa v tej ledeni kletni luknji.«

Oba je zeblo, da sta šklepetala z zobmi, in nazadnje je Ronja rekla: »Mislim, da bom morala oditi, preden zmrznem.«

»Jutri spet prideš, kajne? K svojemu ušivemu bratu?«

»Pridem in prinesem glavnik in še kaj zraven,« je rekla Ronja.

Držala je obljubo. V zgodnjih jutrih se je vso zimo pod kletnimi oboki sestajala z Birkom in ga ohranjala pri življenju s hrano iz Lovisine kašče.

Birka je bilo včasih sram, ko je prejemal njene darove.

»Zdi se mi, kakor da vam kradem,« je rekel.

Ronja pa se mu je smejala.

»Mar nisem razbojniška hči? Zakaj torej ne bi ropala?«

Vedela je tudi, da je marsikaj od tistega, kar ima Lovis v shrambi, prišlo tja po napadih na bogate trgovce, ki so potovali skozi gozdove. »Razbojnik vzame, ne da bi vprašal in brez dovoljenja, tako so me učili,« je rekla Ronja. »In zdaj delam, kakor so me naučili. Zato le jej!«

Vsak dan mu je tudi dala vrečko moke in vrečko graha, da bi ju na skrivaj izpraznil v Undisini shrambi.

Tako daleč je že z menoj, je pomislila, da želim ohraniti Borkove razbojnike pri življenju. Gorje meni, če bi Mattis to vedel!

Birk ji je bil hvaležen za radodarnost.

»Undis vsak dan osupne, ko najde še malo moke in graha v skrinjah. Misli, da mora to biti kakšna vilinska

čarovnija, « je rekel Birk in se zasmel kot v starih časih. Postal je spet bolj podoben samemu sebi in ni imel več tako lačnih oči in Ronja je bila tega zelo vesela.

»Kdo ve,« je rekel Birk, »morda ima moja mati prav glede čarovnij in gozdnih vil. Res si podobna mali gozdnici, Ronja.«

»Ampak prijazni in brez krempljev!« je rekla Ronja.

»Seveda, prijazni, da je kaj! Kolikokrat mi misliš še rešiti življenje, sestrice moja?«

»Prav tolikokrat kot ti meni,« je rekla Ronja. »Je že tako, da ne moreva drug brez drugega. To mi je zdaj jasno.«

»Res je tako,« je rekel Birk. »Pa naj si mislita Mattis in Bork o tem, kar hočeta!«

Toda Mattis in Bork si nista o tem nič mislila, ker nista nič vedela o sestankih brata in sestre pod kletnimi oboki.

»Si zdaj sit?« je vprašala Ronja. »Kajti tu imam še glavnik.«

Kot orožje je dvignila glavnik in stopila k njemu. Uboogi Borkovi razbojniki, tako revni so, da še glavnika nimajo! Toliko bolje! Všeč ji je bilo, ko je pod prsti začutila Birkove voljne lase, in česala ga je pogosteje, kot bi bilo zaradi uši potrebno.

»Obrala si mi že zadnjo uš,« je rekel Birk, »zato mi slim, da me zaman češeš.«

»To bova šele videla,« je rekla Ronja in krepko potegnila z glavnikom skozi njegove lase.

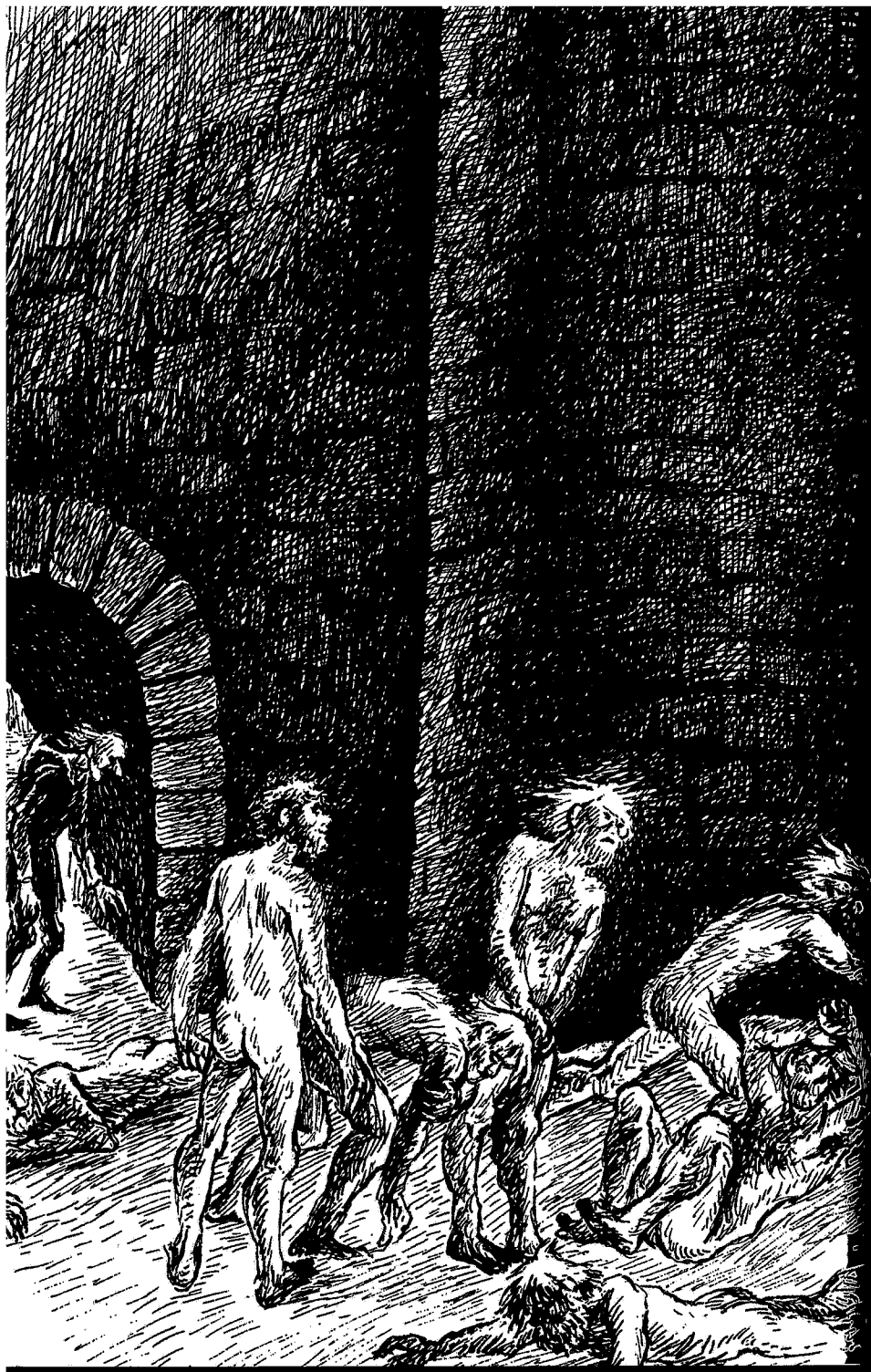
Trda zima se je počasi omilila. Sneg se je začel po malem tajati in nekega dne, ko je bila močna odjuga, je Lovis poslala razbojnice ven na sneg, da bi se umili in se znebili najhujše umazanije. Branili so se in niso hoteli ven. To je škodljivo za zdravje, je zatrjeval Fjosok. Toda Lovis je vztrajala. Čas je že, da spravijo stran duh po zimi, je rekla, pa čeprav bo vsakega od razbojnikov pri priči konec. Brez usmiljenja jih je nagnala na sneg in kmalu so se povsod po zasneženih pobočjih proti Vočjemu grabnu valjali nagi, divje tuleči razbojniki. Kar kadilo se je, tako so preklinjali Lovisino nečloveško strogost, vseeno pa so se ribali s snegom, kakor jim je ukazala. Niso si upali drugega.

Samo Skalle-Per se je trmasto upiral valjati po snegu.

»Umrem lahko tudi brez tega!« je rekel. »Sploh pa hočem umreti umazan.«

»Kakor hočeš!« je rekla Lovis. »Toda predtem lahko vsaj očediš drugim juncem lase in brade.«

»To pa z veseljem storim,« je rekel Skalle-Per. Bil je spreten z ovčjimi škarjami, kadar je bilo treba postriči

ovce in jagnjeta, zakaj potem ne bi znal spraviti v red podivjanega junca.

»Svojih dveh štrenic pa ne dam. Vsak trud je odveč, saj bom kmalu šel pod rušo,« je rekel in si zadovoljno pogladil plešasto teme. Tedaj ga je Mattis objel s svojima ogromnima šapama in ga dvignil precej visoko od tal.

»Saj ne boš umrl! Doslej še nisem preživel dneva na tem svetu brez tebe, ti stari norec, in zato me ne moreš kar tako zahrbtno zapustiti, jasno!«

»Fantek moj, videli bomo, kako bo,« je rekel Skalle-Per in videti je bil še kar zadovoljen.

Preostanek dneva je Lovis na dvorišču pred gradom prala umazana razbojniška oblačila. In razbojniki so si

za ta čas v oblačilnici poiskali druga oblačila. Največ je bilo takih, ki jih je v starih časih privlekel domov z roparskih pohodov Mattisov ded. Kako neki je mogel kdo pri zdravi pameti biti tako našemljen, se je spraševal Fjosok, medtem ko si je obotavljivo vlekel rdečo srajco čez glavo. To pa še ni bilo nič. Še huje je bilo Knotasu in Lill-Klippenu, ki sta se morala zadovoljiti s krilom in životcem, kajti moška oblačila so že pošla, ko sta bila onadva na vrsti. To ju ni ravno razveselilo. Toda Mattis in Ronja sta se dolgo časa zabavala.

Tisti večer je Lovis vabila na kurjo juho, da bi se spravila s svojimi razbojniki. Čemerno so sedeli pri dolgi mizi, sveže umiti in postrizeni in neprepoznavni. Tudi vonj je bil drugačen.

Toda ko je nad dolgo mizo zaplaval močan vonj po Lovisini kurji juhi, so razbojniki nehali kuhati mulo. In brž ko so pojedli, so zapeli in zaplesali po stari navadi, le nekoliko bolj pohlevno.

Zlasti Knotas in Lill-Klippen sta se odpovedala bolj divjim skokom.

Prišla je pomlad, veselo se je oglasila v gozdovih okoli Mattisovega gradu. Sneg se je stopil. Voda je tekla v potokih po vseh pobočjih in iskala pot do reke. In reka je rjula in se penila v pomladnem opoju in vse njene brzice in slapovi so peli divjo pesem pomladi, ki nikoli ni utihnila. Ronja jo je slišala vsak buden trenutek in vse tja v nočne sanje. Dolga grozna zima je minila. V Volčjem grabnu je bilo že zdavnaj kopno. Tam je zdaj tekkel žuboreč potok in voda je pljuskala okoli konjskih kopit, ko so Mattis in njegovi razbojniki nekega zgodnjega jutra prijezdili v ozki prelaz. Prepevali so in žvižgali v sedlih: »Juhuhu, končno se bo spet začelo imenitno razbojniško življenje!«

Ronja je bila končno spet namenjena v svoj gozd, ki ga je tako zelo pogrešala. Že zdavnaj bi bila morala iti tja pogledat, kaj se dogaja v njenih krajih, odkar sta se stopila sneg in led. Toda Mattis jo je trmasto držal doma. Trdil je, da je zgodnji pomladanski gozd poln nevarnosti, in šele ko je napočil čas, da sam odrine na pot s svojimi razbojniki, jo je spustil.

»No, pa pojdi!« je rekel. »In glej, da ne utoneš v kakšni zahrbtni mlakuži!«

»Pa bom!« je rekla Ronja. »Da boš končno imel za kaj rohneti!«

Mattis jo je žalostno pogledal.

»Ronjica moja!« je rekel in vzdihnil. Nato se je dvignil v sedlo in se na čelu razbojnikov zapodil po pobojčju.

Komaj je Ronja videla, kako izginja zadnji konjski rep v Volčji graben, je že zdrvela za njim. Tudi ona je

prepevala in žvižgala, ko je bredla po mrzli vodi potočka. Nato je tekla, tekla in tekla, dokler ni prišla do jezera v gozdu.

In tam je bil Birk. Kakor je obljubil, Ležal je stegnjen na soncu na ploščati skali. Ronja ni vedela, ali spi ali je buden, in vzela je kamen in ga vrgla v vodo, da bi preskusila, ali bo slišal pljusk. Slišal ga je, planil pokonci in ji prišel naproti.

»Dolgo že čakam,« je rekel, in spet je začutila, kako jo je prevzela majhna radost, zato ker ima brata, ki jo čaka in jo je vesel, ko pride.

In zdaj ko je tukaj, se vsa prepusti pomladi. Pomlad jo celo objame, res, do vrha je je polna. Kriči kakor ptič, glasno in rezko, potem pa pojasni Birku:

»To so pomladanski kriki, moram, drugače bom počila. Poslušaj! Ali ne slišiš pomladi?«

Stala sta tiho nekaj časa in poslušala, kako čivka in šumi in hrumi in poje in žubori v njenem gozdu. Vse drevje in vse vode in vse zeleno grmovje, vse je oživel, povsod se je slišala sveža divja pesem pomladi.

»Tu stojim in čutim, kako izteka iz mene zima,« je rekla Ronja. »Kmalu bom tako lahka, da bom poletela.«

Birk jo je sunil.

»Pa poleti! Prav gotovo je še več gozdnic na pohodu in se jim lahko pridružiš v jati.«

Ronja se je zasmejala.

»Bom še videla, kaj bom storila!«

Tedaj pa je zaslišala konje. Nekje spodaj ob reki so prihajali v naglem diru in začelo se ji je muditi.

»Pridi! Tako rada bi si ujela divjega konja!«

In tekla sta, dokler jih nista zagledala, na stotine konj, ki so s plapolajočimi grivami dirjali skozi gozd, da je bobnelo pod njihovimi kopiti.

»Moral jih je preplašiti medved ali volk,« je rekel Birk. »Zakaj bi se drugače tako bali?«

Ronja je odkimala.

»Ni jih strah, tečejo samo zato, da spravijo zimo iz telesa. Ko pa se bodo naveličali in se začeli pasti, bom enega ujela in ga odpeljala domov v Mattisov grad, to imam že dolgo v mislih.«

»V Mattisov grad, kaj ti bo tam konj? Saj jahaš po gozdu. Ne bi mogla zdaj ujeti para, da bova tukaj jahala?«

Ronja je malo pomislila, nato je rekla:

»Opažam, da imajo tudi ljudje Borkovega rodu včasih pamet v buči. Tako bova storila! Pridi, poskusiva!«

Odpela si je usnjeni trak. Tudi Birk si je priskrbel enakega. S pripravljenima zankama sta se skrila za skalo na robu jase, kjer so se divji konji ponavadi pasli.

Nič jima ni bilo mar, da morata čakati.

»Prav lepo mi je, ko takole sedim in uživam pomlad!« je rekel Birk. Ronja ga je na skrivaj pogledala in tiho zamrmrala:

»Všeč si mi zaradi tega, Birk Borkason!«

Dolgo sta tiho sedela in uživala pomlad. Poslušala sta, kako pojeta in kukata kos in kukavica in polnita ves gozd s svojimi glasovi. Novorojeni lisičji mladiči so se prekopicavali pred brlogom lučaj od njiju. Veverice so švigale v vrhovih borovcev in videla sta, kako se po mahu skakljaje bližajo zajci in spet izginjajo v grmovje. Gadovka, ki je pričakovala mlade, je prav blizu miroljubno počivala na soncu. Nista je motila, in ona ni motila njiju. Pomlad je za vse. »Prav imaš, Birk!« je rekla Ronja. »Zakaj bi odvelkla konja s seboj iz gozda, ko pa je tu doma. Toda jahala bi rada in zdaj je pravi čas za to.«

Kar naenkrat je bila jasa polna konj, ki so se pasli. Mirno so se sprehajali in mulili svežo travo.

Birk je pokazal na dva lepa mlada rjavca, ki sta se skupaj pasla nekoliko stran od drugih.

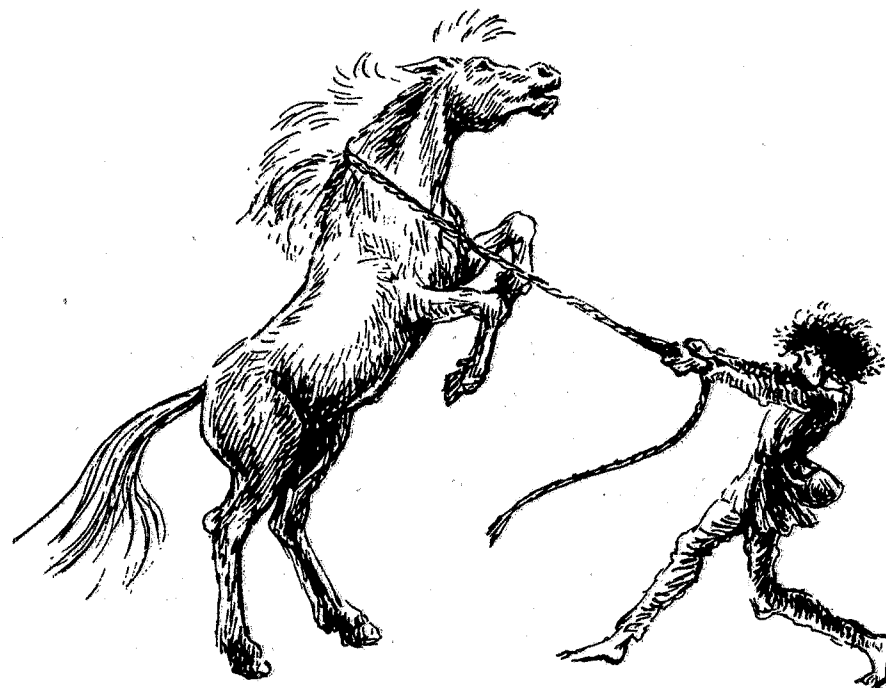
»Kaj praviš o teh dveh?«

Ronja je tiho prikimala. In pripravljena, da vržeta zanki, sta se jima približala. Prihajala sta od zadaj, počasi in neslišno, počasi, vse bliže. Tedaj je počila večica pod Ronjino nogo in takoj je vsa čreda dvignila ušesa, pripravljena, da pobegne. Toda ko ni bilo videti ničesar nevarnega, ne medveda ne volka ne risa ali drugega sovražnika, so se konji pomirili in se spet paskli dalje.

Tudi tista dva mlada konja, ki sta ju Birk in Ronja izbrala zase. Zdaj sta jima bila na dosegu. Tiho sta si prikimala, naenkrat sta njuni zanki zleteli po zraku in v naslednjem hipu je bilo slišati le divje rezgetanje dveh ujetih konj in pa odmevanje kopit, ko je preostala čreda pobegnila in izginila v gozdu.

Ujela sta dva mlada žrebca, dve divji žrebeti, ki sta brcali in se postavljali na zadnje noge in vlekli in grizli in se besno bojevali, da bi se osvobodili, ko sta ju hotela Birk in Ronja privezati vsakega k svojemu drevesu.

Nazadnje jima je uspelo, da sta ju privezala, in ko je bilo to končno opravljeno, sta urno skočila stran pred švigajočimi kopiti. Medtem ko sta lovila sapo, sta gledala, kako konja brcata in se upirata, dokler nista bila vsa potna.

»Jahati sva hotela,« je rekla Ronja. »Tadva se ne bo sta tako zlepa pustila zajahati.«

To je bilo jasno tudi Birku.

»Najprej jima morava dopovedati, da jima nočeva nič hudega.«

»Sem že poskusila,« je rekla Ronja. »S koščkom kruha. In če ne bi tako hitro odmaknila roke, bi se vrnila domov k Matttisu z dvema prstoma, bingljajočima za pasom. To ga ne bi ravno razveselilo.«

Birk je prebledel.

»Hočeš reči, da je mrha šavsnila po tebi, ko si ji ponudila kruh? In te je res hotel ugrizniti?«

»Vprašaj ga!« je rekla Ronja sitno.

Malodušno je pogledala neugnanega žrebca, ki je kar naprej razgrajal in norel.

»Mrha, to je dobro ime!« je rekla. »Tako ga bom klicala.« Birk se je zasmel.

»Pa daj še mojemu ime.«

»No, tvoj je ravno tako divji,« je rekla Ronja. »Lahko ga kličeš Divjak.«

»Sta slišala, vidva divjaka!« je zavpil Birk. »Dala sva vama imeni! Mrha in Divjak, tako vama je ime in zdaj pripadata nama, če hočeta ali ne.«

Mrha in Divjak nista hotela, to se je videlo. Grizla sta trakova in ju vlekla. Pot je tekla z njiju, vendar sta še naprej brcala in se postavljala na zadnje noge in njuno divje rezgetanje je plašilo živali in ptiče daleč naokrog.

Toda dan je prehajal v večer in počasi sta se utrudila. Nazadnje sta stala pri miru s sklonjenima glavama poleg dreves, le kdaj pa kdaj sta pohlevno in žalostno zarrezgetala.

»Verjetno sta žejna,« je rekel Birk. »Napojiti ju morava!«

In odvezala sta svoja zdaj že ukročena konja in ju odvedla k jezeru, jima snela trakova in jima pustila piti.

Dolgo sta pila. Potem sta stala mirna in zadovoljna, in sanjavo gledala Birka in Ronjo.

»Nazadnje sva ju le ukročila!« je zadovoljno rekel Birk.

Ronja je potrepljala svojega konja, pogledala ga je globoko v oči in mu pojasnila:

»Če sem rekla, da bom jahala, potem bom jahala, razumeš!«

Nato je trdno zgrabila Mrho za grivo in se mu zavih-tela na hrbet. »Počakaj, ti Mrha!« je vzkliknila. In že je zletela v širokem loku z glavo naprej v jezero. Priplavala je spet na površje ravno o pravem času, da je lahko videla, kako Mrha in Divjak v najhujšem diru izginjata med drevesi.

Birk ji je pomolil roko in jo izvlekel na suho. To je storil čisto tiho in ne da bi jo pogledal. Tudi Ronja je tiho stopila iz vode. Stresla se je, da je poškopila vse naokoli. In nato se je bučno zasmejala:

»Mislim, da danes ne bom več jahala!«

Tedaj je Birk zatulil od smeha:

»Tudi jaz ne!«

*

Nato je prišel večer. Sonce je utonilo za obzorjem, padel je mrak, tisti mrak pomladnega večera, ki je le čuden somrak med drevesi in nikoli ne preide v temo in noč. V gozdu je utihnilo, kos in kukavica se nista več oglašala. Vsi lisičji mladiči so zlezli v brloge, vsi veвериčini in zajčji mladiči v svoja gnezda, gadovka pod svoj kamen. Nič ni bilo slišati, razen turobnega oglašanja uharice nekje v daljavi, in kmalu je tudi ona utihnila.

Bilo je, kakor da ves gozd spi. Toda počasi se je prebujal k svojemu somračnemu življenju. Vsa tista večerna bitja, ki so živela v njem, so se zdramila. Šuštel je in lezlo in se plazilo po mahu. Debeloriti palčki so tekali med drevjem, kuštravi večerni troli so se plazili za skalami in sivi škrtati so se v velikih gručah kobacali iz svojih skrivališč in sikali, da bi prestrašili vse, ki so jim bili napoti. In z vrha gore so priplavale gozdnice, najbolj kruta in najbolj divja izmed vseh večernih bitij v gozdu, tako temne so bile na svetlem pomladnem nebu. Ronja jih je gledala in niso ji bile všeč. »Tu je toliko duhcev in spak, da postaja neprijetno! Domov bi rada, saj sem vsa premočena in potolčena.«

»Res si premočena in potolčena,« je rekel Birk. »Zato pa si preživela ves dan v polni pomladi.«

Ronja je vedela, da je ostala predolgo v gozdu. In ko sta se razšla z Birkom, se je poskusila domisliti, kako bo pojasnila Mattis, zakaj je morala ostati v pomladi vse do poznega večera.

Toda ne Mattis, in tudi nihče drug, ni opazil ali se brigal za to, ko je stopila v kamnito dvorano. Tam so imeli druge skrbi.

Na razprostrti koži pred ognjiščem je ležal Sturkas, bled in z zaprtimi vekami. In poleg njega je klečala Lovis

in mu obvezovala rano na vratu. Vsi drugi razbojniki so potrti stali naokoli in gledali. Le Mattis je korakal gor in dol po sobi kakor razjarjen medved. Kričal je in robantil.

»Joj, ti usraneti Borkovega rodu in ti njihovi usrani razbojniki! Joj, ta zločinska svojat! Joj, kako jih bom počil vse po vrsti. Nobeden več ne bo v življenju mignil z roko ali nogo. Joj, prejoj!«

Nato mu je zmanjkalo besed in slišalo se je samo še rjojenje, ki ga ni hotelo biti konec, dokler ni Lovis strogo pokazala na Sturkasa. Tedaj je Mattis dojel, da revežu škodi prevelik trušč. In nejevoljno je utihnil.

Ronji je bilo jasno, da ta hip ni pravšnji za pogovor z Mattisom. Bolje bo vprašati Skalle-Pera, kaj se je zgodilo.

»Take, kot je Bork, bi bilo treba obesiti,« je rekel Skalle-Per, in povedal, zakaj.

Pri Razbojniški grapi je Mattis s svojimi poskočnimi fanti ležal v zasedi, je pripovedoval Skalle-Per. In sreča je tedaj ravno o pravem času pripeljala precej potujočih ljudi, trgovce z velikimi tovari, hrano in kožami in še kupom denarja povrhu. Braniti se niso znali in zato so tudi bili ob tisto, kar so imeli.

»Pa se niso razjezili?« je vprašala Ronja nejevoljno.

»Še vprašaj! Pa še kako so preklinjali in robantili in onegavili! In kako so se hitro pobrali! Menda so se namenili k upravniku, da bi se pritožili, če se ne motim.«

Skalle-Per se je zarežal. A Ronji se ni zdelo prav nič smešno.

»In veš, kaj je bilo potem?« je nadaljeval Skalle-Per. »Ko smo ravno vse skupaj naložili na konje in hoteli oditi domov, prideta še Bork in njegova tolpa in hočejo imeti svoj delež plena. Pa še streljajo, ti lopovi! Tako je Sturkas dobil puščico naravnost v vrat. Potem smo tudi mi streljali, to se razume, in prav gotovo sta kakšna dva ali trije njihovi dobili prav toliko kot Sturkas.«

Mattis je prišel ravno prav, da je slišal zadnje besede, in zaškripal je z zobmi.

»Samo počakajo naj, tole je šele začetek!« je rekel. »Počil jih bom, vse po vrsti. Doslej sem se brzdal. Ampak zdaj bo končno treba iztrebiti vse Borkove razboj-nike.«

Ronja je začutila, kako vre v njej bes.

»Kaj pa, če pomeni to tudi konec vseh Mattisovih razbojnikov, na to nisi pomislil?«

»O tem ne mislim razmišljati!« je rekel Mattis. »Kaj-ti to se ne bo zgodilo!«

»O tem bolj malo veš,« je rekla Ronja.

Nato je odšla in sedla poleg Sturkasa. Položila mu je roko na čelo in opazila, da ima vročino. Odprl je oči in jo pogledal in pri tem se je malce nasmehnil.

»Mene ni tako lahko zlomiti,« je rekel in malo je žlobudral.

Ronja ga je prijela za roko.

»Ne, Sturkas, tebe ni tako lahko zlomiti.«

Dolgo časa je sedela tako in držala njegovo roko. Solz ni točila. Toda globoko v njej je tako žalostno jokalo.

Sturkas je imel tri dni vročino zaradi rane. Bil je hudo bolan in ležal je v nezavesti. Toda Lovis je znala zdraviti in skrbela je zanj kakor mati s svojimi zelmi in obkladki, in v veliko začudenje vseh je četrtega dne vstal, sicer s šibkimi nogami, a drugače še kar zdrav. Puščica je zadela kito na vratu, in bolj ko se je kita celila, bolj se je tudi krčila. Zaradi tega se je Sturkasova glava nagnila v eno stran, kar mu je dajalo nekoliko otožen videz, čeprav je bil, seveda, pogumen in vesel, kot le kdaj. Vsi razbojniki so se veselili, da je preživel, in če so ga včasih klicali Poševna buča, ko so kaj hoteli od njega, je bilo to samo za šalo. In Sturkasa ni potrla.

Potrta je bila samo Ronja. Spor med Mattisom in Borkom ji je oteževal življenje. Prej je mislila, da bo to sovraštvo sčasoma samo od sebe zamrlo. Bilo pa je prav narobe, razplamtelo se je in postalo je nevarno. Vsako jutro, ko je Mattis s svojimi razbojniki odjahal skozi Volčji graben, se je spraševala, koliko se jih bo celih vrnilo domov. Pomirila se je šele tedaj, ko so se zvečer vsi zbrali pri dolgi mizi. Toda naslednje jutro se je je spet polastil nemir in vprašala je očeta:

»Zakaj si morata z Borkom streči po življenju?«

»Vprašaj Borka!« je rekel Mattis. »On je izstrelil prvo puščico. To ti lahko pove Sturkas.«

A nazadnje je tudi Lovis povedala svoje.

»Otrok je pametnejši od tebe, Mattis! To se konča samo s krvjo in kupom nesreče. Ali ima to kakšen smisel?«

Mattis se je močno razjezil, ko sta bili proti njemu obe, Ronja in Lovis.

»Ali ima to kakšen smisel?« je zavpil. »Ali ima to kakšen smisel? Smisel je vendar ta, da bo Bork končno moral iz Mattisovega gradu, lahko to dojameta, trapi neumni!«

»Ali se to lahko doseže samo s prelivanjem krvi, tako da vas bo vse pobralo, preden boste odnehali?« je vprašala Ronja. »Ni drugega načina?« Mattis jo je kisko pogledal. Z Lovis se je že lahko prepiral o teh stvareh. Toda da se Ronja ne strinja z njim, to je bilo zanj preveč.

»Pa si izmisli kakšen drug način, ti, ki si tako pametna! Kar ti spravi Borka iz Mattisovega gradu! Potem bo lahko ležal pri miru v gozdu kakor lisičji drek, on in vsi njegovi tatinski psi. Jaz se jih ne bom dotaknil.«

Umolknil je in malo pomislil, nato je zamomljal:

»Ampak če ne bom smel ubiti vsaj Borka, naj me kar imajo za največjega bedaka med razbojniki!«

Ronja se je v gozdu vsak dan dobivala z Birkom. To je bila njena tolažba. A zdaj v pomladi ni mogla več samo brezskrbno živeti, in tudi Birk ne.

»Celó pomlad sta nama pokvarila,« je rekel Birk. »Tadva stara togotna razbojniška poglavarja, ki nimata nobene soli v glavi.«

Žalostno je, si je mislila Ronja, da je postal Mattis star togoten razbojniški poglavar brez soli v glavi. Njen Mattis, njen bor v gozdu, njena moč – zakaj ima zdaj občutek, da je Birk tisti, ki mu lahko zaupa, kar jo teži?«

»Če ne bi bil ti moj brat,« je rekla, »potem ne vem, kako ...«

Sedela sta pri jezeru in okoli njiju se je bohotila pomlad, onadva pa sta komaj kaj opazila.

Ronja je premišljevala.

»Ampak če ne bi bil ti moj brat, bi mi mogoče bilo vseeno, če hoče Mattis uničiti Borka.«

Pogledala je Birka in se zasmejala.

»Torej si ti kriv, da imam toliko skrbi!«

»Nočem, da imaš skrbi!« je rekel Birk. »Ampak tudi meni je težko!«

Dolgo sta sedela tako in težko jima je bilo, a ker sta bila skupaj, jima je bilo laže. Kljub temu ni bilo lahko.

»Negotovega se počutiš, ko ne veš, kdo bo še med živimi in kdo bo mrtev, ko pride večer,« je rekla Ronja.

»Res pa je, da nihče ni umrl,« je rekel Birk. »Vendar je tako samo zato, ker po naših gozdovih spet mr-goli biričev. Mattis in Bork se preprosto ne utegneta pokončati. Polne roke dela imata že s tem, da se izogiba-bata biričem.«

»Res je, in to je sreča!« je rekla Ronja.

Birk se je zasmejal.

»Pomisli, da so lahko biriči celo za kakšno rabo, kdo bi si mislil!«

»Občutka varnosti pa le nimaš,« je rekla Ronja. »In verjetno bova morala vse svoje žive dni preživeti brez tega občutka.«

Odšla sta pogledat, kako se pasejo divji konji. V čredi sta bila tudi Mrha in Divjak. Birk jima je zažvižgal. Oba sta dvignila glavo in nekoliko vprašujoče pogledala. Nato sta se mirno pasla dalje. Za žvižganje se očitno nista nameravala zmeniti.

»Pravi pošasti sta,« je rekel Birk. »Čeprav hodita zdaj tako pohlevno.«

Ronja bi bila rada šla domov. Zaradi dveh starih togotnih razbojniških poglavarjev ni imela volje, da bi še ostala v gozdu.

Tudi tega dne sta se, tako kot vse druge dneve, z Birkom razšla že daleč pred Volčjim grabnom in daleč od vseh razbojniških stez. Vedela sta, kje ima Mattis navadno jahati in kod hodi Bork. Kljub temu ju je vedno skrbelo, da ju ne bi kdo po naključju videl skupaj.

Ronja je pustila Birka naprej.

»Jutri se vidiva!« je rekel. Nato je stekel.

Ronja je počakala nekaj časa, da bi si ogledala nove lisičje mladiče. Skakali so in se igrali, da jih je bilo veselje gledati. Toda Ronja ni občutila nobenega veselja in turobno se je vprašala, ali bo kdaj spet tako, kot je bilo nekoč. Morda ne bo nikoli več mogla biti vesela kot nekoč.

Odšla je proti domu in prišla je do Volčjega grabna. Tam sta stala na straži Joen in Lill-Klippen in videti sta bila bolj vesela kakor ponavadi.

»Pohiti domov, pa boš videla, kaj se je zgodilo!« je rekel Joen. Ronja je postala radovedna.

»Nekaj zabavnega že mora biti, to se vama vidi.«

»To pa to!« je rekel Lill-Klippen in se zarežal. »Boš že sama videla.«

Ronja je začela teči. Nekaj zabavnega bi ji gotovo prišlo prav. Kmalu je stala pred zaprtimi vrati kamnite dvorane in slišala, kako se Mattis notri smeje. Bil je to bučen

smeh, ki jo je grel in ji pregnal vse skrbi. In zdaj je hotela zvedeti, kaj ga spravlja v takšen smeh.

Živahno je stopila v kamnito dvorano. In brž ko jo je Mattis zagledal, je pridrvel k njej in jo objel. Dvignil jo je visoko v zrak in se zavrtel z njo, bil je kot iz uma.

»Ronjica moja,« je zavpil, »imela si prav! Prelivanje krvi ne bo potrebno. Bork bo v pipinem kolenu, še preden bo zjutraj utegnil prvič prdniti, verjemi mi!«

»Kako to?« je vprašala Ronja.

Mattis je pokazal s prstom.

»Poglej! Poglej, koga sem pravkar lastnoročno ujel!«

Kamnita dvorana je bila polna razigranih razbojnikov, ki so poskakovali po njej in razgrajali, zato Ronja najprej ni videla, na kaj kaže Mattis s prstom.

»Razumeš, Ronjica moja, Borku bom preprosto rekel: Boš ostal ali boš šel stran? Hočeš svojo kačjo zalego nazaj, ali nočeš?«

Tedaj je zagledala Birka. V najbolj oddaljenem kotu je ležal z zvezanimi rokami in nogami, s krvjo na čelu in z obupom v očeh, in okoli njega so skakali Mattisovi razbojniki in vriskali in kričali:

»Juhuhu, sinček Borkov, kdaj greš domov k svojemu očetu?«

Ronja je zavpila in iz njenih oči so privrele solze besa.

»Tako ne smeš!« je zavpila in s stisnjenimi pestmi je udarjala po Mattisu, kamor je nanese. »Ti pošast ti, tako ne smeš!«

Mattis jo je v hipu spustil iz rok, dovolj mu je bilo smeha. In pograbil ga je takšen bes, da je kar prebledel.

»Kaj pravi moja hči, česa da ne smem?« je grozeče vprašal.

»Takoj ti povem!« je zakričala Ronja. »Ropaš lahko, le jemlji denar in stvari in vsako šaro, ki jo hočeš, ampak ljudi ne smeš ugrabljati, kajti potem nočem več biti tvoja hči!«

»Kdo govori o ljudeh?« je rekel Mattis in ni bilo mogoče prepoznati njegovega glasu. »Ujel sem kačjo zalego, uš, tatinskega ščeneta, in končno bom lahko počistil grad svojih prednikov. Potem si lahko moja hči ali pa tudi ne, kakor hočeš!«

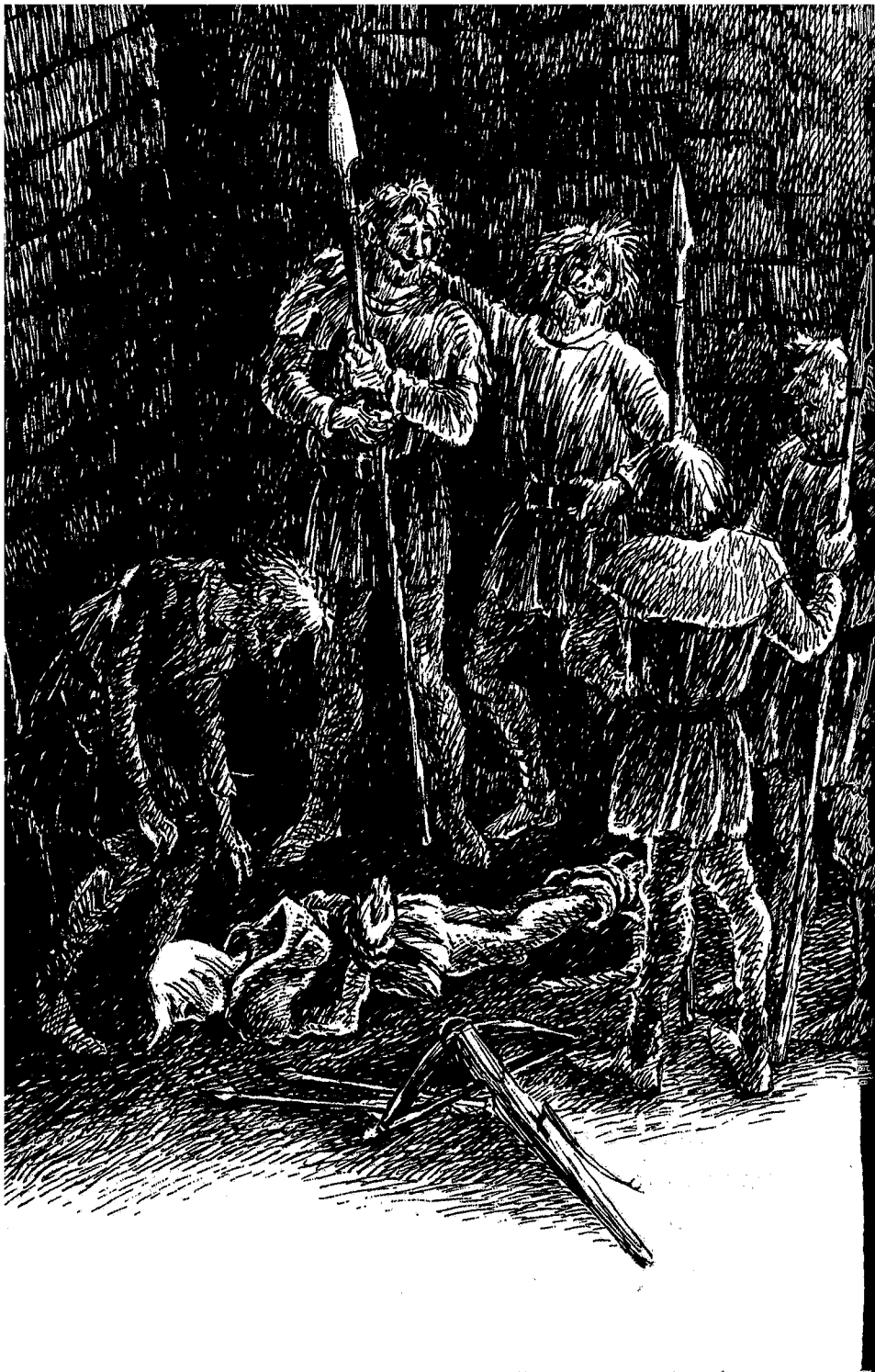
»Fej te bodi!« je zavpila Ronja.

Vmešal se je Skalle-Per, kajti postalo ga je strah. Še nikoli ni videl Mattisa s tako okamnelim in strašnim obrazom, in to ga je prestrašilo.

»Ali se tako govori z očetom?« je rekel Skalle-Per in prijel Ronjo za roko. Toda iztrgala se mu je.

»Fej te bodi!« je spet zavpila.

Mattis pa kakor da je ni slišal. Bil je, kakor da je zanj ni več na svetu.

»Fjosok,« je rekel z istim grozljivim glasom, »pojdi gor do Peklenskega žrela in sporoči Borku, da ga hočem videti tam takoj jutri, ko bo sonce vzšlo! Najbolje bo zanj, da pride, povej mu to!«

Lovis je molče poslušala. Mrščila je obrvi, rekla pa ni nič. Nazadnje je odšla k Birku in ga pogledala. Ko je videla rano na njegovem čelu, je šla po svoj glineni vrč z zeliščnim sokom. Hotela ga je umiti, toda Mattis je zarjul:

»Ne dotakni se te kačje zalege!«

»Kačja zalega ali ne!« je rekla Lovis. »To rano je treba umiti!« In tako se je zgodilo.

Tedaj je prišel Mattis. Prijel jo je in jo vrgel čez celo sobo. Če je Knotas ne bi ujel, bi zletela naravnost v posteljno stranico. A z Lovis ni nihče tako ravnal nekaznovano. In ker je bil Mattis zunaj dosega, je eno prisolila Knotasu, da je kar zažvenketalo. To je bilo v zahvalo za to, ker ni pustil, da bi zletela v posteljno stranico.

»Vsi moški ven!« je zavpila Lovis. »V pipino koleno z vami, samo za barabije ste na svetu! Si me slišal, Mattis, ven!«

Mattis jo je ošinil s črnim pogledom. Ta bi lahko prestrašil kogarkoli, le Lovis ne. Stala je s prekrižanimi rokami in gledala, kako koraka ven iz kamnite dvorane,

za njim pa vsi njegovi razbojniki. Čez ramo mu je ležal Birk in bakreni lasje so mu viseli čez oči.

»Fej te bođi, Mattis!« je zavpila Ronja, preden so se težka vrata zaprla za njim.

To noč Mattis ni počival v svoji običajni postelji poleg Lovis, in Lovis ni vedela, kje spi.

»Vseeno mi je,« je rekla. »Zdaj lahko ležim tukaj po dolgem in počez.«

Vendar ni mogla spati. Kajti slišala je, kako njen otrok joka iz obupa, in otrok ni pustil, da bi se mu približala in ga tolažila. To je bila noč, ki jo je morala Ronja prebiti sama. Dolgo je ležala budna in sovražila svojega očeta tako, da je čutila, kako se ji krči srce v prsih. A težko je sovražiti nekoga, ki si ga vse žive dni tako ljubil. Zato je bila ta noč za Ronjo najtežja izmed vseh.

Nazadnje je zaspala, toda takoj ko se je začelo daniti, se je vsa nemirna zbudila. Kmalu bo vzšlo sonce in tedaj mora biti pri Peklenskem žrelu, da bo videla, kaj se bo tam dogajalo. Lovis ji je skušala to preprečiti, toda Ronja se ni pustila. Odšla je in Lovis ji je tiho sledila.

In zdaj stojita tam, tako kot nekoč, vsak na svoji strani Peklenskega žrela, Mattis in Bork s svojimi razbojniki. Tudi Undis je tam in Ronja je že od daleč slišala, kako

kriči in preklinja. Mattisa je tako preklinjala, da se je kar kresalo. Toda Mattis ni dovolil, da bi dalj časa psovala.

»Bi lahko utišal svojo žensko, Bork!« je rekel. »Dobro bi bilo, da slišiš, kaj ti imam povedati.«

Ronja se je postavila tik za njim, da je ne bi videl. Sama je slišala in videla več, kakor je lahko prenesla. Poleg Mattisa je stal Birk. Ni imel več uklenjenih rok in nog, imel pa je jermen okoli vratu in ta jermen je Mattis držal v roki, kakor da vodi psa.

»Trd mož si, Mattis!« je rekel Bork. »In podel tudi. Da me hočeš spraviti odtod, to razmem. Toda da se spraviš nad mojega otroka samo zato, da bo po tvoje, to je podlo!«

»Nisem te prosil za tvoje mnenje o meni!« je rekel Mattis. »To, kar me zanima, je, kdaj misliš oditi!«

Bork je molčal, bil je tako razjarjen, da so se mu besede zataknille v grlu. Dolgo časa je molčal, nazadnje pa je rekel:

»Najprej moram najti kraj, kjer bi se lahko varno naselil. In to zna biti težavno. Toda če mi vrneš sina, ti dam besedo, da bomo odšli, preden bo konec poletja.«

»Dobro,« je rekel Mattis. »In jaz ti dam besedo, da dobiš sina nazaj, preden bo konec poletja.«

»Hotel sem reči, da bi ga rad dobil zdaj,« je rekel Bork.

»In jaz sem hotel reči, da ga ne dobiš,« je rekel Mattis. »Imamo pa ječe v Mattisovem gradu. Ne bo brez strehe nad glavo, s tem se lahko tolažiš, če bo poletje deževno.«

Ronja je stala in tiho cvilila. Tako kruto si je to izmislil njen oče, Bork mora oditi ta trenutek, prej, preden bo utegnil prdniti – tako je rekel Mattis. Sicer bo Birk sedel zaprt v jetniški luknji vse do konca poletja. Tako dolgo tam ne bi mogel preživeti, to je Ronja vedela. Umril bo in ne bo več imela brata.

Tudi očeta, ki bi ga lahko ljubila, ne bo več imela. Tudi to jo je zbolelo. Hotela je kaznovati Mattisa za to in zato, ker ni mogla več biti njegova hči, oh, kako si želi, da bi mu vse pokvarila in preprečila vse tisto, kar si je izmislil!

In naenkrat je vedela, kako. Vedela je! Pręd časom je to že storila in tudi takrat v besu, vendar takrat ni bila tako iz sebe, kakor je zdaj. Kot bi bila v omotici, je vzela zalet in se pognala čez Peklensko žrelo. Mattis jo je zagledal sredi skoka in iztrgal se mu je krik. Bil je takšen krik, kakršne spuščajo divje živali v smrtnem strahu, in njegovim razbojnikom je zledenela kri, kajti hujšega še niso videli. Nato so zagledali Ronjo, svojo Ronjo, na drugi strani prepada, pri sovražniku. Nič hujšega se ne bi moglo zgoditi in nič bolj nerazumljivega.

Tudi Borkovim razbojnikom je bilo nerazumljivo. Strmeli so v Ronjo, kakor da se je mednje nepričakovano spustila gozdnica.

Tudi Bork je bil zbehan, a kmalu se je zbral. Zgodilo se je nekaj, kar je spremenilo vse, toliko mu je bilo jasno. Prišla je torej Mattisova hči, prava gozdnica, in mu pomagala iz zagate. Zakaj je storila nekaj tako brezglavega, ni mogel razumeti, toda naglo ji je nataknil jermen okoli vratu in medtem se je tiho muzal.

Nato je zaklical Mattisu:

»Tudi na naši strani imamo ječe pod zemljo. Tudi tvoja hči ne bo brez strehe nad glavo, če bo poletje deževno. S tem se lahko tolažiš, Mattis!«

Toda za Mattisa ni bilo več tolažbe. Stal je kot obstreljen medved in zibal svoje težko telo, kakor da bi hotel ublažiti neznosno bolečino. Ronja je zajokala ob pogledu nanj. Izpustil je jermen, s katerim je bil privezan Birk, toda Birk je ostal na mestu, bled in skrušen, in čez Peklensko žrelo je gledal Ronjo, kako joka. Tedaj je Undis stopila k njej in jo sunila v rebra.

»Le jokaj! Tudi jaz bi, če bi imela tako pošast za očeta!«

Bork pa je poslal Undis v pipino koleno. Naj se ne vmešava, je rekel. Ronja je sicer sama nekoč imenovala Mattisa pošast, a kljub temu si je zdaj želela, da bi ga

lahko potolažila zaradi tega, kar mu je storila in kar ga je tako prizadelo.

Tudi Lovis mu je hotela pomagati, kakor vedno, kadar je bil v stiski. Zdaj mu je stala ob strani, vendar ni tega niti opazil. Ničesar ni opazil. Tisti hip je bil sam na svetu.

Tedaj mu je Bork zaklical:

»Poslušaj, Mattis, mi boš vrnil sina, ali ne?«

Toda Mattis je le stal in se zibal sem in tja in ni odgovoril.

Bork je zarjul:

»Mi boš vrnil sina, ali ne?«

Končno se je Mattis zbudil.

»Seveda bom!« je rekel ravnodušno. »Kadar hočeš.«

»Zdaj!« je rekel Bork. »Ne ko bo konec poletja, pač pa *zdaj!*«

Mattis je prikimal.

»Kadar hočeš, saj sem rekel.«

Zdelo se je, kakor da ga vse to ne zanima več. Bork se je zarežal:

»In isti hip dobiš tudi ti svojega otroka nazaj. Menjava je menjava, na kupčije se spoznaš, ti pasji sin!«

»Nimam otroka!« je rekel Mattis.

Bork se je nehal režati.

»Kaj hočeš reči s tem? Je to spet kakšna tvoja nova peklenska pogruntavščina?«

»Pridi po svojega sina!« je rekel Mattis. »Meni ne moreš vrniti otroka, ker ga nimam.«

»Jaz ga pa imam!« je zavpila Lovis s takšnim glasom, da so se dvignile vrane z vrha zidovja. »In tega otroka hočem nazaj, razumeš, Bork! Zdaj!«

Nato je zapičila oči v Mattisa.

»Pa čeprav otrokov oče nori, da je že preveč!«

Mattis se je obrnil in s težkimi koraki odšel.

V prihodnjih dneh se Mattis ni prikazal v kamniti dvorani in tudi v Volčjem grabnu ga ni bilo, ko je bilo treba zamenjati otroka. Prišla je Lovis, da bi sprejela svojo hčer. Spremljala sta jo Fjosok in Joen, ki sta vodila s seboj Birka. Bork in Undis sta že čakala s svojimi razbojniki pred Volčjim grabnom in Undis je, polna besa in zmago-slavja, izbruhnila, brž ko je zagledala Lovis: »Ugrabitelj otrok, kakršen je Mattis, se seveda sramuje in se noče prikazati!«

Lovis se ni potrudila z odgovorom. Potegnila je Ronjo k sebi, hotela je oditi brez prerekanja. Veliko je premišljevala o tem, zakaj se je njena hči prostovoljno predala Borku, a ob tem srečanju je že začela slutiti. Tako sta se pogledala, Ronja in Birk, kakor da sta sama pri Volčjem grabnu in na tem svetu, zares, ta dva držita skupaj, to lahko opazi vsakdo.

Undis je to takoj opazila, in to, kar je videla, ji ni bilo všeč. Odločno je prijela Birka.

»Kaj imaš z njo?«

»Moja sestra je,« je rekel Birk. »Rešila mi je življenje.«

Ronja se je naslonila na Lovis in zajokala.

»Tudi Birk ga je meni,« je zamrmrala.

Bork je postal rdeč od besa.

»A tako. Moj sin se mi za hrbtom družī s potomci mojega smrtnega sovražnika?«

»Moja sestra je,« je ponovil Birk in pogledal Ronjo.

»Sestra!« je zavpila Undis. »No, lepa reč, kako bo s tem čez nekaj let, se pa ve!«

Zgrabila je Birka in ga hotela odvleči stran.

»Ne dotikaj se me!« je rekel Birk. »Bom že sam hodil in ne prenesem tvojih rok na sebi.«

Obrnil se je in odšel. In Ronji se je iztrgal obupan krik:

»Birk!«

A odšel je in ni ga bilo več.

Ko je Lovis ostala sama z Ronjo, jo je hotela vprašati o tem in onem, a je zaman poskušala.

»Ne ogovarjaj me!« je rekla Ronja.

Nato jo je Lovis pustila na miru in molče sta odšli domov.

Skalle-Per je sprejel Ronjo v kamniti dvorani, kakor da je bila pravkar rešena iz smrtne nevarnosti.

»Samo da si ostala živa!« je rekel. »Ti sirota moja, tako me je skrbelo zate!«

Toda Ronja je odšla k svoji postelji in tiho legla in zagrnila zavese.

»Mattisov grad je poln gorja,« je rekel Skalle-Per, medtem ko je turbno zmajeval z glavo. Nato je prišepnil Lovis:

»Mattis je v moji kamrici. Ampak samo leži in bulji v strop in ne reče nobene. Noče vstati in noče jesti, kaj naj naredimo z njim?«

»Bo že prišel, ko bo dovolj lačen,« je odvrnila Lovis. Toda bila je zaskrbljena in četrty dan je odšla v Skalle-Perovo kamrico in si olajšala dušo.

»Pridi jest, Mattis! Ne zganjaj trme! Vsi že sedijo okoli mize in te čakajo.«

Nazadnje je Mattis le prišel, mračen in shujšan, da si ga komaj prepoznal. Brez besed je sedel k mizi in začel jesti. Molčali so tudi vsi njegovi razbojniki. Še nikoli ni bilo tako tiho v kamniti dvorani. Ronja je sedela na svojem običajnem mestu, a Mattis je ni videl. Tudi ona je pazila, da ga ne bi pogledala. Samo enkrat je na skrivaj poškilila proti njemu in videla je spremenjenega Mattisa, popolnoma drugačnega od tistega svojega očeta, ki ga je dotlej poznala. Zares, vse je bilo drugače in strašno! Hotela je planiti pokonci in izginiti, da ji ne bi bilo treba biti tam, kjer je Mattis, da bi ušla in bila

sama. A vsa negotova je obsedela in ni vedela, kaj naj stori z vso to žalostjo.

»Ste se najedli, vi razposajenci?« je srdito rekla Lovis, ko so pojedli. Toliko tišine ni prenesla.

Razbojniki so momljaje vstali in izginili, kakor hitro so mogli k svojim konjem, ki so že četrty dan brezdelno postajali v hlevu. Saj niso mogli iti ropat, ko pa je poglavar cele dneve samo ležal pri Skalle-Peru in buljil v strop. Prežalostno je to, so menili, kajti ravno ob tistem času je potovalo skozi gozdove več potnikov kakor ponavadi.

Mattis je brez besed izginil iz kamnite dvorane in dan ga ni bilo več na spregled.

Ronja pa jo je spet mahnila v gozd. Tri dni je iskala Birka, vendar ga ni bilo in ni razumela, zakaj. Kaj počenjajo z njim? So ga zaprli, da ne bi mogel v gozd k njej? Težko je samo čakati in nič vedeti.

Dolgo je sedela pri jezeru in vse naokoli je bila še vedno pomlad v polnem razcvetu. Toda brez Birka se je ni mogla veseliti. Spomnila se je, kako je bilo nekoč, ko je bila sama in ko ji je gozd zadostoval. Kako daleč je že to! Zdaj potrebuje Birka, da z njim deli vse. Vendar kaže, da ga tudi danes ne bo. Naveličala se je že čakati, vstala je in hotela oditi.

Tedaj je prišel. Slišala je, kako žvižga med smrekami, in vsa divja od veselja mu je planila naproti. Prihaja! In s seboj vlačí ogromno culo.

»Selim se v gozd,« je rekel. »Ne morem več živeti v Borkovi trdnjavi.«

Ronja je začudena strmela vanj.

»Zakaj ne?«

»Tako sem pač ustvarjen, da ne morem prav dolgo prenašati gnjavljenja in zmerjanja,« je rekel.

Mattisov molk je hujši kot vsako zmerjanje, je pomislila Ronja. In naenkrat je vedela, kaj mora storiti – saj se vendar da spremeniti tisto, kar je neznosno! Birk je to storil, zakaj ne bi tudi ona?

»Tudi jaz bi rada zapustila Mattisov grad,« je ihtavo rekla. »To bi rada! Res, to bi rada!«

»Rojen sem v jami,« je rekel Birk. »In v jami lahko tudi živim. Ampak ne vem, ali boš ti zmogla?«

»S teboj lahko živim kjerkoli,« je rekla Ronja. »Zlasti v Medvedji jami!«

V okoliških hribih je bilo veliko jam, a nobena ni bila tako lepa kot Medvedja jama. Njo je videla Ronja že takrat, ko se je začela klatiti po teh gozdovih. Mattis ji je pokazal. Sam je kot otrok pogosto zahajal vanjo. Poleti. Pozimi so v njej ponavadi spali medvedje, kot mu je

povedal Skalle-Per. Zato jo je imenoval Medvedjo jamo in tako se imenuje še danes.

Medvedja jama je bila obrnjena proti reki, visoko nad njo, naravnost med dvema gorskima stenama. Če si hotel tja, si moral hoditi po skalni polici ob steni. Ta polica je bila na začetku ozka in občutek je bil nekoliko negotov. Toda prav pred jamo se je razširila v široko ploščato skalo. Tam, visoko nad šumečo reko, si lahko sedel in gledal, kako prihaja jutro čez hribe in gozdove v vsem svojem sijaju. Ronja je to storila že velikokrat. Res je, v tej jami je mogoče bivati, to je vedela.

»Pozno nocoj pridem v Medvedjo jamo,« je rekla.
»Če boš tudi ti takrat tam?«

»Ja, kje pa drugje,« je rekel Birk. »Tam te bom čakal.«

Tistega večera je Lovis pela Ronji Volčjo pesem, tako kot jo je vedno pela na večer, enako ob veselih in žalostnih dneh.

Nocoj jo slišim zadnjič, je pomislila Ronja, in to je bila težka misel. Težko je zapustiti mamo, a še težje je, da ni več Mattisov otrok. Zato mora oditi v gozd, pa četudi ne bo nikoli več slišala Volčje pesmi.

In tako bo tudi storila, samo da Lovis zaspi. Ronja je ležala v svoji postelji in strmela v ogenj, medtem ko je čakala.

Lovis se je nemirno premaknila v postelji. A nazadnje se je umirila in Ronja je po dihanju sklepala, da spi.

Tedaj je Ronja tiho vstala in dolgo je stala in gledala spečo mamo, ki ji je ogenj razsvetljeval obraz.

Draga moja Lovis, je pomislila, morda se spet vidiva, morda tudi ne.

Lovisini razpuščeni lasje so se razprostrli po blazini. Ronja je s prstom pogladila kostanjeve pramene. Je to res njena mati? Tako otroška je videti. Utrujena tudi, in osamljena brez Mattisa poleg sebe v postelji. In zdaj jo bo zapustil še njen otrok.

»Oprosti, ampak moram!« je zamrmrala Ronja.

Tiho se je splazila iz kamnite dvorane in odšla po svojo prtljago, ki jo je skrbno skrila v kamrici za obleko. Tako težka je bila, da jo je komaj nosila. In ko je prišla do Volčjega grabna, je vrgla culo naravnost pred noge Tjeggeju in Tjormu. To noč sta bila onadva na straži. Mattis se sicer ni več brigal za postavljanje straž, vendar je Skalle-Per skrbel za to namesto njega. Tjegge je strmel v Ronjo.

»Kam v imenu vseh divjih gozdnic si namenjena sredi noči?«

»Selim se v gozd,« je rekla Ronja. »To boš moral povedati Lovis.«

»Zakaj ji sama ne poveš?« je hotel zvedeti Tjegge.

»Zato, ker me ne bi pustila oditi! In nočem, da bi mi to preprečila.«

»Kaj pa misliš, da bo rekel tvoj oče?« je vprašal Tjorm.

»Moj oče?« je rekla Ronja zamišljeno. »Mar imam očeta?«

Pomolila jima je roko v slovo.

»Pozdravita vse! Ne pozabita na Skalle-Pera! In spomnite se me kdaj, ko boste plesali in prepevali vaše pesmi.«

To je bilo preveč za Tjeggeja in Tjorma. Solze so jima stopile v oči in tudi Ronja je malo posmrkala.

»Mislim, da je konec s plesom v Mattisovem gradu,« je mračno rekel Tjegge.

Ronja je pograbila culo in jo vrgla čez ramo.

»Povejta Lovis, naj ne žaluje in naj je preveč ne skrbi. Saj bom v gozdu, če bi me rada poiskala.«

»In kaj naj rečeva Mattisu?« je vprašal Tjorm.

»Nič,« je vzdihnila Ronja.

Nato je odšla. Tjegge in Tjorm sta molče gledala za njo, dokler ni izginila tam, kjer steza zavije.

Bila je noč in mesec je bil visoko na nebu. Ronja se je ustavila pri jezeru, da bi si odpočila. Sedela je na kamnu in čutila, kako zelo tiho je v njenem gozdu. Poslušala je, a ni slišala drugega kakor tišino. Občutek je imela,

da je gozd v pomladni noči poln skrivnosti, poln čarovnij in drugih čudnih in pradavnih stvari. Prav gotovo je v njem tudi kaj nevarnega, a Ronje ni bilo strah. Samo da se ne prikažejo gozdnice, pa bom prav tako na varnem kot v Mattisovem gradu, je pomislila. Gozd je moj dom in je vedno tudi bil, zdaj pa je še toliko bolj, ko nimam drugega doma.

Jezero, ki je počivalo pred njo, je bilo tako črno, toda čez temno vodo se je zlival ozek pramen mesečine. Bilo je lepo in Ronja se je razveselila ob pogledu nanj; saj res, ali ni čudno, da si lahko obenem vesel in žalosten. Žalostna je zaradi Mattisa in Lovis, srečna pa zaradi vsega čarobnega, lepega in tihega v pomladni noči okoli nje.

In tukaj v gozdu bo odslej živela. Z Birkom. Zdaj se je spomnila, da jo čaka v Medvedji jami, zakaj torej sedi tukaj in preišljuje! Vstala je in vzela svojo culo. Daleč je do njenega cilja in ni steze, ki vodi tja. A kljub temu je vedela, kod mora iti. Enako kot vedo živali. In tako kot vedo vsi debeloriti škrati in večerni troli in sivi škrati.

Zato je hodila mirno po z mesečino obsijanem gozdu, med bori in smrekami, čez mah in borovničevje, mimo močvirij, kjer so omamno dišale kukavice, in mimo črnih jezerc brez dna; stopala je čez mahovinasta podrta drevesa in bredla po žuborečih potočkih; šla je

naravnost skozi gozd proti Medvedji jami, ne da bi se zmotila. Videla je, kako plešejo večerni troli v mesečini na visoki skali. To počenjajo samo v mesečnih nočeh, je rekel Skalle-Per. Za nekaj časa se je ustavila in jih gledala, ne da bi jo opazili. Čuden je bil ta njihov ples. Zelo mirno in okorno so se zibali v krogu in zraven so čudno brundali. To je njihova Pomladna pesem, je nekoč rekel Skalle-Per. Poskusil ji jo je zabrundati po trolje. A to ni bilo posebno podobno tistemu, kar je zdaj slišala in kar je bilo tako starodavno in žalostno.

Ko je pomislila na Skalle-Pera, je morala pomisliti tudi na Mattisa in Lovis in zbolelo jo je.

Vendar je pozabila na to, ko je končno prišla na cilj in zagledala ogenj. Poglej, Birk je zakuril ogenj na skali pred jamo, zato da ju ne bi zeblo v hladni pomladni noči. Gorel je in plapolal, videla ga je že od daleč in spomnila se je Mattisovih besed:

»Tam kjer je dom, tam je ogenj!«

In tam kjer je ogenj, tam je menda lahko tudi moj dom, je pomislila Ronja. V Medvedji jami bo najin dom!

In tam pri ognju je mirno sedel Birk in jedel pečeno meso. Nabodel je kos mesa na palico in ji ga ponudil.

»Dolgo že čakam,« je rekel. »Pojej zdaj! Preden boš zapela Volčjo pesem!«

Ronja je poskusila Birku zapeti Volčjo pesem takoj, ko sta legla na svoja ležišča iz smrečja. Toda ko se je spomnila, kako jo je Lovis pela njej in Mattisu tedaj, ko je bilo še vse po starem v Mattisovem gradu, jo je od hrepenenja tako stisnilo v prsih, da ni mogla nadaljevati.

In Birk je že bil na tem, da bo zaspal. Ves dan, ko jo je čakal, se je mučil s čiščenjem jame za zadnjim medvedom, ki je v njej prespal zimo. Iz gozda je nato privlekel še suha drva za kurjavo in smrečje za ležišče. Imel je naporen dan in kmalu je zaspal.

Ronja je ležala budna. Temno je bilo v jami in mrzlo, toda ni je zeblo. Birk ji je posodil ovčjo kožo, ki jo je razprostrla čez smrečje, in z domače postelje je prinesla svojo odejo iz veвериčjih kož. Mehka in topla je bila, če si jo je ovila okoli sebe. Zaradi mraza že ni bila budna. Spanec pa ni hotel priti.

Dolgo je ležala budna in ni bila tako vesela, kot bi bila rada. Toda skozi vhod v jamo je videla svetlo hladno pomladno nebo in slišala je, kako šumi reka globoko v svoji strugi. To jo je tolažilo. Tudi nad Mattisovim

gradom je isto nebo, je pomislila. In tukaj slišim šumeti isto reko, kakor doma.

Nato je zaspala.

Oba sta se zbudila, ko je sonce vzšlo izza podolgovatih gričev na drugi strani reke. Ognjeno rdeče se je prikazalo iz jutranjih meglic in zažarelo nad gozdovi kot požar.

»Od mraza bom pomodrel,« je rekel Birk. »Toda ob zori je najhladneje, nato postaja čedalje topleje. To me tolaži.«

»Boljša tolažba bi bil ogenj,« je rekla Ronja. Tudi ona se je tresla od mraza. Birku je uspelo razpihati žerjavico, ki je tlela pod pepelom. Sedela sta ob ognju in jedla kruh in pila, kar je še ostalo kozjega mleka v Ronjini leseni čutari. Ko sta izpila zadnji požirek, je Ronja rekla:

»Odslej bova morala piti samo še studenčnico.«

»Od tega se ne bova ravno zredila,« je rekel Birk.

»Umrla pa tudi ne bova.«

Spogledala sta se in se zasmejala. Spoznala sta, da bo njuno življenje v Medvedji jami trdo, a to jima ni vzelo poguma. Ronja je pozabila na nočno tesnobo. Zdaj sta sita in na toplem, najsvetlejšem jutro je, in svobodna sta kot dva ptiča. Bilo je, kakor da sta to doжела šele zdaj.

Vse tisto, kar je bilo zadnje čase tako težko, je bilo zdaj za njima in hotela sta pozabiti; nikoli več se nista hotela spomniti tega.

»Ronja,« je rekel Birk, »razumeš, tako svobodna sva, da bi se lahko na glas režala!«

»Da, in tukaj je najino kraljestvo,« je rekla Ronja. »Nihče nama ga ne more vzeti ali naju spoditi.«

Ostala sta pri ognju, medtem ko se je sonce dvigalo. Pod njima je šumela reka in vse naokoli se je gozd že prebudil. Krošnje dreves so se počasi majale v jutranjem vetru, kukavice so kukale, žolna je tolkla po borovem deblu nekje v bližini in na drugi strani reke se je ob robu gozda pokazala losova družina. Onadva pa sta sedela in se počutila, kakor da je vse to njuno, reka in gozd in vse, kar je bilo živega v njima. »Zamaši si ušesa, pripravi se na moj pomladni krik!« je rekla Ronja. In zavpila je, da je odmevalo od gora.

»Eno stvar si želim bolj kot karkoli drugega,« je rekel Birk. »Da bi utegnil iti po samostrel prej, preden s svojim kričanjem prikličeš gozdnice.«

»Iti ... Kam?« je vprašala Ronja. »V Borkovo trdnjavo?«

»Ne, ampak v bližnji gozd,« je rekel Birk. »Nisem mogel privleči vsega naenkrat. Zato sem si pripravil skrivališče

v votlem drevesu in tam imam vsemogoče stvari, ki jih bom prinesel sem.«

»Mattis mi še ni hotel dati samostrela,« je rekla Ronja. »Lok si pa lahko izrežljam, če mi posodiš nož.«

»Bom, če boš pazila nanj. To je najdragocenejše, kar imava, zapomni si to! Brez noža se ne bova znašla v gozdu.«

»Še več je takih stvari, brez katerih bova težko shajala,« je rekla Ronja. »Vedro za vodo, si pomislil na to?« Birk se je zasmel.

»Pomislil že. Toda misel nama ne bo prinesla vode.«

»Zato pa je dobro, da vem jaz, kje bom dobila vedro,« je rekla Ronja.

»Kje pa?«

»Pri Lovisinem zdravilnem vřelcu. V gozdu pod Volčjim grabnom. Včeraj je poslala Sturkasa tja po zdravilno vodo, Skalle-Per jo je potreboval za svoj želodec. Toda Sturkasa sta napadli dve gozdnici in se je vrnil domov brez vedra. Danes ga bo moral iti iskat, za to bo že Lovis poskrbela, lahko mi verjameš! Če pohitim, ga bom morda prehitela.«

In pohitela sta oba. Lahkih nog sta pretekla dolgo pot skozi gozd in prinesla, kar sta nameravala. Precej časa je preteklo, preden sta se vrnila v jamo. Ronja z vedrom,

Birk s svojim samostrelom in z drugimi stvarmi iz skri-
vališča v drevesu. Zložil je vse po vrsti na skalo pred
jamo, da bi pokazal Ronji, kaj vse ima. Sekiro, brusilni
kamen, kotliček, ribiški pribor, zanke za gozdne ptiče,
puščice za samostrel, kratko kopje, same prepotrebne
stvari za tistega, ki namerava živeti v gozdu.

»No, vidim, da veš, kaj moramo znati mi gozdovni-
ki,« je rekla Ronja. »Priskrbeti si hrano in se braniti pred
gozdnicami in zvermi.«

»To že vem,« je rekel Birk. »Se bova že ...«

Naprej ni povedal, kajti Ronja ga je divje zgrabila za
roko in prestrašeno zašepetala:

»Tiho! Nekdo je v jami!«

Zadrževala sta dih in prisluškovala, prav zares, nek-
do je v njuni jami, nekdo, ki je izkoristil priložnost in se
prikradel vanjo, ko ju ni bilo. Birk je vzel kopje in mol-
če sta čakala. Slišala sta, kako se nekdo premika tam no-
tri, in bilo je zoprno, da nista vedela, kdo je. Sicer pa se
je slišalo, kakor da jih je več. Morda je jama polna pre-
žečih gozdnic, ki lahko vsak hip planejo ven in zasadijo
kremplje vanju.

Nazadnje nista več prenesla samo prisluškovanja in
čakanja. »Pridite ven, gozdnice!« je zavpil Birk. »Če
hočete videti najostrejše kopje v tem gozdu.«

Toda nikogar ni bilo. Le jezno sikanje se je slišalo iz jame. »Človek tukaj v gozdu sivih škratov! Vsi sivi škрати, ugriznite in udarite!«

Tedaj se je Ronja razjezila, da se je kar zaiskrilo.

»Ven, vi sivi škрати!« je zavpila. »Marš v pipino kolenno, in to takoj! Sicer pridem in vam populim lase z glave!«

In iz jame so se usuli sivi škрати. Sikali so in pihali v Ronjo, ona pa je pihala vanje in Birk je grozil s kopjem. Potem se jim je nenadoma začelo muditi po hribu navzdol. Lazili so in plezali po strmem prepadu, namenjeni k reki. Nekaterim je spodrsnilo in cvileč od jeze so padli naravnost v brzice, in tako so celi grozdi sivih škratov odpluli po reki navzdol. Toda kljub temu se jim je nazadnje uspelo skobacati na suho.

»Plavati pa znajo, te beštije!« je rekla Ronja.

»In kruh tudi znajo jesti!« je rekel Birk, ko sta stopila v jamo in videla, da so sivi škрати pospravili cel hlebec kruha iz njune zaloge.

Več hudodelstev jim ni uspelo zagrešiti. A že to je bilo dovolj, da so bili tam.

»To sploh ni dobro,« je rekla Ronja. »Po vsem gozdu bo sikalo in cvrčalo od njihovega opravljanja in kmalu bo vsaka gozdnica vedela, kje sva.«

Toda v Mattisovem gozdu te ne sme biti strah, to je Ronja poslušala že od malega. Neumno se je bati vnaprej, tako sta mislila oba z Birkom. Zato sta v jami mirno uredila svojo zalogo hrane in svoje orožje in orodje. Nato sta šla po vodo k studencu v gozdu. Nastavila sta mrežo v reko, da bi ulovila ribe, zvelkla sta domov ploščate kamne z obrežja in si na skali postavila pravo ognjišče, in prehodila sta dolgo pot, da bi poiskala brinov les za Ronjin lok. Tedaj sta zagledala divje konje, ki so se pasli na svoji jasi. Poskusila sta se s prijaznimi besedami približati Mrhi in Divjaku, a zaman. Ne Mrha ne Divjak nista razumela prijaznosti. Lahkotno sta odskakljala na drugo pašo, kjer ju ne bosta motila.

Ostanek dneva je Ronja presedela pred jamo in rezljala lok in puščice zanj. Žrtvovala je kos usnjenega traku za tetivo. Nato je dolgo in vneto preizkušala lok, dokler ji ni uspelo izgubiti obeh puščic. Iskala ju je vse do mraka. Tedaj se je morala vdati. Vendar ni bila preveč v skrbeh.

»Jutri bom izrezljala nove.«

»In pazi na nož!« je rekel Birk.

»Bom, saj vem, da je najdragocenejše, kar imava. Nož in sekira!« Naenkrat sta opazila, da je že večer. In da sta lačna. Dan je minil, kot bi mignil, in ves čas sta

bila zaposlena. Hodila sta in tekala in nosila in vlačila in urejevala, in ni bilo časa, da bi občutila lakoto. Privoščila sta si pošteno večerjo s kruhom in kozjim sirom in ovčjim stegnom in poplaknila vse to z bistro studenčnico, prav tako, kot je napovedala Ronja.

Ob tem letnem času noč sicer nikoli ni bila prav temna, ampak njuni utrujeni telesi sta čutili, da je dneva konec in da potrebujeta spanje.

V temni notranjosti jame je Ronja zapela Birku Volčjo pesem in tokrat je šlo bolje. A vendar jo je znova prevzela otožnost in vprašala je Birka:

»Misliš, da naju kaj pogrešajo v Mattisovem gradu? Najini starši, hočem reči!«

»Bilo bi čudno, če naju ne bi,« je rekel Birk.

Ronja je požrla slino, preden je lahko spet spregovorila. »Morda žalujejo za nama?«

Birk je malo pomislil.

»Kakor kdo. Undis že žaluje, še bolj pa se jezi, če se ne motim. Tudi Bork je jezen, še bolj pa je žalosten.«

»Lovis žaluje, to vem,« je rekla Ronja.

»Kaj pa Mattis?« je vprašal Birk.

Ronja je dolgo časa molčala. Nato je rekla:

»Po moje je zadovoljen. Da me ni več, da me lahko pozabi.«

Trudila se je, da bi to verjela. Toda v svojem srcu je vedela, da ni tako.

Ponoči se ji je sanjalo, da je Mattis sedel sam sredi temnega, črnega gozda in se tako jokal, da je pri njegovih nogah nastal izvir. Globoko v tistem izviru pa je sedela ona in spet je bila majhna in igrala se je s storži in kamni, ki jih ji je prinesel.

Naslednje jutro sta zgodaj odšla k reki, da bi videla, ali se je ujelo kaj rib v mrežo.

»Ribe je treba potegniti iz vode, preden zakuka kukavica,« je rekla Ronja.

Veselo je skakljala po stezi pred Birkom. Ozka je bila, ta stezica, strmo se je vila po pobočju skozi mlad brezov gozd. Ronja je čutila vonj po mladem brezovem listju, lepo je dišalo, po pomladi, in take stvari so jo spravliale v dobro voljo, zato je skakljala.

Za njo je prihajal Birk, še ne čisto prebujen.

»Če je sploh kakšna riba v mreži. Misliš, da je polna?«

»V tej reki živijo lososi,« je rekla Ronja. »Čudno bi bilo, če ne bi noben pristal v najini mreži!«

»In čudno bi bilo, če ne boš ti, sestra moja, kmalu pristala z nosom v reki.«

»To je moje pomladansko poskakovanje,« je rekla Ronja.

Birk se je zasmel.

»Pomladansko poskakovanje, pa res! Ta steza je kot nalašč za to. Kaj praviš, kdo jo je izkrčil?«

»Morda Mattis?« je rekla Ronja. »Takrat ko je hodil v Medvedjo jamo. Lososa ima rad. Že od nekdaj.«

Umolknila je. Ni hotela misliti na to, kaj ima Mattis rad in česa ne mara. Spomnila se je nočnih sanj, tudi te je hotela pozabiti. Toda misel na to se je vračala kakor najbolj siten obad in je ni pustila na miru. Vse do tedaj, ko je zagledala lososa, ki se je premetaval in se bleščal v njuni mreži. Velik losos je, zadostoval bo za več dni. In Birk je zadovoljen rekel, ko ga je spravljal iz mreže:

»Sestrica moja, ne boš umrla od lakote, to ti obljubljam!«

»Do zime ne,« je rekla Ronja.

Toda do zime je še daleč, kaj jo zdaj to briga? Branila se je pred novimi obadjimi mislimi.

Vračala sta se v jamo z očiščenim lososom na rogovili in za seboj sta vlekla v viharju podrto brezo. Pritrdila sta jo k pasu z usnjenim jermenom in kakor dva delovna konja s tovorom hlodov sta se mukoma prebijala z njo po stezi navzgor. Potrebovala sta les. Iz njega sta nameravala narediti lesene sklede in druge koristne stvari.

Birk je že prej oklestil brezo. Toda med delom mu je sekira zdrsnila in zdaj mu je rana na nogi krvavela. Za njim se je vlekla krvava sled, a ga ni skrbelo.

»Ni važno! Naj kar krvavi, dokler se ne naveliča!«

»Nikar ne bodi tako predrzen!« je rekla Ronja. »Mor-da bo krvoločni medved zavohal tvojo sled in se vprašal, kje je še kaj te krasne krvi.«

Birk se je zasmel.

»Mu bom že s kopjem pokazal, kje je!«

»Lovis,« je rekla Ronja zamišljeno, »ponavadi polaga na krvaveče rane posušen bel mah. Mislim, da si bova morala narediti zalogo, kajti nič se ne ve, kdaj se spet misliš usekati v nogo.« In tako je tudi storila. Iz gozda je prinašala domov cela naročja belega mahu in ga dajala sušiti na sonce. Birk ji je ponudil lososa, pečenega na

žaru, ko je končala. In to se ni zgodilo samo enkrat. Dolgo časa nista počela nič drugega – jedla sta lososa in se mučila z izdelovanjem lesenih skled. Ni bilo težko pripraviti primernih kosov lesa, pri tem sta se izmenjavala, in nobeden se ni usekal. Kmalu sta imela pet krasnih lesenih klad, ki so samo čakale, da bi iz njih izdolbla skledde. Toliko jih morata imeti, tako sta se odločila. Toda že tretji dan je Ronja vprašala:

»Birk, kaj se ti zdi hujše? Pečen losos ali žulji na rokah?«

»Na to ne morem odgovoriti,« je rekel Birk, »kajti oboje je enako grozno.«

»Nekaj pa vem. Morala bi imeti nekakšno dleto. Samo z nožem je delo prava tlaka.«

Toda drugega orodja nista imela in izmenjavala sta se pri praskanju in rezljanju, dokler ni končno nastalo nekaj, kar je bilo podobno skledi.

»Nobene več ne naredim v svojem življenju!« je rekel Birk. »Zdaj bom še zadnjič nabrusil nož. Daj ga sem!«

»Nož?« je rekla Ronja. »Saj ga imaš ti!«

Birk je odkimal.

»Ne, ti si ga imela nazadnje. Daj ga sem!«

»Nimam noža!« je rekla Ronja. »Slišiš, kaj ti pravim!«

»Kam si ga pa dala?«

Ronja se je razjezila.

»Kam si ga dal ti? Ti si ga nazadnje imel!«

»Lažeš!« je rekel Birk.

Molče in vztrajno sta iskala nož. Povsod, v jami in pred njo na skali. Nato spet v jami in potem še enkrat zunaj. Vendar ga ni bilo.

Birk je hladno pogledal Ronjo.

»Mislil sem, da sem ti povedal, da brez noža ni mogoče preživeti v gozdu?«

»Torej bi moral bolje paziti nanj!« je rekla Ronja.

»Sicer pa si pravi usranè, če vališ krivdo na drugega, kadar sam kaj zakuhaš.« Birk je prebledel od besa.

»A tako, spet si stara razbojniška hči! Nič se nisi spremenila, vidim. In prav s tabo moram živeti skupaj!«

»Ne bo ti več treba, borkovski razbojnik!« je rekla Ronja. »Kar živi skupaj s svojim nožem! Če ga boš našel. Sicer pa pojdi v pipino koleno!«

Zapustila ga je in solze gneva so ji vrele iz oči. Zdaj hoče v gozd, noče ga več videti. Nikoli več ga noče videti, nikoli več govoriti z njim!

Birk je gledal za njo, ko je izginjala. To ga je še bolj razkačilo in zavpil je za njo:

»Gozdnice naj te poberejo! K njim spadaš!«

Zagledal je mah, s katerim je bilo vsepovsod nastlano. To je bila bedasta Ronjina zamisel in v besu je brnil vanj.

Pod mahom je ležal nož. Birk je dolgo strmel vanj, preden ga je pobral. Saj sta vendar natančno preiskala mah! Kako je mogoče, da zdaj leži tam, in čigava krivda je to?

Za mah je vsekakor kriva Ronja, to je jasno. In tudi drugače je trmasta in trapasta in težko jo je prenašati. Lahko bi sicer zdrvel za njo in ji povedal, da se je nož našel. Toda naj kar bo v gozdu, dokler se ne bo naveličala in postala spet človeška. Dobro je nabrusil nož. Nato ga je držal in čutil, kako dobro se prilega roki. Krasen nož je, in navsezadnje se le ni zgubil.

Zgubila pa se je njegova jeza. Ta je izpuhtela, ko se je ukvarjal z nožem. Pravzaprav bi moral biti zdaj zadovoljen. Saj ima svoj nož. Toda Ronje ni. Ali ga zato tako čudno gloda v prsih?

Kar živi skupaj s svojim nožem! Tako je rekla! In spet se je razjezil. Kje bo pa ona živela? To sicer ni njegova stvar, lahko se potika, kjerkoli se hoče. Toda če se ne bo vrnila, in to kmalu, si bo sama kriva. Medvedja jama bo zanjo brez usmiljenja zaprta. To bi ji prav rad povedal. Ni pa nameraval tekati po gozdu in jo iskati zato, da bi

ji to povedal. Bo že prišla in še prosila ga bo in rotila in hotela priti nazaj, in tedaj ji bo povedal.

»Prej bi morala priti! Zdaj je že prepozno.«

To je rekel na glas, ker ga je zanimalo, kako se sliši, in mrzlo ga je spreletelo. Reči kaj takega osebi, ki naj bi bila njegova sestra! Ampak sama je izbrala. On je ni spodil.

Medtem ko je čakal, je pojedel malo lososa. Losos je strašno dober, ko ga ješ tretjič, pa tudi še četrtič. A zdaj, desetič, so se mu koščki valjali po ustih in komaj jih je spravil vase.

Hrana je pa le, kljub vsemu. Kaj je tisti, ki blodi po gozdu, kaj je Ronja? Verjetno se mora zadovoljiti s koreninicami in zelenimi listi, če jih sploh kaj najde. Vendar tudi to ni njegova stvar. Naj kar hodi tam, dokler ne shira. Nemara sama tako hoče. Glede na to, da je še vedno ni nazaj.

Ure so minevale in brez Ronje so bile čudno prazne. Ni se mogel domisliti nobenega dela, ko je ni bilo. In vse huje ga je glodalo v prsih.

Videl je, kako se dviguje megla nad reko. Spomnil se je tistega dogodka pred davnimi časi, ko se je za Ronjo bojeval s podzemeljci. Po tistem se nista nikoli pogovarjala o tem, in ona gotovo ne ve, da je ena tistih, ki jih podzemeljci lahko zvabijo k sebi. Kako grda je bila

takrat do njega! Celó v lice ga je ugriznila, še zdaj ima od tega majhno brazgotino. Toda kljub temu jo je imel rad, res, že ob njunem prvem srečanju mu je bila všeč. A tega ni vedela. Povedal pa ji tudi ni. In zdaj je prepozno. Odslej bo živel sam v jami. S svojim nožem ... Kako je mogla reči kaj tako krutega? Prav rad bi vrgel nož v reko, da bi se le Ronja vrnila, to mu je zdaj jasno.

Megla nad reko je zvečer pogosta in zaradi tega je skrb odveč. Toda kdo bi mogel za gotovo vedeti, je pomislil, da se ne bo prav nocoj še bolj dvignila in se razprostrla čez ves gozd? Tedaj bodo morda podzemeljci spet prilezli iz svojih temnih globin. Kdo bo potem varoval Ronjo pred njihovimi vabečimi klici? Verjetno tudi to ni več njegova stvar. Kakorkoli že, ne zdrži več. Mora v gozd, mora najti Ronjo.

Tekel je, dokler mu ni zmanjkalo sape. Povsod jo je iskal na tistih stezah in v tistih kotičkih, kjer je mislil, da bi lahko bila. Klical je njeno ime vse dotlej, dokler se ni ustrašil svojega glasu, in dokler se ni začel bati, da ne bi privabil radovednih, krutih gozdnic.

Gozdnice te naj poberejo, tako je zaklical za njo; tega se je zdaj spomnil in sram ga je bilo. Morda so prav to storile, kajti Ronje ni bilo nikjer. Kaj pa, če se je odpravila v Mattisov grad? Morda zdaj kleči pred Mattisom in

ga prosi in roti, da bi smela priti domov in postati spet njegov otrok. Njega ne bi nikoli prosila in rotila, da bi se smela vrniti v Medvedjo jamo, ne! Po Mattisu se ji je stožilo, to je bilo jasno, čeprav je to skrivala pred Birkom. Torej je zdaj gotovo vesela, saj je dobila razlog, da zapusti Medvedjo jamo in njega, ki naj bi bil njen brat!

Ni imelo več smisla iskati. Vdal se je, moral je nazaj domov v svojo jamo in njeno samoto, pa čeprav je še tako hudo.

Pomladni večer je bil čudovit, a Birk tega ni opazil. Ni zaznaval večernih vonjav in ni slišal ptičjega petja, ni videl trave na tleh, ne cvetja v njej, čutil je le, kako v njem kljuva žalost.

Tedaj je v daljavi zaslišal rezgetanje konja v smrtnem strahu. Stekel je v tisto smer, in bolj ko se je približeval, bolj divji so postajali kriki. Nato pa je zagledal konja na majhni jasi sredi smrek. Bila je kobila in močno je krvavela iz razparanih prsi. Ustrašila se ga je, to je videl, vendar ni pobegnila, le še bolj prestrašeno je rezgetala, kakor da v stiski prosi za pomoč in zaščito.

»Revica,« je rekel Birk, »kdo je tako grdo ravnal s teboj?«

Tisti trenutek je zagledal Ronjo. Planila je izza smrek in pritekla k njemu z obrazom, mokrim od solz.

»Si videl medveda?« je zakričala. »Oh, Birk, ugrabil ji je žrebe, ubil ga je!«

Jokala je od obupa, toda Birk je občutil samo divje veselje. Ronja živi, medved je ni ubil, pa tudi Mattis ali krute gozdnice mu je niso vzeli, kakšna radost!

Ronja pa je stala pri kobili in gledala, kako ji odteka kri, ko je v sebi zaslišala Lovisin glas, in vedela je, kaj storiti.

Zaklicala je Birku:

»Pohiti! Prinesi tisti beli mah, sicer bo izkrvavela!«

»Kaj pa ti? Saj ne moreš ostati tu s krvoločnim medvedom v bližini.«

»Teci!« je zakričala Ronja. »Ostati moram pri kobili, potrebuje tolažbo. In beli mah! Ampak hitro!«

Birk je stekel. Medtem ko ga ni bilo, je objemala kobilino glavo. Po svojih močeh je mrmrala tolažilne besede, in kobila je stala mirno, kakor da bi poslušala. Ni več rezgetala, morda ni imela več moči. Od časa do časa je njeno telo silovito zadrgetalo. Medved ji je zadal zoprno rano. Uboga kobila, poskusila je braniti svoje žrebe, ki je bilo zdaj mrtvo. In morda čuti, kako tudi iz nje počasi, toda nezadržno odteka življenje. Mrak je že padel, kmalu bo noč, in ta kobila ne bo nikoli videla jutra, če se Birk ne bo vrnil, preden bo prepozno.

Toda prišel je. s polnim naročjem belega mahu. In ljubšega prizora Ronja še ni doživela, to mu bo nekega dne povedala, a ne zdaj. Zdaj se mudi.

Skupaj sta tiščala beli mah na rano in gledala, kako ga je kri v hipu premočila. Položila sta še več mahu na rano in ga z usnjenimi trakovi pokrižem in počez privezala kobili čez prsi. Stala je mirno in pustila, da sta jo obvezala, kakor da razume, kaj delata. Toda izza najbližje smreke se je nepričakovano prikazala glava debeloritega palčka, ta pa tega ni razumel.

»Zakoga to počenata?« je turobno rekel.

Toda Ronja in Birk sta ga bila vesela, saj je bilo to znamenje, da medveda ni več. Medvedje in volkovi bežijo pred vsemi somračniki. Debeloriti palčki in večerni trolji, vile in gozdnice in sivi škrati se prav nič ne bojijo zveri. Že samo duh po somračnikih je dovolj, da medved tiho zbeži daleč v gozd.

»To žrebe, vesta,« je rekel debeloriti palček. »Ni ga več! Ni, ni! Nič ne teče!«

»Saj veva!« je rekla Ronja žalostno.

To noč sta ostala pri kobili. Zanju je bila to noč bedenja in zmrzovanja, a se nista zmenila za to. Sedela sta skupaj pod gosto smreko in se pogovarjala o marsičem, le o svojem prepiru ne. Bilo je, kakor da sta pozabila

nanj. Ronja je poskusila povedati, kako je medved ubil žrebe, vendar je utihnila. Pretežko je bilo.

»Take stvari se dogajajo v Mattisovem gozdu in v vseh gozdovih,« je rekel Birk.

Sredi noči sta zamenjala mah na rani, nato sta nekaj časa spala in se zbudila, ko se je začelo daniti.

»Poglej, ne krvavi več!« je rekla Ronja. »Mah je suh!«

Odpravila sta se domov proti jami. Kobilu sta vodila s seboj, saj je nista mogla pustiti same. Bolelo jo je in težko je hodila, kljub temu pa jima je voljno sledila.

»Plezati po skalah, tega ne zmore niti tedaj, kadar je zdrava,« je rekel Birk. »Kje bi jo privezala?«

Blizu jame, skrit med smrekami in brezami, je bil studenec, pri katerem sta zajemala vodo. Tja sta odvedla kobilu.

»Pij, da boš dobila novo kri!« je rekla Ronja.

Kobila je dolgo pila, z globokimi požirki. Potem jo je Birk privezal k brezi.

»Tukaj naj ostane, dokler se ji rana ne zaceli. In sem ne bo medveda, to lahko obljubim.«

Ronja je pobožala kobilu.

»Nikar tako ne žaluj!« je rekla. »Drugo leto boš spet dobila žrebe.«

Tedaj je videla, da iz kobilinih seskov kaplja mleko.

»To mleko bi moralo biti za tvoje žrebe,« je rekla Ronja. »Zdaj pa ga boš dala nama.«

Odšla je v jamo po leseno skledo, zdaj je prišla prav. In pomolzla je kobilu in napolnila skledo. Za kobilu je bilo veliko olajšanje, da ji je izpraznila napete seske. In Birk se je veselil mleka.

»Dobila sva domačo žival,« je rekel. »Ime ji morava dati. Kaj misliš, kako naj ji bo ime?«

Ronja ni dolgo premišljevala.

»Predlagam, naj ji bo imel Lia. Ko je bil Mattis majhen, je imel kobilu s tem imenom.«

In strinjala sta se, da je to dobro ime za kobilu. Za kobilu, ki ne bo umrla. Lia bo živel, to je bilo zdaj gotovo. Natrgala sta trave in ji jo prinesla, požrešno jo je pojedla. Ob tem sta tudi sama začutila lakoto, morala sta iti domov v jamo in poiskati kaj za pod zob. Toda Lia je obrnila glavo in nemirno gledala za njima, ko sta jo zapustila.

»Ne boj se!« je rekla Ronja. »Kmalu se vrneva. In hvala za mleko, ki si nama ga dala!«

Nebeška sreča je bila, da imata spet mleko, sveže in ohlajeno v mrzli studenčnici. Sedela sta na skali pred jamo in jedla svoj kruh in pila svoje mleko in gledala,

kako sonce vzhaja v novi dan. »Škoda, da se je nož zgubil,« je rekla Ronja.

Tedaj je Birk končno izvlekel nož in ji ga položil v roko.

»Dobro, da je spet tu. Čakal je pod mahom, medtem ko sva midva kričala in se prepirala.«

Ronja je dolgo časa sedela tiho, nato je rekla:

»Veš, kaj premišlujem? Razmišljam o tem, kako lahko je vse pokvariti čisto po nepotrebem.«

»Odslej bova pazila, da ne bo tega po nepotrebem,« je rekel Birk. »Pa veš, o čem jaz premišlujem? Razmišljam o tem, da si ti vredna več kakor tisoč nožev!«

Ronja ga je pogledala in se nasmehnila.

»A ne noriš zdaj malo preveč?!«

Tako je Lovis včasih rekla Mattisu.

Dnevi so minevali, pomlad je prešla v poletje, prišla je vročina. In padal je dež. Dolge dneve in noči je lil na gozd, ki se je napil in postal svež in zelen, kakor nikoli poprej. In ko je dež prenehal padati in se je vrnilo sonce, je gozd puhtel v poletni vročini in Ronja je morala vprašati Birka, ali misli, da je tudi v drugih gozdovih na zemlji toliko lepih vonjav?

»Ne verjamem,« je rekel.

Liina rana je bila že zdavnaj zaceljena. Izpustila sta jo in spet je živel med divjimi konji. Kljub temu pa jima je dajala mleko. Ob večerih je imela njena čreda navado, da je hodila precej blizu jame, in Ronja in Birk sta jo vsak večer odšla klicat v gozd. Z rezgetanjem je odgovorila in povedala, kje je; želela je, da jo pomolzeta.

Tudi drugi v čredi se ju kmalu niso več bali. Včasih so radovedno prišli gledat, ko sta molzla Lio, saj česa bolj čudnega verjetno še niso videli. Mrha in Divjak sta pogosto prišla in bila sta tako predrzna, da je Lia stisnila ušesa h glavi in šavsnila proti njima. A se nista zmenila za to. Še naprej sta poredno suvala eden drugega in delala vrtoglave obrate in skoke, saj sta bila mlada in

igriva. In nato sta se nenadoma zapodila in v diru izginila v gozd.

Toda že naslednji večer sta spet prišla. Že se je bilo mogoče pogovarjati z njima. Nazadnje sta se pustila celo božati. Ronja in Birk sta ju pridno božala, in kazalo je, da jima je to celo všeč. Kljub temu pa je bila v njunih očeh ves čas neka nedolžna porednost, kakor da si mislita: Naju že ne moreta preslepiti!

Toda nekega večera je Ronja rekla:

»Če sem rekla, da bom jahala, potem tudi bom!«

Birk je bil na vrsti pri molži in Mrha in Divjak sta stala v bližini in gledala.

»Si slišal, kaj sem rekla?«

Vprašala je Mrho. In nepričakovano ga je zagrabila za grivo in se mu zavihtela na hrbet. Vrgel jo je s sebe, a ne tako zlahka kakor prejšnjikrat. Tokrat je bila pripravljena in vedela je, kaj lahko pričakuje. Moral je precej časa rogoviliti, preden se je je znebil; a nazadnje se mu je posrečilo. Zatulila je od besa, ko je padla na tla. Vstala je skoraj nepoškodovana in pogladila svoje obtolčene komolce.

»Mrha si in boš ostal!« je rekla. »Toda še se bom vrnila k tebi!« In to je tudi storila. Vsak večer po molži sta z Birkom poskusila naučiti Mrho in Divjaka lepšega vedenja. Toda takšne zverine niso dovzetne za

nobeno vzgojo, in ko je Ronja dovoljkrat zletela s hrbita, je rekla:

»Na mojem telesu ni več mesta, ki me ne bi bolelo.«

Sunila je Mrho v bok.

»Ti si kriv, usranè!«

Toda Mrha je bil ves miren in videti je bilo, da je zelo zadovoljen sam s seboj.

Videla je, da se Birk še vedno bojuje z Divjakom. Bil je prav tako težaven kakor Mrha, toda Birk je bil močan in se mu je obdržal na hrbitu, prav zares, obdržal se je, dokler se Divjak ni naveličal in se vdal.

»Poglej, Ronja!« je zavpil Birk. »Pri miru stoji!«

Divjak je nemirno rezgetal, vendar je stal pri miru. In Birk ga je trepljal in hvalil na vse pretege, tako da je morala Ronja nazadnje povedati svoje:

»Tudi on je pravi usranè z dušo in telesom, da veš!«

Jezilo jo je, da je Birku uspelo ukrotiti Divjaka, ona pa Mrhi ni bila kos. In še bolj jo je jezilo, da je morala v naslednjih večerih sama molsti. Medtem ko je ona klečala in molzla, je Birk jezdil na Divjakovem hrbitu okoli nje v ozkih krogih, samo da ji je pokazal, kakšen poznavalec konj je.

»Podplutbe gor ali dol!« je rekla Ronja nazadnje. »Počakaj, da pomolzem, pa ti bom pokazala, kako se jaha!«

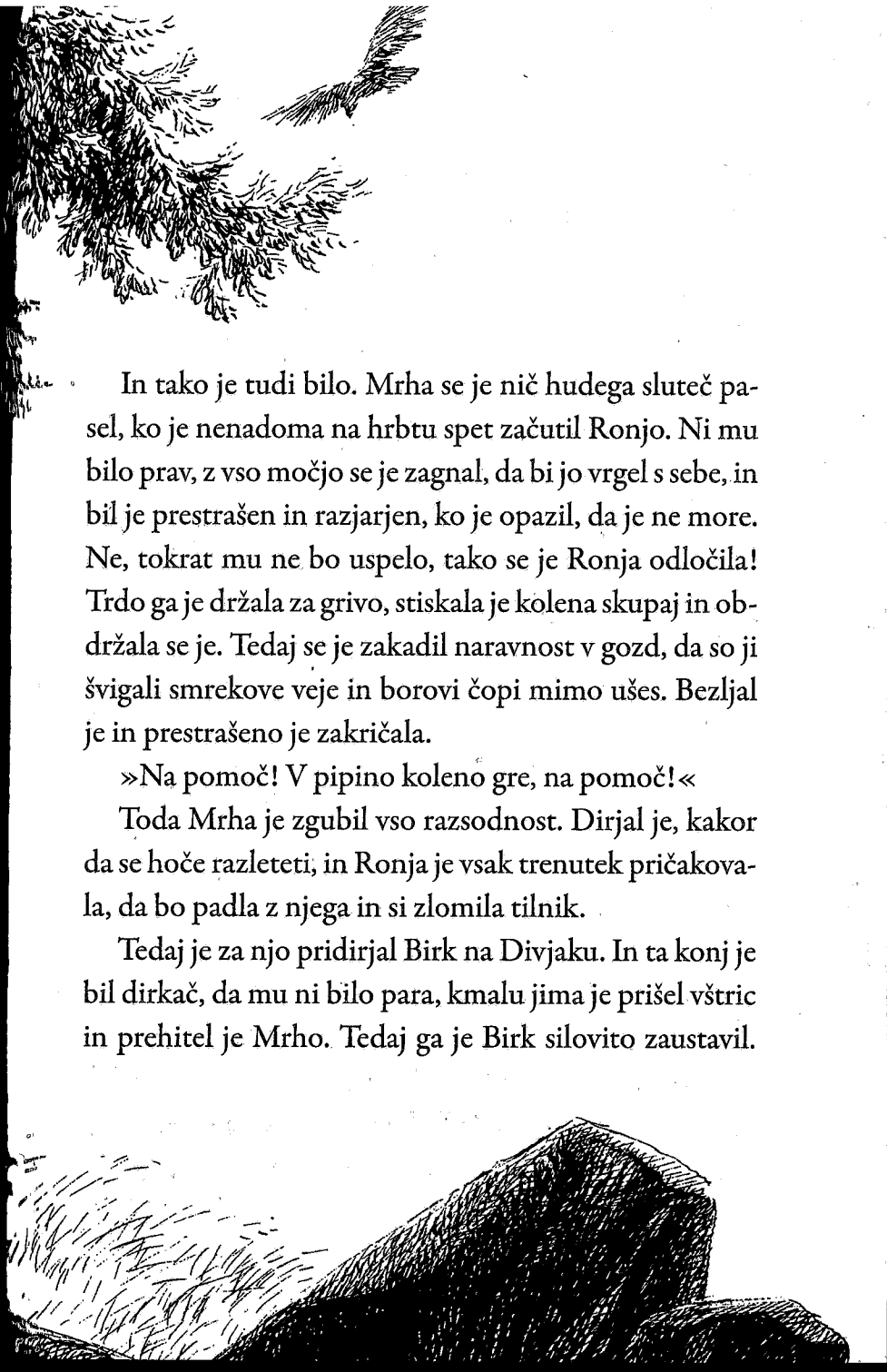

In tako je tudi bilo. Mrha se je nič hudega sluteč pasel, ko je nenadoma na hrbtu spet začutil Ronjo. Ni mu bilo prav, z vso močjo se je zagnal, da bi jo vrgel s sebe, in bil je prestrašen in razjarjen, ko je opazil, da je ne more. Ne, tokrat mu ne bo uspelo, tako se je Ronja odločila! Trdo ga je držala za grivo, stiskala je kolena skupaj in obdržala se je. Tedaj se je zakadil naravnost v gozd, da so ji švigali smrekove veje in borovi čopi mimo ušes. Bezljal je in prestrašeno je zakričala.

»Na pomoč! V pipino koleno gre, na pomoč!«

Toda Mrha je zgubil vso razsodnost. Dirjal je, kakor da se hoče razleteti, in Ronja je vsak trenutek pričakovala, da bo padla z njega in si zlomila tilnik.

Tedaj je za njo pridirjal Birk na Divjaku. In ta konj je bil dirkač, da mu ni bilo para, kmalu jima je prišel vstric in prehitel je Mrho. Tedaj ga je Birk silovito zaustavil.

Mrha, ki je v polnem diru prihajal za njim, se je moral na mah ustaviti in Ronja se je komaj ujela za njegovo glavo. Toda oklenila se ga je, spet se je zravnila. Mrha pa je osuplo gledal. Izdivjal se je. Pot je curljal z njega in ves je drgetal. Ronja ga je potrepljala in neizmerno pohvalila, ker je tako dobro tekel, in to ga je pomirilo.

»Pravzaprav bi si zaslužil eno okoli ušes!« je rekla.
»Pravi čudež je, da sem še živa!«

»Še večji čudež je, da jahava,« je rekel Birk. »Poglej, končno je postalo tema dvema beštijama jasno, kako to gre, in kdo je tukaj glavni.«

V lahnem drncu sta se vrnila k Lii, vzela sta mleko in prepustila Mrho in Divjaka njunim igram. Nato sta odšla domov v svojo jamo.

»Birk,« je rekla Ronja, »si opazil, da ima Lia zdaj manj mleka?«

»Sem, verjetno bo imela spet žrebe,« je menil Birk.
»In potem bo mleko čisto usahnilo.«

»Pa bova spet pri studenčnici,« je rekla Ronja. »In tudi brez kruha bova kmalu morala živeti.«

Moke, ki jo je Ronja prinesla s seboj od doma, je zmanjkalo. Na razbeljenih kamnih ognjišča sta spekla zadnje hlebčke. Še sta jedla kruh, a tako ne bo več dolgo. Kljub temu ne bosta umrla od lakote, kajti v gozdu

je mnogo jezerc, polnih rib, in tudi gozdnih ptičev ne manjka. Ruševca ali divjega petelina lahko vedno ujmeta v zanko, če bo grozila lakota. Ronja je nabirala zeljšča in zelene liste, takšne, ki so užitni, to jo je naučila Lovis. In gozdne jagode so pravkar dozorele. Vse polno se jih je rdeče svetlikalo ob drevesnih storih, kmalu pa bodo zrele tudi borovnice.

»Ne, lakote ne bova trpela,« je rekla Ronja. »Toda prvi dan brez kruha in mleka mi res ne bo preveč všeč!«

In ta dan je prišel hitreje, kot sta pričakovala. Lia se je sicer zvesto odzvala ob večerih, ko sta jo poklicala, toda ni ji bilo všeč, da sta jo molzla, to sta čutila. Nazadnje je Ronja spravila iz nje le nekaj kapljic, in Lia je jasno pokazala, da bo zdaj pač moralo biti tega konec.

Tedaj je Ronja prijela njeno glavo med dlani in jo pogledala v oči.

»Hvala ti, Lia, za ves ta čas! Naslednje poletje boš spet imela žrebe, veš? In spet boš imela mleko. Ampak to bo za tvoje žrebe in ne za naju.« Ronja je pobožala kobilo. Rada bi verjela, da Lia razume njene besede, in rekla je Birku:

»Tudi ti se ji zahvali!«

In Birk se je zahvalil. Dolgo sta ostala pri njej, in ko sta jo zapustila, jima je nekaj časa sledila v svetlem poletnem večeru. Bilo je skoraj, kakor da razume, da je

zdaj končano, da se je končalo to čudno doživetje, ki ni bilo nič podobno pravemu življenju divjega konja. Tisti majhni človeški bitji, ki sta z njo počeli vse tiste čudne stvari, sta se zdaj oddaljili, in nekaj časa je gledala za njima, dokler se nista zgubila med smrekami. Nato se je vrnila k svoji čredi.

Včasih sta jo videla ob večerih, ko sta prišla jahat, in če sta jo poklicala, je v odgovor zarezetala; toda nikoli ni zapustila svoje črede in prišla k njima. Divja kobila je, domača žival ne bo nikoli.

Mrha in Divjak pa sta živahno pridirjala, brž ko sta zagledala Ronjo in Birka. Nič jima zdaj ni bilo ljubše, kakor dirkanje z jezdecema na hrbtu. In tudi Ronjo in Birka so dolge ježe križem po gozdu močno zabavale.

Toda nekega večera jih je preganjala gozdnica. Konja sta ponorela od strahu, nič več ju ni bilo mogoče krotiti in voditi. In Ronji in Birku je preostalo le, da se vržeta na tla in ju pustita oddirjati. Brez jezdecov na hrbtu se konja nista imela česa bati. Gozdnice so sovražile ljudi in do njih so bile hudobne, do gozdnih živali pa ne. Toda Ronja in Birk sta bila zdaj v nevarnosti. Prestrašena sta zdrvela vsak v svojo smer. Obeh gozdnica ni mogla ujeti, vedela pa sta, da bo v svoji neumnosti poskusila. In to ju je rešilo. Ko je gozdnica lovila Birka, se je Ronja imela čas

skriti. Za Birka je bilo huje. Toda ko se je gozdnica besno ogledovala, da bi odkrila, kam je izginila Ronja, in je za kratko pozabila na Birka, je ta naglo zlezal med dve veliki skali. Tam je dolgo čepel in čakal, da ga bo spet odkrila.

Toda z gozdnicami je tako, da tisto, česar ne vidijo, zanje ne obstaja. Zdaj ni bilo več bitja človeškega rodu, ki bi mu lahko izpraskala oči, in besna je odletela proti goram, da bi to povedala svojim krutim sestram.

Birk je videl, kako izginja; in ko je bil prepričan, da je ne bo nazaj, je poklical Ronjo. In Ronja je prilezla iz svojega skrivališča pod smreko in zaplesala sta od veselja, ker sta se rešila. Kakšna sreča, gozdnice ju ne bodo razpraskale do smrti ali odpeljale v gorske jame v dosmrtno ujetništvo!

»V Mattisovem gozdu te ne sme biti strah!« je rekla Ronja. »Toda če ti okrog ušes plahutajo krute gozdnice, si ne moreš kaj.«

Mrhe in Divjaka ni bilo na spregled, in zato sta morala iti peš vso dolgo pot domov v Medvedjo jamo.

»Lahko hodim peš vso noč, samo da ni gozdnic,« je rekel Birk.

In hodila sta skozi gozd, držala sta se za roke in se živahno pogovarjala, saj sta bila zdaj, ko ju je strah minil, vesela in razposajena. Mračilo se je že, bil je lep poletni večer, in pogovarjala sta se o tem, kako imenitno je

lahko življenje, čeprav so na svetu gozdnice. Kako lepo je živeti svoboden v gozdu, podnevi, pod soncem, pa tudi ponoči, pod mesecem in zvezdami, medtem ko se mirno menjavajo letni časi; pomlad, ta je pravkar minila, in poletje, ki je zdaj tu, in jesen, ki bo kmalu prišla.

»Toda pozimi ...« je rekla Ronja, nato je utihnila.

Videla sta debelorite palčke in večerne trole in sive škrate, kako hitro in radovedno kukajo, zdaj tu, zdaj tam izza smrek in skal.

»Somračniki,« je rekla Ronja, »ti živijo mirno tudi pozimi.«

Nato je spet utihnila.

»Sestrica moja, zdaj je poletje,« je rekel Birk.

In Ronja je čutila, da je to res.

»To poletje bom verjetno nosila v sebi, v svojem spominu, dokler bom živa,« je rekla.

Birk se je ozrl po mračnem gozdu in čudno se mu je storilo pri srcu, ni vedel, zakaj. Ni razumel, da je tisto, kar občuti skoraj kot majhno žalost v prsih, le lepota in spokojnost poletnega večera, nič drugega.

»To poletje,« je rekel in pogledal Ronjo. »Res, to poletje bom nosil v sebi do konca življenja, to vem.«

Vrnila sta se domov v Medvedjo jamo. Na skali pred njo je sedel Lill-Klippen in ju čakal.

Tam je sedel Lill-Klippen, s ploskim nosom in kuštravimi lasmi in brado, takšen, kot ga je Ronja poznala že od nekdaj. Bil je, kot da še nikoli ni videla lepšega prizora, vzkliknila je in se vrgla proti njemu.

»Lill-Klippen ... ah, si to ti ... si res ... si res prišel!«

Bila je tako vesela, da je jecljala.

»Razgled je lep,« je rekel Lill-Klippen. »Saj vidiš reko in gozd!«

Ronja se je zasmejala.

»Reko in gozd, tako je! Si zato prišel?«

»Ne, Lovis me je poslala s kruhom,« je rekel.

Odprl je vrečo in izvlekel pet velikih hlebcev.

Tedaj je Ronja spet vzkliknila:

»Birk, si videl? Kruh! Dobila sva kruh!«

Zgrabila je hlebec in ga dvignila k nosu, vsrkala vonj in solze so ji stopile v oči.

»Lovisin kruh! Pozabila sem že, da je na svetu nekaj tako krasnega!«

In lomila je velike kose in jih tlačila v usta. Hotela je dati tudi Birku, ki pa je kar stal, mrk in brez besed, niti koščka ni vzel, potem pa je izginil v jamo.

»No, Lovis je izračunala, da moraš biti zdaj že brez kruha,« je rekel Lill-Klippen.

Ronja je žvečila, okus po kruhu je bil kakor blaženost v njenih ustih in zahrepenela je po Lovis. Toda morala je vprašati Lill-Klippena:

»Kako je Lovis vedela, da sem v Medvedji jami?«

Lill-Klippen je zaničljivo puhnil.

»Menda ne misliš, da je tvoja mati neumna? Kje pa bi lahko bila?«

Zamišljeno jo je pogledal. Tam sedi, njihova Ronja, njihova lepa Ronjica, in trpa vase kruh, kakor da ji samo to nekaj pomeni v življenju. Zdaj mora opraviti, za kar je prišel, in to zvito, je naročila Lovis. Neprijetno se je počutil. Kajti Lill-Klippen ni bil posebno zvit.

»Poslušaj, Ronja!« je previdno rekel. »Boš kmalu prišla domov?«

V notranjosti jame je nekaj zaropotalo. Nekdo je prisluškoval in hotel, da Ronja to ve.

Toda Ronji je bil ta trenutek pomemben samo Lill-Klippen. Toliko stvari ga je hotela vprašati, toliko stvari bi rada zvedela. Sedel je poleg nje, ko pa bi morala vprašati, je bilo, kakor da ga ne more pogledati. Namesto njega je pogledala v reko in gozdove in tiho, tako da jo je Lill-Klippen komaj slišal, je vprašala:

»Kako je zdaj v Mattisovem gradu?«

In Lill-Klippen je odgovoril po pravici:

»Žalostno. Pridi domov, Ronja!«

Ronja se je zazrla v reko in gozdove.

»Ali te je Lovis poslala, da mi to poveš?«

Lill-Klippen je prikimal.

»Je! Teško je brez tebe, Ronja. Vsi čakamo, da prideš domov.«

Ronja se je zazrla v reko in gozdove in tiho vprašala:

»Pa Mattis? Tudi on čaka, da pridem domov?«

Lill-Klippen je zaklel.

»Ta prekleta zverina! Kdo ve, kaj misli in na kaj čaka!«

Za nekaj časa sta obmolknila, nato je Ronja vprašala:

»Ali kdaj govori o meni?«

Lill-Klippen je mencial, zdaj bi moral biti zvit, zato je molčal.

»Kar po pravici povej!« je rekla Ronja. »Nikoli ne omenja mojega imena?«

»Ne,« je Lill-Klippen nerad priznal. »In tudi drugi ga ne smemo, vsaj ne tako, da bi on to slišal.«

Ti hudič! Zdaj je povedal tisto, kar je Lovis želela, da zamolči. Res zvito! Roteče je pogledal Ronjo.

»Ampak vse bo dobro, ljubica, samo da prideš domov!«
Ronja je odkimala.

»Nikoli ne bom prišla domov! Ne, dokler nisem Mattisov otrok! To mu lahko sporočiš tako, da bo zadonelo po Mattisovem gradu.«

»Hvala lepa!« je rekel Lill-Klippen. »Takšnega pozdrava si še Skalle-Per ne bi upal izročiti.«

Skalle-Per, ta je tudi slab zadnje čase, je povedal Lill-Klippen.

In kako tudi ne bi bil, ko pa je vse tako obupno? Mattis kar naprej tuli in robanti, nič več mu ni prav, in razbojništvo životari. V gozdu mrgoli biričev, Pelja so ujeli in ga vrgli v upravnikovo ječo ob vodo in kruh. Tam sedita tudi dva izmed Borkovih ljudi in upravnik se je zaklel, da bo v letu dni ujel vse razbojnike v Mattisovem gozdu in jim naložil zasluženo kazen. In kaj to lahko pomeni, se je vprašal Lill-Klippen, morda smrt?

»Ali se nikoli več ne smeje?« je vprašala Ronja.

Lill-Klippen je bil videti presenečen.

»Kdo? Upravnik?«

»Govorim o Mattisu,« je rekla Ronja.

In Lill-Klippen ji je ponovno zagotovil, da nihče ni slišal Mattisovega smeha od tistega jutra, ko je Ronja pred njegovimi očmi preskočila Peklensko žrelo.

Lill-Klippen bo moral na pot, preden se bo preveč stemnilo. Moral bo domov in imel je že neprijeten občutek ob misli na to, kar bo moral povedati Lovis. Zato je spet poskusil.

»Ronja, pridi domov! Prosim! Pridi že domov!«

Ronja je odkimala, nato je rekla:

»Pozdravi Lovis in se ji lepo zahvali za kruh!«

Lill-Klippen je hitro segel z roko v usnjeno vrečo.

»Joj! Saj imam tudi vrečko soli zate! Ne bi bilo preveč dobro zame, če bi se vrnil z njo domov.«

Ronja je vzela vrečko.

»Mamo imam, ki misli na vse! Ve, kaj je treba za življenje. Toda kako je vedela, da imava samo še ščepec soli?«

»Morda mame to kar čutijo,« je menil Lill-Klippen. »Če kaj nujnega zmanjkuje njihovim otrokom.«

»Samo taka mama, kot je Lovis,« je rekla Ronja.

Dolgo časa je gledala za Lill-Klippenom, ko je odhajal, videla je, kako spretno stopa po ozki polici vzdolž skalne stene, in šele ko je izginil, je odšla v jamo.

»A tako, nisi šla z njim domov k svojemu očetu?« je vprašal Birk.

Ležal je na svoji postelji iz smrečja. Ronja ni mogla videti v temi, toda slišala je njegove besede, in to je bilo dovolj, da jo je razdražilo.

»Nimam očeta!« je rekla. »In če ne boš pazil, bom lahko tudi brez brata!«

»Oprosti, sestra moja, če sem nepravichen!« je rekel Birk. »Pa saj vem, o čem včasih premišluješ.«

»Res je,« je rekla Ronja iz teme, »razmišljam o tem, da sem preživela enajst zim, dvanajsta pa bo moja smrt. Jaz pa bi tako rada bila še na tem svetu. Če ti kaj takega sploh lahko razumeš?«

»Pozabi te tvoje zime!« je rekel Birk. »Zdaj je poletje!«

In bilo je poletje. Z vsakim dnem ga je bilo več, jasnejšega, toplejšega od kateregakoli poprej. Vsak dan sta se v opoldanski vročini kopala v hladni reki. Plavala sta in se potapljala kot dve vidri in se spuščala s tokom, vse dokler ni postalo hrumenje slapa Pogoltnika tako močno, da se jima je zazdel preblizu in preveč nevaren. Slap Pogoltnik, tam je reka metala svoje vodne gmote čez mogočen skalnat prag in nihče, ki bi se ji prepustil, ne bi preživel.

Ronja in Birk sta vedela, kdaj jima preti nevarnost.

»Brž ko zagledam Pogoltnikovo skalo,« je rekla Ronja, »vem, da je postalo smrtno nevarno.«

Pogoltnikova skala, to je bila velika skala sredi reke tik pred slapom. Za Ronjo in Birka je bila opozorilo. Zdaj sta morala k bregu, in to je bilo težko in naporno.

Nato sta legla na skalnat breg in lovila sapo, vsa modra od mraza, in sonce ju je grelo, ko sta radovedno opazovala vidre, ki so neutrudljivo plavale in se potapljale ob obrežju.

Ko se je proti večeru ohladilo, sta se odpravila v gozd na jahanje. Mrha in Divjak sta se nekaj časa skrivala. Gozdnica ju je tako preplašila, da sta se bala tudi tistega, ki jima je sedel na hrbtu, ko ju je lovila. Precej časa sta bila plašna. Toda zdaj sta verjetno že vse pozabila, prišla sta in prav rada spet privolila v dirkanje. Ronja in Birk sta pustila, da sta se izdivjala, nato sta počasi in dolgo časa jahala širom po svojem gozdu.

»Takšni topli poletni večeri so dobri za jahanje,« je rekla Ronja. In pomislila je: Zakaj ne more biti v gozdu vedno poletje? In zakaj ne smem biti vesela?

Saj ljubi svoj gozd z vsem, kar je v njem. Vse drevje, vsa jezerca in mlake in potočke, mimo katerih jahata, vse mahovinaste skale, vse jase z divjimi jagodami in kraje, kjer rastejo borovnice, vse cvetlice, vse živali in ptice. Zakaj je potem včasih tako žalostno in zakaj mora priti spet zima?

»O čem premišluješ, sestra moja?« je vprašal Birk.

»Premišlujem o tem, da ... pod tisto orjaško skalo živijo večerni troli,« je rekla Ronja. »Spomladi sem jih

videla tam plesati. In večerni trolji in debeloriti palčki so mi všeč, sivi škrti in gozdnice pa ne, tako da veš!«

»No, komu pa bi lahko bili všeč?« je rekel Birk.

Zdaj se je hitreje stemnilo. Minil je čas svetlih noči. Ob večerih sta sedela ob ognju in gledala, kako so se razcvetele blede zvezde na nebu. In bolj ko se je tema zgoščevala, več se jih je prižigalo, jasne in blesteče so gorele nad gozdom. Še vedno je bilo to poletno nebo, toda Ronja je vedela, kaj sporočajo zvezde: kmalu bo jesen!

»Res, sovražim gozdnice,« je rekla. »In prav čudno je, do so naju toliko časa puščale pri miru. Najbrž ne vedo, da živiva v Medvedji jami.«

»To je samo zato, ker imajo svoje jame v gorah onstran gozda in ne ob reki,« je rekel Birk. »In mogoče so sivi škrti enkrat za spremembo držali gobec, drugače bi naju gozdnice že zdavnaj napadle.«

Ronjo je spreletel srh.

»Raje se ne pogovarjajva o njih!« je rekla. »Kajti s tem jih lahko prikličeva.«

Prišla je noč. In prišlo je jutro, prišel je nov, topel dan, in kakor ponavadi, sta se kopala.

Tedaj so prišle gozdnice. Ne ena ali dve, pač pa veliko gozdnic, velika kruta jata. Nenadoma jih je bil zrak poln. Prijadrale so nad reko in vreščale so in tulile.

»Huhu! Lepa človečka tam v vodi, zdaj bo tekla kri, huhu!«

»Potopi se, Ronja!« je zavpil Birk. In potopila sta se in plavala pod vodo, dokler nista morala na površje po zrak, preden jima raznese pljuča. In ko sta videla, kako nebo zakriva čedalje več gozdnic, sta vedela, da jima ni več pomoči. Tokrat ne bosta ušla. Gozdnice bodo poskrbele za to, da mi ne bo več treba skrbeti zaradi zime, je grenko pomislila Ronja, ko je poslušala kričanje, ki ga ni hotelo biti konec.

»Lepa človečka tam v vodi, to bomo praskale, to bo tekla kri, huhu!« Toda gozdnice so rade strašile in mučile, preden so napadle. Kasneje bo dovolj časa za praskanje in ubijanje, a skoraj prav tako prijetno je bilo letati v krogih in tuliti in strašiti, medtem ko so čakale na znak velike gozdnice, ki je pomenil: Prišel je čas!

In velika gozdnica, najbolj divja in najkrutejša med vsemi, je letela v širokih lokih nad reko, huhu, ni se ji posebno mudilo! Ampak le počakaj, kmalu bo prva med vsemi zasadila kremplje v enega izmed teh, ki čofotata po vodi. Naj vzame tistega s črnimi lasmi, kaj? Tistega z rdečimi lasmi ni bilo videti, pa saj se bo kmalu spet prikazal, huhu, čaka ga veliko ostrih krempljev, huhu!

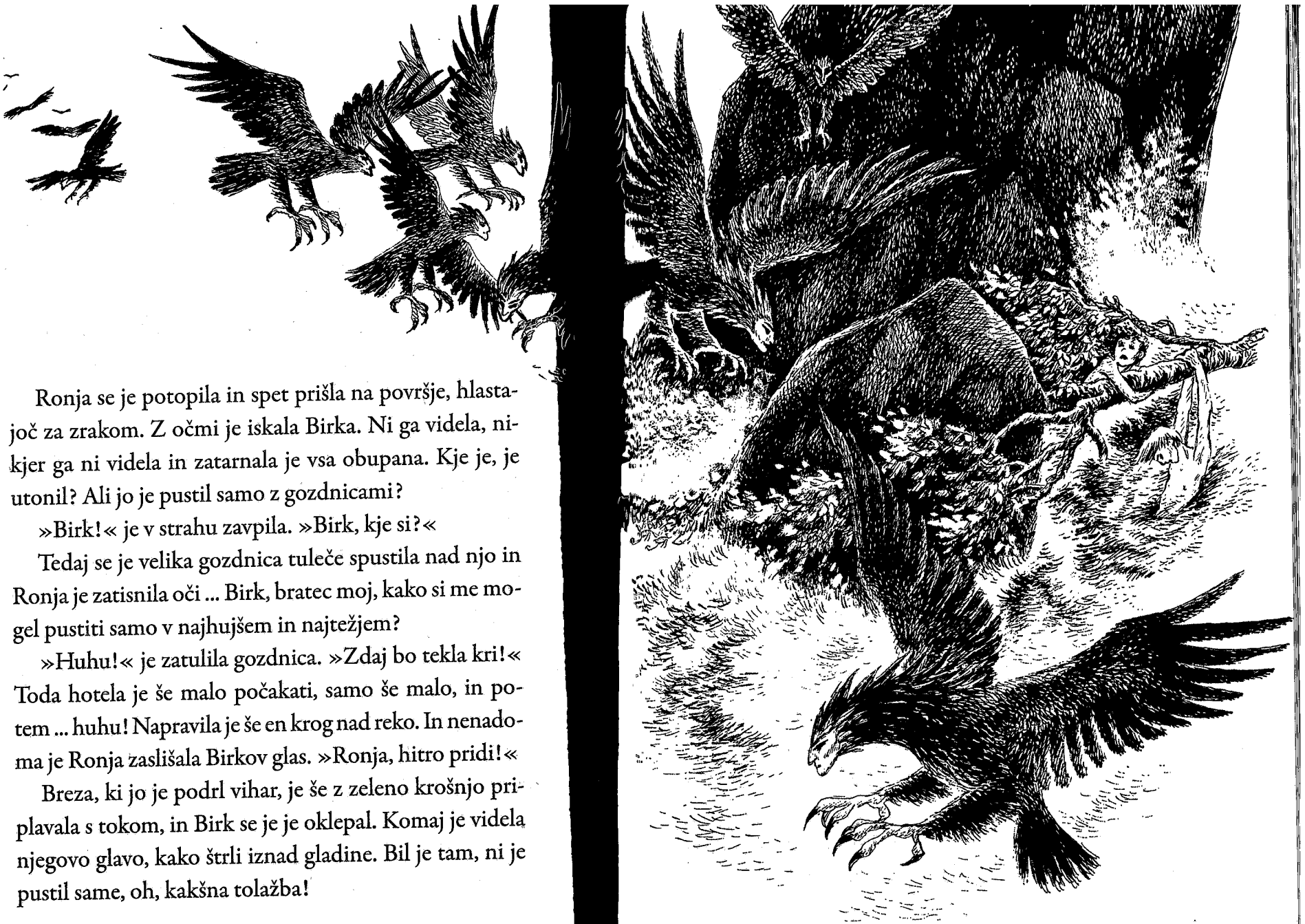
Ronja se je potopila in spet prišla na površje, hlastajoč za zrakom. Z očmi je iskala Birka. Ni ga videla, nikjer ga ni videla in zatarnala je vsa obupana. Kje je, je utonil? Ali jo je pustil samo z gozdnicami?

»Birk!« je v strahu zavpila. »Birk, kje si?«

Tedaj se je velika gozdnica tuleče spustila nad njo in Ronja je zatisnila oči ... Birk, bratec moj, kako si me mogel pustiti samo v najhujšem in najtežjem?

»Huhu!« je zatulila gozdnica. »Zdaj bo tekla kri!« Toda hotela je še malo počakati, samo še malo, in potem ... huhu! Napravila je še en krog nad reko. In nenadoma je Ronja zaslišala Birkov glas. »Ronja, hitro pridi!«

Breza, ki jo je podrl vihar, je še z zeleno krošnjo priplavala s tokom, in Birk se je je oklepal. Komaj je videla njegovo glavo, kako štrli iznad gladine. Bil je tam, ni je pustil same, oh, kakšna tolažba!

A če zdaj ne bo pohitela, ga bo tok odnesel. Potopila se je in plavala za življenje ... in bila je pri njem. Iztegnil je roko in jo potegnil k sebi, in zdaj sta se oba oprijemala iste veje, za silo skrita pod varovalnim brezovim listjem.

»Poslušaj, Birk,« je Ronja hlatala za zrakom, »mislila sem, da si utonil!«

»Ne še,« je rekel Birk. »Ampak ne bo več dolgo! Slišiš slap?«

In Ronja je zaslišala šumenje velikih voda, oglašal se je slap Pogoltnik. V ta prepad so ju zdaj vlekli tokovi, blizu sta, to je Ronja vedela, to je videla. Hitrost se je povečevala, hrumenje tudi. Čutila je, kako ju slap nezadržno vleče k sebi. Prav kmalu ju bo vrgel na pot, na zadnjo pot, tisto, ki jo prehodiš samo enkrat. In zato želi biti blizu Birka. Zlezla je tik k njemu in vedela je, da čuti tako kot ona: raje Pogoltnik kakor gozdnice.

Birk jo je objel okoli ramen. Naj bo karkoli, skupaj bosta, sestra in brat, zdaj ju ne bo nič ločilo.

Gozdnice pa niso odnehale z iskanjem. Kje sta človečka? Saj bi bil že čas, da začnejo praskati; kako da človečkov ni več?

Samo drevo je tam s košato krošnjo, ki ga tokovi hitro nosijo po reki navzdol. Kaj se skriva pod zelenimi

vejami, tega gozdnice niso videle, in tuleč od besa so letale okrog in iskale in iskale.

Toda Ronja in Birk sta bila že daleč in nista več slišala tuljenja. Slišala sta samo hrumenje slapa, ki je vedno bolj naraščalo, in vedela sta, da je blizu.

»Sestrica moja!« je rekel Birk.

Ronja ga ni slišala, vendar je brala z njegovih ustnic. In čeprav se nista mogla slišati, sta sta pogovarjala. O takih rečeh, ki jih je treba povedati, preden bo prepozno. O tem, kako lepo je, če imaš koga rad, in se ti zato ni treba bati niti najtežjega, o tem sta se pogovarjala, čeprav nista slišala niti ene besede.

Čez nekaj časa nista več govorila. Le objemala sta drug drugega in mižala. Potem pa je nenadoma prišel močan sunek, ki ju je zbudil. Breza se je zaletela naravnost v Pogoltnikovo skalo. Sunek jo je obrnil. Zaplavala je v drugo smer, in preden so jo spet lahko zgrabili tokovi, se je približala bregu.

»Ronja, dajva, poskusiva!« je zavpil Birk.

Odtrgal jo je od veje, ki se je je oklepala. In takoj sta se znašla v penastih vrtincih. Zdaj se morata boriti vsak zase, bojevati se za življenje proti neusmiljenim tokovom, ki ju z vso močjo hočejo odnesti k slapu. Videla sta mirno vodo pri bregu, tako blizu. Blizu, a kljub temu še daleč.

Pogoltnik bo nazadnje zmagal, je pomislila Ronja. Ni mogla več. Hotela se je vdati, se potopiti in prepustiti, da jo odnesejo tokovi in da izgine v Pogoltniku.

Toda pred seboj je videla Birka. Obrnil je glavo in jo pogledal. Znova in znova se je obračal, in takrat je vedno spet poskusila. Poskusila je in še enkrat poskusila. Potem ni mogla več.

A bila je že v mirni vodi in Birk jo je vlekel s seboj proti bregu. Nato tudi on ni mogel več.

»Morava ... moraš!« je zadihano rekel.

In s skrajnimi močmi sta se privlekla na suho. Na sončni toploti sta v trenutku zaspala in še tega se nista zavedala, da sta rešena.

Šele ko je sonce zahajalo, sta prišla domov v Medvedjo jamo. In tam na skali pred jamo ju je čakala Lovis.

»Otrok moj,« je rekla Lovis, »kako mokre lase imaš! Si plavala?«

Ronja je tiho gledala mamo. Tam sedi, naslonjena na skalno steno, močna in zanesljiva kakor skala sama. Ronja jo je gledala z ljubeznijo in želela si je, da bi prišla kdaj drugič. Kadarkoli, samo ne zdaj! Zdaj bi bila rada sama z Birkom. Občutek je imela, kakor da njena duša še vedno nemirno utripa po vseh tistih nevarnostih. Oh, če bi se zdaj le smela pogovarjati z Birkom, dokler se ne bi pomirila, in če bi se le smela na samem z njim veseliti, da sta še živa!

Toda zdaj sedi tu Lovis, njena ljubljena Lovis, ki je toliko časa ni videla. In njena mati ne sme imeti občutka, da ni dobrodošla! Ronja se ji je nasmehnila.

»Malo sva šla plavat z Birkom!«

Birk! Videla je, kako se je napotil v jamo, in to je hotela preprečiti. To se ni smelo zgoditi. Pridirjala je za njim in ga tiho vprašala: »Ne boš prišel pozdravit moje mame?«

Birk jo je hladno pogledal.

»Nepovabljenih gostov ne pozdravljam, to me je mati naučila že, ko me je nosila pri prsih!«

Ronja je globoko zajela sapo. Najprej divji bes, nato pa divji obup, to je bolelo. Tam stoji Birk in jo gleda z ledenimi očmi, ta isti Birk, ki ji je bil pravkar tako blizu in ki mu je hotela slediti, celo v slap Pogoltnik. Izdal jo je in ji postal tujec, oh, kako ga sovraži zaradi tega, še nikoli ni bila tako besna! A če je dobro pomislila, ni sovražila le Birka. Vse je sovražila, prav vse, vse tisto in vse tiste, ki jo vlečejo in trgajo, da je bo konec. Birka in Lovis in Mattisa in gozdnice in Medvedjo jamo in gozd in poletje in zimo in tisto Undis, ki je učila Birka neumnosti, ko je bil še dojenček, in te preklete gozdnice ... ne, te je že naštela! Pa saj so še druge stvari, ki jih tako sovraži, da bi lahko kričala, čeprav se jih ta trenutek ne spomni; toda kričati hoče in kričala bo tako, da se bodo gore razklale!

Pa ni zakričala. Le siknila je Birku, preden je izginil v jami: »Škoda, da te mati ni naučila tudi malce lepega vedenja. Ko se je že toliko trudila!«

Vrnila se je k Lovis in ji začela razlagati. Birk je utrujen, je rekla, nato je umolknila. Sedla je na skalo poleg mame, in z glavo, skrito v Lovisinem naročju, se je jokala, ne tako, da bi se razklale gore, le tih jokec je bil, ki ga nihče ni slišal.

»Veš, zakaj sem prišla?« je rekla Lovis, in Ronja je med jokanjem zamrmrala:

»Menda ne zato, da si mi prinesla kruh?«

»Ne,« je rekla Lovis in jo pobožala po laseh, »kruh boš dobila, ko prideš domov.«

Ronja je zahlipala.

»Nikoli ne bom prišla domov!«

»No, potem se bo končalo tako, da bo Mattis skočil v reko,« je mirno rekla Lovis.

Ronja je dvignila glavo.

»Skočil bi v reko zaradi mene? Saj niti ne omenja mojega imena!«

»Ne, kadar je buden,« je rekla Lovis. »Toda vsako noč joka v spanju in te kliče.«

»Kako pa to veš?« je vprašal Ronja. »Ga imaš spet v svoji postelji? Ne spi več pri Skalle-Peru?«

»Ne,« je rekla Lovis. »Skalle-Per ga ni mogel več prenašati. In tudi jaz ga komaj prenašam. Ampak nekoga mora imeti, kadar je najhuje.«

Dolgo je molčala. Nato je rekla:

»Veš, Ronja, težko je gledati človeka, ki se tako nečloveško muči.«

Ronja je začutila, da bo zdaj izbruhnil tisti jok, zaradi katerega se bodo gore razklale. Toda stisnila je zobe in tiho vprašala:

»Ti, Lovis, če bi bila ti otrok in bi imela očeta, ki te tako trdovratno zavrača, da še tvojega imena noče izgovoriti, bi se ti vrnila k njemu? Če te ne bi sam prišel prosit?«

Lovis je nekaj časa premišljevala.

»Ne, ne bi se. Moral bi me prositi, to pa!«

»In Mattis tega ne bo nikoli storil,« je rekla Ronja.

Spet je skrila obraz v Lovisino naročje in premočila je njeno trdo volneno krilo s svojimi tihimi solzami.

Prišel je večer in tema, tudi najtežji dnevi se končajo.

»Pojdi spat, Ronja!« je rekla Lovis. »Tukaj bom ostala in od časa do časa bom malo zadremala, in brž ko se bo zdanilo, bom odšla domov.«

»Zaspati hočem v tvojem naročju,« je rekla Ronja. »In zapeti mi moraš Volčjo pesem!«

Spomnila se je, kako je sama poskusila peti Birku Volčjo pesem. Vendar se je kmalu naveličala in drugih pesmi mu ne misli peti v tem življenju, prav gotovo ne.

Toda Lovis je pela in svet je spet postal takšen, kot mora biti.

Ronja se je pogreznila v globoki mir otroštva in z glavo v Lovisinem naročju je zaspala pod zvezdami in zbudila se je šele, ko je bilo najsvetlejšo jutro.

Lovis je odšla. Toda svojega sivega ogrinjala ni vzela s seboj, z njim je ogrnila Ronjo. Ronja je začutila njegovo toploto, takoj ko se je zbudila, in vsrkavala je njegov vonj. Res, to je Lovis, je pomislila, njeno ogrinjalo malo diši po tistemu zajčku, ki sem ga imela nekoč.

Ob ognju je čepel Birk. Sključen, z glavo naslonjeno na roke, rdeči bakrenasti lasje so mu padali na obraz in ga zakrivali. Tam je sedel in tako obupno zapuščen je bil videti, da je Ronjo zbolelo. Pozabila je na vse drugo, ogrinjalo se je vleklo za njo, ko je odšla k njemu. A malce se je obotavljala, morda bi imel rad mir.

Nazadnje ga je le morala vprašati:

»Kaj je s teboj, Birk?«

Pogledal jo je in se nasmehnil.

»Tu sedim in žalujem, sestra moja!«

»Zakaj pa?« je vprašala Ronja.

»Žalujem zato, ker si zares moja sestra samo tedaj, ko te kliče Pogoltnik, sicer pa ne. Ne tedaj, ko te kliče tvoj oče po raznih slih. In zato se obnašam kot bedak in zaradi tega tudi žalujem, če hočeš vedeti.«

Kdo pa ne žaluje, je pomislila Ronja. Kako moram šele jaz žalovati, ki ne znam biti nikomur pogodu?

»Vendar ti ne bi rad očital,« je nadaljeval Birk. »Je, kot mora biti, to vem.«

Ronja ga je plašno pogledala.

»Si kljub vsemu rad moj brat?«

»To je tisto,« je rekel Birk. »Jaz sem tvoj brat popolnoma in za vselej, in to veš! Toda zdaj moraš tudi zvedeti, zakaj bi rad imel to poletje zase, brez odposlancev iz Mattisovega gradu, in zakaj se ne morem pogovarjati o zimi!«

Zares, ničesar ni bilo, kar bi Ronja raje zvedela. Veliko je tuhtala o tem, zakaj se Birk sploh ne boji zime. »Zdaj je poletje, sestra moja, to je govoril tako mirno, kakor da ne bo nikoli zime.«

»Samo to poletje imava,« je rekel Birk. »In z mano je tako, da mi ni kaj dosti do življenja, če nisi ti poleg

mene. In ko bo prišla zima, te ne bo. Vrnila se boš v Mattisov grad.«

»Kaj pa ti?« je vprašala Ronja. »Kje pa boš ti?«

»Tukaj,« je rekel Birk. »Res je, da bi lahko šel prosit, da me vzamejo nazaj v Borkovo trdnjavo, in vem, da me ne bi zavrnil. A kaj mi to pomaga? Tebe bi kljub temu izgubil. Še videti te ne bi smel. Zato bom ostal v Medvedji jami.«

»In zmrznil,« je rekla Ronja.

Birk se je zasmejal.

»Morda, morda pa ne! Domislil sem si, da bi ti lahko kdaj pa kdaj prismočala sem in mi prinesla malo kruha in soli in moj volčji kožuh, če ga lahko spraviš iz Borkove trdnjave.«

Ronja je zmajevala z glavo.

»Če bo tako, kot je bilo prejšnjo zimo, bom figo smučala. Niti skozi Volčji graben se ne bom mogla prebiti. In če bo tako, kot je bilo pozimi, in če boš živel v Medvedji jami, potem te bo konec, Birk Borkason!«

»Pa naj me bo,« je rekel Birk. »Ampak zdaj je poletje, sestra moja!«

Ronja ga je resno pogledala.

»Poletje ali zima, kdo je rekel, da moram nazaj v Mattisov grad?«

»Jaz,« je rekel Birk. »Pa če te bom moral sam odnesti tja. Zmrzniti nameravam sam, če že moram. Toda zdaj je poletje, sem rekel!«

Poletje ni večno, to je vedel in to je vedela tudi Ronja. Toda začela sta živeti, kakor da je, in kolikor je bilo mogoče, sta odganjala vse mučne zimske misli. Vsak trenutek, od zore do mraka in noči, sta hotela izkoristiti in užiti vso sladkost. Dnevi so prihajali in odhajali, živela sta v poletni omami in nista se pustila vznemirjati. Še jima je ostalo nekaj časa.

»In tega nama ne sme nič pokvariti!« je rekel Birk. Ronja se je strinjala z njim.

»Srkam vase poletje, kakor srkajo divje čebele med,« je rekla.

»Zbiram za veliko poletno kepo, od katere bom živela, ko ... ko ne bo več poletja. Veš, kaj je v njej?«

In povedala je Birku.

»To je en sam kolač sončnih vzhodov in borovničevja, poln peg, ki jih imaš na rokah, mesečine nad reko ob večerih in zvezdnatega neba in gozda v opoldanski vročini, kadar sonce sije na bore, tihega večernega dežja in takih stvari in veveric in lisic in zajcev in jahanja po gozdu; no, kot slišiš, sem spekla kolač iz vsega tistega, kar je zame poletje!«

»Dobra poletna pekovka si!« je rekel Birk. »Le tako naprej!«

Od jutra do večera sta bila v svojem gozdu. Lovila sta ribe in tiste živali, ki sta jih morala loviti, da bi se preživljala, sicer pa sta živela v slogi z vsem, kar je bilo živega v njuni okolici. Na dolgih pohodih sta opazovala živali in ptice, plezala po skalah in drevesih, jahala sta in plavala v gozdnih jezercih, kjer ju niso motile gozdnice – in poletni dnevi so minevali.

Zrak je postal čistejši in hladnejši. Bilo je nekaj hladnih noči in nenadoma je imela ena od brez ob reki na vrhu rumene liste. To sta videla, ko sta nekega jutra zgodaj sedela ob ognju, vendar tega nista omenila.

In vrstili so se dnevi s čedalje več ostrine in prozornosti v zraku. Lahko si videl na kilometre daleč čez zelene gozdove, toda med zelenjem je bilo zdaj že tudi veliko rumenega in rdečega in kmalu je vse obrežje žarelo v zlatu in rdečem. Sedela sta ob ognju in videla, da je lepo, vendar tega nista omenila.

Megla se je pokazala nad reko bolj pogosto kakor prej. In nekega večera, ko sta morala k studencu po vodo, je preplavila gozd.

Nenadoma sta bila sredi najgostejše megle. Birk je postavil vedro na tla in razburjeno prijel Ronjo za roko.

»Kaj je?« je rekla Ronja. »Se bojiš megle? Misliš, da ne bova našla poti domov?«

Birk ni povedal, česa se boji. Toda čakal je. In nena doma se je iz daljave oglasilo tisto otožno petje, ki ga je tako dobro poznal. Tudi Ronja je bila tiho in poslušala.

»Slišiš? Podzemeljci pojejo! Končno jih slišim!«

»Jih nisi še nikoli slišala?« je vprašal Birk.

»Ne, nikoli,« je rekla Ronja. »Hočejo naju zvabiti s seboj v podzemlje, veš?«

»Vem,« je rekel Birk. »Bi ti šla z njimi tja?«

Ronja se je zasmejala.

»Saj nisem nora! Toda Skalle-Per pravi ...«

Umolknila je.

»Kaj pravi Skalle-Per?« je vprašal Birk.

»Saj je vseeno,« je rekla Ronja.

A ko sta stala in čakala, da se bo megla nekoliko dvignila in bosta lahko našla pot domov, se je spominjala Skalle-Perovih besed:

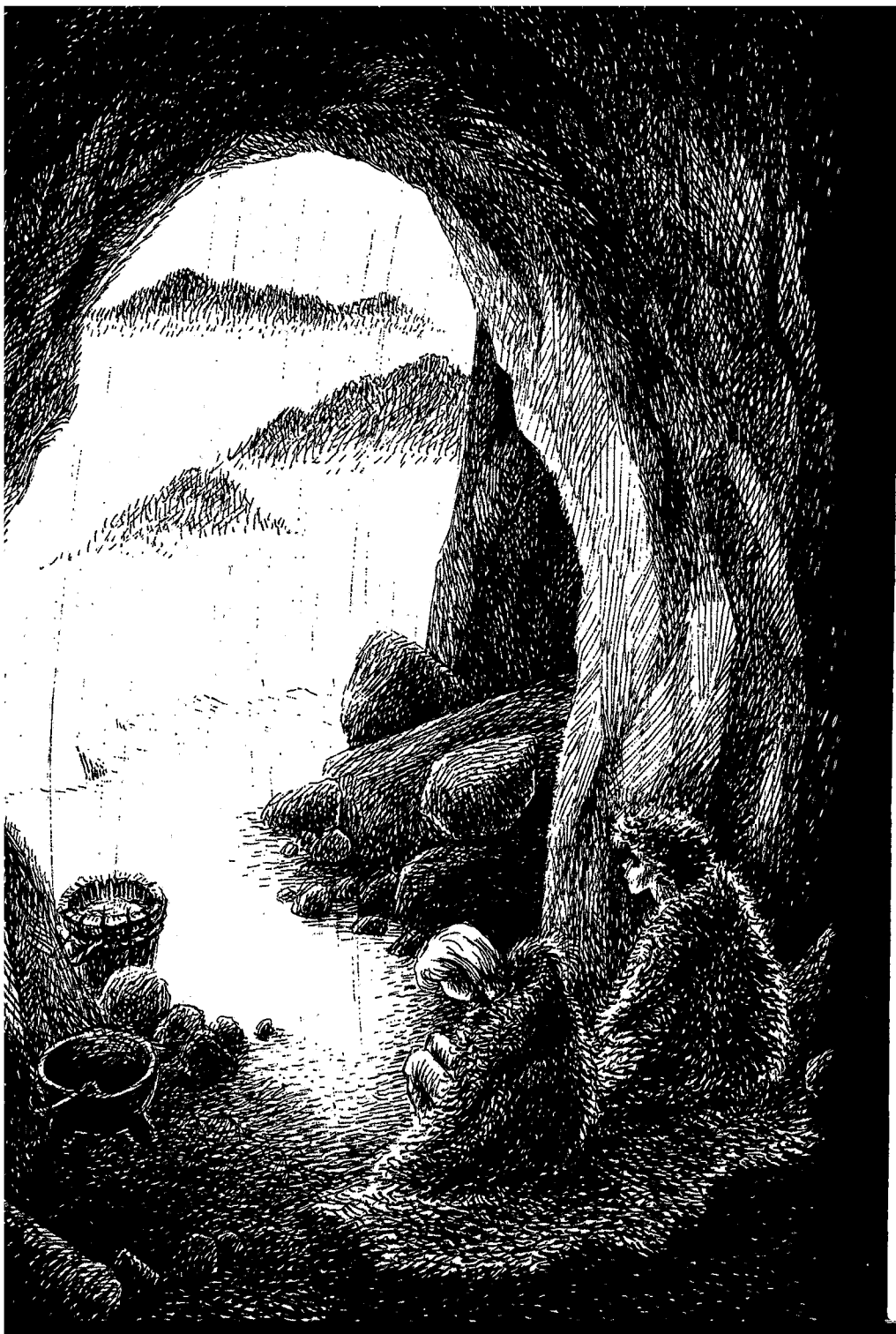
»Kadar pridejo podzemeljci pet v gozd, tedaj veš, da je jesen. In potem bo kmalu zima, je že tako!«

Skalle-Per je imel prav. Kadar pridejo podzemeljci v gozd pet svoje žalostinke, tedaj nastopi jesen. Pa čeprav Birk in Ronja tega nista hotela priznati. Poletje je počasi umiralo, začela so se jesenska deževja; tako mučno in vztrajno je deževalo, da se je celo Ronja slabo počutila, čeprav je drugače imela rada dež.

Cele dneve sta posedala v jami in poslušala večno pljuskanje po skali pred njo. V takem vremenu ni bilo mogoče niti kuriti ognja in zeblo ju je tako, da sta morala nazadnje v gozd, kjer sta se poskusila ogreti s tekom. Nekoliko sta se res ogrela, še bolj pa ju je premočilo. Ko sta se vrnila v jamo, sta slekla mokra oblačila in ovita v kožuhe sta sedela in iskala po nebu kakršenkoli znak, da se bo zjasnilo. Toda skozi vhod v jamo sta videla le steno dežja.

»Deževno poletje imamo,« je rekel Birk. »Kmalu bo bolje!«

In nazadnje je nehalo deževati. Namesto dežja je prihrumel nad gozd vihar. Ruval je bore in smreke s koreninami vred in trgal listje z brez. Zlatega leska ni bilo več, na obrežju si videl samo še gola drevesa, ki so

se žalostno majala, ko jih je močan veter skušal izruvati iz zemlje.

»Vetrovno poletje imamo,« je rekel Birk. »Kmalu bo bolje!«

Ni bilo bolje. Bilo je huje. Shladilo se je. Z vsakim dnem je bilo hladneje. In ni bilo več mogoče odganjati zimskih misli, vsaj Ronji to ni uspelo. Ponoči jo je tlačila mora. Neke noči je videla, kako leži Birk zakopan v snegu, bel v obraz in z ivjem na laseh. Zbudila se je s krikom. Bilo je že jutro in Birk je brkljal okoli ognja. Zdrvela je k njemu in oddahnila se je, ko je videla njegove rdeče lase brez ivja.

Slana je prvič pobelila gozdove na drugi strani reke.

»Mrzlo poletje imamo,« se je zarežal Birk.

Ronja ga je nataknjeno pogledala. Kako more biti tako miren? Kako more tako lahkomišno govoriti? Mar ničesar ne razume? Ali mu je vseeno za svoje ubogo življenje? V Mattisovem gozdu te ne sme biti strah, to je vedela; a zdaj se je začela bati, prav zoprno se je bala, kaj bo z njima, ko bo zima.

»Moja sestra ni vesela,« je rekel Birk. »Čas je, da se odpravi odtod in se pogreje ob drugem ognju, ne ob mojem.«

Vrnila se je v jamo in spet legla na posteljo. Ob drugem ognju – saj ni imela drugega! Mislil je na domači ogenj v kamniti dvorani; in res si ga je želela v tem presnetem ledenem mrazu, oh, kako si je želela, da bi ji bilo še enkrat v življenju toplo! Toda v Mattisov grad ne more, ko pa ni več Mattisov otrok. Domači ogenj je ne bo nikoli več grel, tega se je zavedala. In zato je bilo tako! Naj se zgodi, kar se mora zgoditi. Kaj pomaga tuhati, ko pa ni nikjer izhoda!

Videla je, da je vedro prazno. Torej mora k studencu po vodo.

»Takoj pridem za teboj, ko se mi bo ogenj razgorel!« je zaklical Birk za njo. Težko je bilo vleči domov vodo, za to sta bila potrebna dva.

Ronja je stopala po ozki stezi vzdolž skalne stene; tam si moral biti previden in paziti, da ne štrbunkneš v prepad. Nato je pretekla majhen kos poti med brezami in smrekami do jase, kjer je bil studenec. Toda še preden je prišla tja, se je na mah ustavila. Nekdo sedi poleg studenca! To ni nihče drug kot Mattis! Prepoznala je črno skodrano glavo in srce ji je zatrepetal. Oblile so jo solze, stala je med brezami in tiho jokala. Tedaj je opazila, da tudi Mattis joka, res, natančno tako kot v tistih njenih sanjah sedi sam v gozdu in žaluje in se joka. Ni je še

opazil, potem pa je dvignil pogled in jo zagledal. Z roko si je pokrtil oči in skrtil svoje solze, tako nemočno in obupano, da ni mogla gledati. S krikom je zdrvela k njemu in se mu vrgla v naročje.

»Otrok moj,« je šepnil Mattis. »Otrok moj!«

Nato je glasno vzkliknil:

»Otroka imam!«

Ronja je jokala v njegovo brado in med hlipanjem je vprašala: »Ali sem zdaj tvoj otrok, Mattis? Sem res spet tvoj otrok?«

Mattis pa je jokal in odgovoril:

»Si, tako kot si vedno bila, Ronjica moja! Moj otrok, za katerim sem jokal dan in noč. Moj bog, kako sem trpel!«

Držal jo je malo stran od sebe, da bi videl njen obraz, in ponižno je vprašal:

»Je res, kar pravi Lovis, da boš prišla domov, samo če te bom prosil?«

Ronja je molčala. In v tistem hipu je zagledala Birka. Stal je med brezami, bled v obraz in z očmi, polnimi žalosti. Tako nesrečen ne sme biti – Birk, brat moj, o čem razmišljaš, ko si takšen?

»Je res, Ronja, greš zdaj z menoj domov?« je Mattis ponovil vprašanje.

Ronja je molčala in gledala Birka – Birk, brat moj, se spominjaš Pogoltnika?

»Pridi, Ronja, greva!« je rekel Mattis.

In Birk, ki je stal tam, je vedel, da je prišel čas. Čas, da se poslovijo in vrne Ronjo Mattisu in se mu zahvali, ker mu jo je prej pustil. Tako mora biti, saj je sam tako želel. Že dolgo je vedel, da bo tako. Zakaj ga potem tako boli? – Ronja, ti ne razumeš, kako mi je pri srcu, ampak ne zavlačuj! Pojdi zdaj!

Nikoli mi ni bilo teže v življenju, je pomislila Ronja. To mora zdaj povedati, in to bo Mattisa strlo. Vendar

mora povedati: da hoče ostati pri Birku, da ga ne more pustiti samega, da bi zmrznil v zimskem gozdu – Birk, brat moj, v življenju ali v smrti naju ne more nič ločiti, mar ne veš tega?

Šele zdaj je Mattis zagledal Birka in težko je vzdihnil. Potem pa je zaklical:

»Birk Borkason, pridi sem! Pogovoril bi se rad s teboj!«

Birk se je nejevoljno približal, ne bolj, kakor se mu je zdelo potrebno. Kljubovalno je gledal Mattisa in vprašal:

»Kaj hočeš?«

»Pravzaprav bi te rad pretepel,« je rekel Mattis. »Toda ne bom te. Pač pa te bom iskreno prosil: Pojdi z nama domov v Mattisov grad! Ne zato, ker bi te imel rad, nitar si tega ne domišljaj! Toda moja hči te ima rada, to sem spoznal, in morda se bom temu privadil. V zadnjem času sem veliko razmišljal o tem in onem.«

Ko je Ronja dojela, kaj je rekel, je vzdrgetala. Začutila je, kako se je nekaj premaknilo v njej. Tisti zoprni kos ledu, ki ga je nosila zadnje čase v sebi, kako je mogel njen oče le z nekaj besedami doseči, da se je stajal kakor v pomladnem potočku? Odkod nenadoma ta čudežna sprememba, da ji ni več treba izbirati med Birkom in Mattisom, med obema, ki ju ljubi? Nobenega od njiju ne bo izgubila! Zgodil se je čudež, tukaj in ta

trenutek! Polna radosti in ljubezni in hvaležnosti je pogledala Mattisa. In Birka! Tedaj je opazila, da ni prav nič vesel. Bil je videti zmeden in nezaupljiv, in postalo jo je strah. Ve, da zna biti trmast in kljubovalen; kaj če ne bo razumel, kaj je zanj dobro, kaj če ne bo hotel iti z njima!

»Mattis,« je rekla, »z Birkom se moram pogovoriti na samem!«

»Zakaj pa?« je vprašal Mattis. »No ja, ta čas bom šel pogledat svojo staro Medvedjo jamo. Ampak pohitita, domov se nam mudi!«

»Domov se nam mudi!« je rekel Birk porogljivo, ko je Mattis odšel. »Kam domov? Mar misli, da bom zadnja uš pri Mattisovih razbojnikih? Nikoli!«

»Zadnja uš! Kakšna bedarija!« je rekla Ronja in zdaj je bila besna. »Torej raje zmrzneš v Medvedji jami?«

Birk je nekaj časa molčal, nato je rekel:

»Mislim, da res!«

Ronja je obupavala.

»Življenje je nekaj, kar je treba čuvati, ali ne razumeš tega? In če ostaneš čez zimo v Medvedji jami, boš zapravil svoje življenje! In moje!«

»Kaj pa govoriš?« je vprašal Birk. »Kako naj bi zapravil tvoje življenje?«

Ronja je zakričala, obupana in besna:

»Zato ker bom potem ostala pri tebi, bedak! Če hočeš ali ne!«

Birk je molčal in jo dolgo gledal, nato je rekel:

»Se zavedaš, kaj si pravkar rekla, Ronja?«

»Vem!« je zavpila Ronja. »Da naju ne more nič ločiti! In to veš tudi ti, ti presneti bedak!«

Tedaj se je Birk veselo nasmehnil. Bil je lep, kadar se je smehljaj.

»Veš, da nočem zapraviti tvojega življenja, sestra moja! To je zadnje, kar bi hotel. Sledil ti bom, kamorkoli greš. Pa čeprav bom moral živeti med Mattisovimi razbojniki, dokler me to ne ugonobi!«

Pogasila sta ogenj in vse pospravila. Zapuščala sta Medvedjo jamo in bilo jima je hudo. Toda Ronja je prišepnila Birku, tako da Mattis ni slišal, da ne bi bil po nepotrebnem v skrbeh:

»Naslednjo pomlad se preseliva spet sem!«

»Seveda, saj bova še vedno živa,« je rekel Birk in videti je bilo, da je tega vesel.

Tudi Mattis je bil vesel. Hodil je pred njima skozi gozd in prepeval tako, da so vsi divji konji na njihovi poti prestrašeni pobegnili med drevje. Vsi razen Mrhe in Divjaka. Mirno sta čakala in si verjetno mislila, da bosta spet dirkala.

»Danes ne,« je rekla Ronja in pobožala svojega konja. »Mogoče že jutri. Mogoče vsak dan, če ne bo preveč snega!«

In Birk je potrepljal Divjaka.

»Seveda, vrnila se bova! Samo glejta, da bosta ostala živa!«

Opazila sta, da imata konja že gostejšo dlako, kmalu bosta čisto kosmata in tako bosta zaščiteni pred mrazom. Tudi Mrha in Divjak bosta še živa spomladi.

Mattis je hodil po gozdu daleč spredaj in prepeval, pohitela sta za njim, da bi ga dohitela. In po dolgi hoji so se približali Volčjemu grabnu. Tam se je Birk ustavil.

»Mattis,« je rekel, »najprej moram domov v Borkovo trdnjavo pogledat, kako je kaj z Undis in Borkom. Toda zelo sem ti hvaležen, da bom smel prihajati k tebi in se sestajati z Ronjo, kadarkoli bom želel.«

»No, no,« je rekel Mattis, »ne bo mi lahko, ampak ti le pridi!« Zasmel se je.

»Vesta, kaj pravi Skalle-Per? Ta zmešanec misli, da bodo nazadnje zmagali upravnik in njegovi biriči, če ne bomo pazili. Zato bi bilo najpametneje, pravi, če bi se Mattisovi in Borkovi razbojniki združili. No, prismojenih zamisli mu res ne manjka, staremu norcu!« Sočutno je pogledal Birka.

»Škoda, da imaš takega usraneta za očeta, drugače bi morda veljalo stvar vsaj premisliti.«

»Usranè bodi kar sam!« je prijazno rekel Birk, Mattis pa se je prizanesljivo nasmehnil.

Birk je ponudil Ronji roko. Tukaj pod Volčjim grabnom sta se ponavadi poslavljala.

»Še se bova videla, razbojniška hči! Vsak dan, saj veš, sestrice moja!«

Ronja je prikimala.

»Vsak dan, Birk Borkason!«

Med razbojniki v kamniti dvorani je zavlada grobna tišina, ko sta vstopila Mattis in Ronja. Nihče si ni upal zavriskati, njihov poglavar že dolgo ni dovoljeval nobenega vriskanja v Mattisovem gradu. Samo Skalle-Per je od veselja napravil za svoja leta nenaravno visok skok in pri tem mu je ušel majhen prdec. A zaradi tega se ni razburil.

»Fanfare ne smejo manjkati, če se kdo vrne domov!« je rekel. In temu se je Mattis tako močno in tako dolgo smejal, da so dobili razbojniki solzne oči od same sreče. To je bilo prvič po tistem nesrečnem jutru pri Peklenskem žrelu, da se je Mattis smejal, in zdaj so se mu hitro pridružili. Valjali so se od smeha, vsi so se smejali,

tudi Ronja. Ko pa je Lovis prišla iz ovčje staje, je smeh utihnil. Res se ne moreš smejeti, ko gledaš, kako mati sprejme izgubljenega otroka, ki se je pravkar vrnil, tudi zaradi takih stvari so razbojnikom v njihovi preproščini stopile solze v oči.

»Lovis, ali mi lahko pripraviš kad za veliko žehto,« je vprašala Ronja.

Lovis je prikimala.

»Seveda, saj že grejem vodo!«

»Se mi je kar zdelo,« je rekla Ronja. »Ti si takšna mama, ki misli na vse. In bolj umazanega otroka še nikoli nisi videla.«

»Nikoli!« je rekla Lovis.

Ronja je ležala v svoji postelji, sita, umita in topla. Jedla je Lovisin kruh in popila je vrč mleka, prej pa jo je Lovis drgnila v pralni kadi, dokler ji koža ni pordela. Spet leži v stari dobri postelji in skozi režo med zavesami opazuje, kako počasi ugaša ogenj na ognjišču. Vse je po starem. Lovis je njej in Mattisu že odpela Volčjo pesem. Čas je, da zaspijo. Ronja je bila zaspana, a misli so ji blodile po glavi.

V Medvedji jami mora biti zdaj precej mrzlo, je pomislila. Jaz pa ležim tukaj in mi je toplo vse tja do prstov na nogah. Ali ni čudno, da te taka malenkost lahko tako

osreči! Nato je pomislila na Birka in se vprašala, kako mu je v Borkovi trdnjavi. Samo da je tudi njemu toplo vse tja do prstov na nogah, je pomislila in zaprla oči. Jutri ga bom vprašala.

V kamniti dvorani je bilo tiho. Tedaj se je zaslišal prestrašen Mattisov klic.

»Ronja!«

»Kaj je?« je zamomljala, že napol v spanju.

»Hotel sem samo slišati, če si res tu,« je rekel Mattis.

»Veš, da sem!« je zamrmrala Ronja.

Nato je zaspala.

Gozd, ki ga je Ronja ljubila, tudi jesenski in zimski gozd, je bil zdaj spet njen prijatelj. V Medvedji jami je imela nazadnje občutek, da ji grozi in jo sovraži. Zdaj je jahala z Birkom po pobeljenem gozdu, ki ji je vzbujal samo veselje, in to mu je tudi povedala:

»Če le veš, da se boš pogrel vse tja do prstov na nogah, ko prideš domov, potem si lahko v gozdu ob vsakem vremenu. Ne pa, če moraš potem ležati in se tresti v mrzli jami.«

In Birku, ki je imel namen prezimiti v Medvedji jami, je bilo zdaj kar prav, da se je lahko grel ob domačem ognju v Borkovi trdnjavi. Tam mora živeti, to mu je bilo jasno, in tudi Ronja je to razumela. Sicer bi bilo še več sovraštva v gradu na Mattisovi gori.

»In veš, kako zelo sta se razveselila Undis in Bork, ko sem prišel!« je rekel Birk. »Nikoli si ne bi mislil, da jima je toliko do mene!«

»Ja, in da smeš pri njih živeti,« je rekla Ronja. »Vse do pomladi!«

Tudi Mattis je bilo bolj prav, da se je Birk držal svojih.

»Saj, saj,« je rekel svoji ženi. »Ta pasji sinko lahko hodi k nam, kakor mu je volja. Saj sem ga povabil k nam domov. Laže pa je le, če ni treba kar naprej gledati njegove rdeče buče!«

Življenje v Mattisovem gradu je teklo naprej, zdaj se je v njem spet naselilo veselje. Razbojniki so prepevali in plesali in Mattis se je bučno smejal kakor v starih časih.

Kljub temu pa razbojniško življenje ni bilo takšno kakor v starih časih. Boj proti biričem se je zaostрил. Mattis je vedel, da ga zdaj zares iščejo. Povedal je Ronji, zakaj.

»Samo zato, ker smo neke temne noči rešili Pelja iz tiste zanikrne jetniške luknje, kamor so ga vtaknili. In obenem še dva Borkova pasja sinova.«

»Lill-Klippen je mislil, da bodo Pelja obesili,« je rekla Ronja.

»Mojih razbojnikov ne bo nihče obešal!« je rekel Mattis. »In naučil sem tega lopovskega upravnika, da razbojnikov pač ne najdeš tam, kjer si jih odložil!«

Toda Skalle-Per je zaskrbljeno zmajeval s svojo plešasto glavo.

»Zato pa je biričev kakor listja in trave po celem gozdu. In upravnik bo nazadnje zmagal, Mattis, kolikokrat ti moram to še povedati!«

Spet Skalle-Per s svojim gnjavljenjem o tem, da se morata Mattis in Bork pobotati, preden bo prepozno. Ena sama močna razbojniška tolpa bi bila morda kos upravniku in vsem njegovim biričem, a ne dve, ki zapravljata večino časa s tem, da ena drugo goljufata in se tepeta za plen, kakor volkovi za kose mesa, je rekel Skalle-Per. Takih stvari Mattis ni rad poslušal. Dovolj je, da se sam včasih grize.

»Tako je tvoje mnenje, stari,« je rekel Mattis. »Nekako ti sicer že moram dati prav. Ampak, kdo bi bil potem poglavar te razbojniške tolpe, kaj praviš?«

Porogljivo se je zasmejal.

»Bork, kaj? Jaz, Mattis, sem najmočnejši in najbolj mogočen razbojniški poglavar v vseh gozdovih in vseh gorah, in to mislim tudi ostati! Ni pa rečeno, da je to jasno našemu Borkcu.«

»Pa mu pokaži!« je rekel Skalle-Per. »Dvoboj z njim bi menda dobil, ti, bik, ti!«

To si je bil Skalle-Per izmislil v enem svojih zvutih trenutkov. Dvoboj, ki bi Borku pokazal njegovo mesto in ga spametoval. Po njem bi imeli v Mattisovem gradu samo eno razbojniško tolpo, ki bi družno spravljala biriče na napačno sled in jim grenila življenje, dokler se ne bi naveličali loviti razbojnikov. Ne bi bilo to zvito?

»Meni bi se zdelo najbolj zvito, če bi nehali ropati,« je rekla Ronja. »Tako se mi že od nekdaj zdi!«

Skalle-Per se ji je nasmehnil s svojim prijaznim, brez-zobim nasmehom.

»Glede tega imaš čisto prav, Ronja! Pametna si. Jaz pa sem prestar in preveč onemogel, da bi mogel kaj takega vbiti Mattisu v betico.«

Mattis ga je jezno pogledal.

»In tako govoriš ti, ki si bil pod mojim očetom in pod menojo srčen razbojnik! Da bi nehali ropati! Kaj misliš, od česa bi potem živeli?«

»Mar nisi nikoli opazil,« je vprašal Skalle-Per, »da so na svetu ljudje, ki niso razbojniki, pa kljub temu živijo?«

»Res je, ampak kako?« je kislo odvrnil Mattis.

»No, obstajajo različni načini!« je pojasnil Skalle-Per. »Za enega vem in bi te ga naučil, če ne bi vedel, da si in boš ostal razbojnik, dokler te ne obesijo. Toda Ronji bom, ko bo čas za to, zaupal majhno koristno skrivnost.«

»Kakšno skrivnost?« je vprašal Mattis.

»Kot sem rekel,« je rekel Skalle-Per, »zaupal jo bom Ronji, da ne bo v zadregi tisti dan, ko te bodo obesili.«

»Obesili, kaj obesili?« je besno rekel Mattis. »Zdaj pa molči, stari, in ne krakaj več o nesrečah!«

In dnevi so minevali, ne da bi Mattis upošteval Skalle-Perov nasvet. Toda nekega zgodnjega jutra, preden so Mattisovi razbojniki utegnili osedlati svoje konje, je prihajal v Volčji graben Bork in zahteval pogovor z Mattisom. Prišel je s slabo novico. In ker je njegov smrtni sovražnik nedavno tega tako velikodušno rešil dva izmed njegovih mož iz upravnikove ječe, se je zdaj hotel oddolžiti Mattisu in ga posvariti. Danes bo bolje, je rekel, da razbojniki, če jim je kaj do življenja, ne hodijo iz hiše. Kajti spet je hudič. Pravkar prihaja iz Razbojniške grape in tam so ležali v zasedi biriči. Dva od njegovih mož so dobili in tretjega je hudo ranila puščica, ko je poskusil zbežati.

»Ti lopovi ubogemu razbojniku ne privoščijo niti kruha,« je bridko pripomnil Bork.

Mattis je namrščil obrvi.

»Ne, naučiti jih morava kozjih molitvic! Tako ne gre več naprej!«

Šele potem je opazil, da je rekel »morava«, in tedaj je težko vzdihnil. Nekaj časa je molčal in meril Borka s pogledom. »Kaj če bi se midva ... združila?« je nazadnje rekel, čeprav se je zgrozil nad lastnimi besedami. Da tako govori človeku Borkovega rodu! Kako bi šele spretelo njegovega očeta in deda in pradedu v njihovih grobovih, če bi to slišali!

Toda Bork se je razvnel.

»Za spremembo si pametno spregovoril, Mattis! Ena močna razbojniška tolpa, to bi bilo dobro! Pod enim močnim poglavarjem! Vem za nekoga, ki bi bil pravšnji,« je rekel in se zravnal. »Glede na mojo moč in iznajdljivost!«

Mattis je prasn timerihliv smeh.

»Le pridi, pa ti bom pokazal, kdo je pravšnji za poglavarja!«

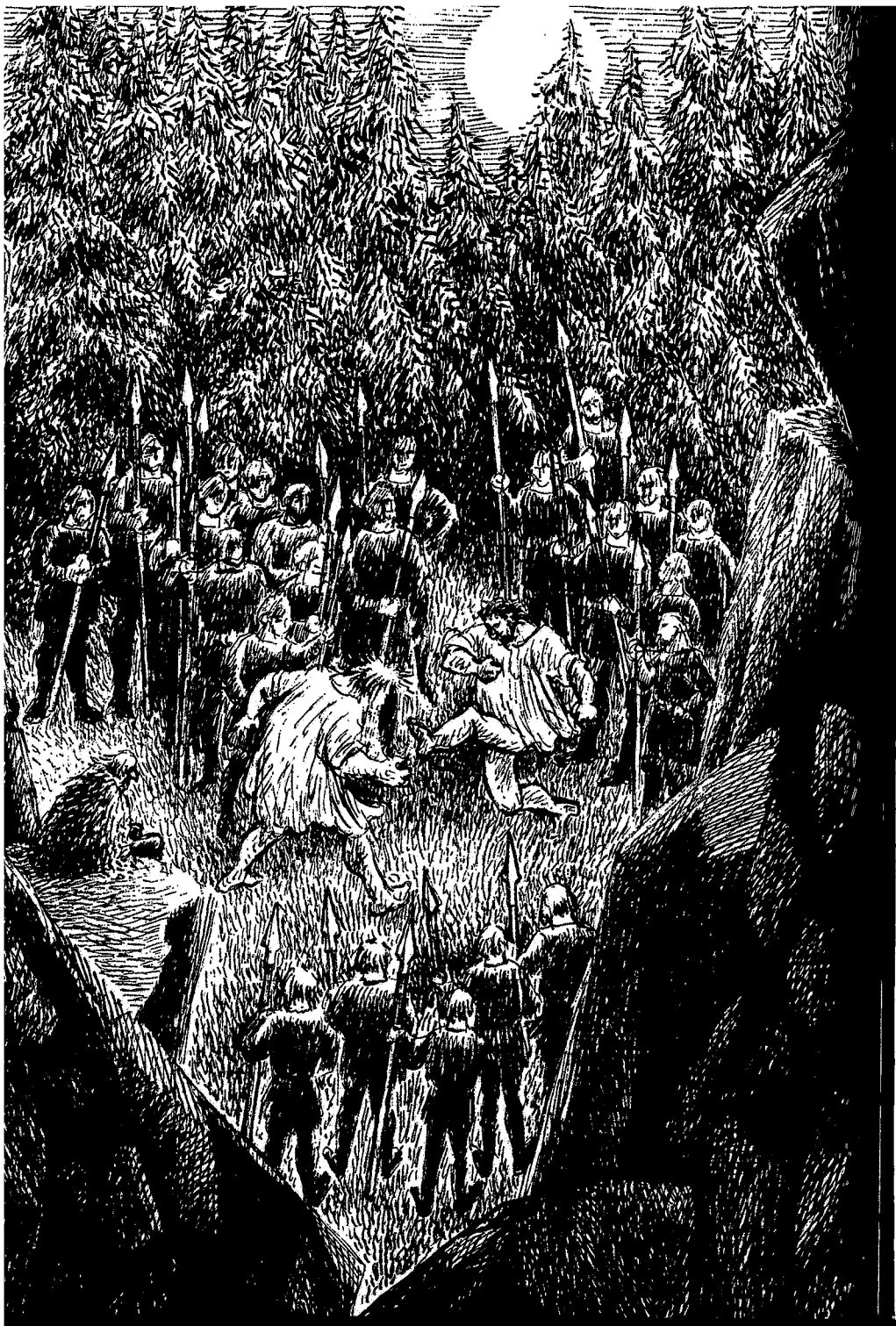
In tako je bilo po Skalle-Perovem. Dvoboj bo, nazadnje sta se Mattis in Bork strinjala, da je to dober predlog. Njuni možje so se močno razburili ob tako ne navadni novici, in na jutro pred dvobojem so Mattisovi razbojniki tako rogovilili v kamniti dvorani, da jih je morala Lovis spoditi.

»Ven!« je zakričala. »Ne morem več poslušati tega hrupa!«

Že samo Mattisa je imela dovolj. Hodil je gor in dol po kamniti dvorani, škripal z zobmi in se širokoustil, kako bo zmečkal Borka, da ga niti Undis ne bo več prepoznala.

Skalle-Per je zaničljivo pihnil.

»Bahaj se, ko jahaš proti domu, tako je vedno pravila moja mati!«

Ronja je nejevoljno pogledala svojega bojevitega očeta.

»Nočem gledati, ko ga boš mečkal!«

»Saj tudi ne boš smela,« je rekel Mattis. Ženske in otroci niso smeli biti zraven, takšne so bile šege in navede. Prevladovalo je mnenje, da zanje ni zdravo gledati, kaj se dogaja pri ,spopadih divjih zveri'. Tako so imenovali takšno merjenje moči, ki si je s svojimi surovimi prijemi tudi zaslužilo tako ime.

»Ti pa, Skalle-Per, boš, upam, zraven,« je rekel Mattis. »Res je, da si zanič, ampak spopad divjih zveri te bo gotovo poživil. Pridi, stari, da te posadim na svojega konja. Kajti čas je napočil!«

Bilo je hladno, sončno jutro s slano na tleh, in na jasi pod Volčjim grabnom so stali Mattisovi in Borkovi razbojniki s kopji. Postavili so ošiljeno ograjo okrog Mattisa in Borka. Zdaj se bo razsodilo in pokazalo, kdo je najprimernejši za poglavarja.

Na skali v bližini je sedel Skalle-Per, odet v kožuh. Bil je podoben stari razcefrani vrani, toda njegove oči so se svetlikale v pričakovanju in vneto je sledil dogajanju pred seboj. Bojevnika sta odložila vso obleko razen srajc in stopala sta bosa po zmrznjeni zemlji. Otipavala in gnetla sta si mišice na rokah in otresala noge, da bi se razgibala.

»Nekoliko moder si videti v nos, Bork,« je rekel Mattis. »Obljubljam ti, da ti bo kmalu vroče!«

»Tudi jaz ti obljubljam enako,« je zagotovil Bork.

Pri spopadih divjih zveri so bile dovoljene vse zvijače in podli prijemi. Dovoljeno je bilo lomiti in trgati in praskati in gristi, z bosimi nogami si smel tudi brcati, vendar ne v mednožje, to se je štelo za najbolj podlo dejanje, in kdor je to storil, je zgubil dvoboj. Fjosok je dal dogovorjeni znak; čas je bil, da začneta, in med bojnimi kriki sta si Mattis in Bork zdrvela naproti in se udarila.

»Zelo mi je žal,« je rekel Mattis in objel Borka s svojimi medvedjimi šapami, »da si takšen usranè« – pri tem ga je stisnil, a le toliko, da se je začel Bork nekoliko potiti – »drugače bi te mogoče lahko že zdavnaj postavil za svojega namestnika« – ponovno ga je grozljivo stisnil – »in mi zdaj ne bi bilo treba iz tebe stiskati ledvičnega loja« – pri tem je Borka tako stisnil, da je ta zahropel.

Ko je Bork nehal hropsti, je z vso močjo s svojo trdo bučo sunil Mattisa v nos in Mattisu se je ulila kri. »Zelo mi je žal,« je rekel Bork, »da ti moram pokvariti rilec« – pri tem ga je še enkrat sunil – »kajti že prej si bil dovolj grd« – pograbil je Mattisa za uho in močno pocukal. »Dvoje ušes, mar ti ni zadosti eno,« je vprašal in

še enkrat pocukal, tako da se mu je uho nekoliko zrahljalo na glavi. Toda izpustil ga je, ko ga je Mattis isti trenutek podrl na tla in mu pritisnil železno pest v obraz, da se je pošteno sploščil. »Strašansko mi je žal,« je rekel Mattis, »ker te moram tako zmečkati, da se bo morala Undis jokati vsakič, ko te bo videla ob belem dnevu!« Še enkrat je pritisnil, toda zdaj je Borku uspelo dobiti košček Mattisove dlani med zobe in je ugriznil. Mattisu se je utrgal krik, poskusil je iztrgati roko, toda Bork jo je držal, dokler mu ni zmanjkalo sape. Izpljunil je nekaj žvarovine Mattisu v obraz. »Na, vzemi domov za mačke!« je rekel, a močno je sopol, kajti Mattis je ležal na njem z vso težo. In kmalu se je pokazalo, da se Bork, kljub temu, da ima močne zobe, po moči ne more meriti z Mattisom.

Mattis je izšel iz boja kot poglavar, krvavega obličja in s plahutajočimi ostanki srajce okoli telesa. Kljub temu pa je bil pravi poglavar, to so morali priznati vsi razbojniki, čeprav so se nekateri s tem težko sprijaznili, zlasti Bork.

Bork je bil hudo zdelan, ni manjkalo veliko, pa bi zajokal, in Mattis mu je hotel povedati nekaj tolažilnih besed.

»Brat Bork, no, odslej sva brata,« je rekel. »Ime in čast poglavarja ti bosta ostala vse tvoje žive dni in svojim

možem lahko sam ukazuješ! Toda ne pozabi, da je Mattis najmočnejši poglavar v vseh gorah in gozdovih in da od danes naprej velja moja beseda več kot tvoja! To naj ti bo jasno!«

Bork je nemo prikimal, v tistem trenutku pač ni bil posebno zgovoren.

Tisti večer je Mattis v kamniti dvorani gostil razbojnike iz Mattisovega gradu, tako svoje kakor Borkove, bila je razkošna gostija z jedačo v izobilju in s precej piva.

Med večerjo sta Mattis in Bork postajala čedalje bolj bratska. Zdaj sta se smejala, zdaj jokala, ko sta sedela skupaj pri dolgi mizi in se spominjala otroštva, ko sta skupaj lovila podgane v starem svinjaku. Spominjala sta se tudi veliko drugih prijetnih dogodivščin in pripovedovala o njih. Vsi razbojniki so z užitkom poslušali in se gromko smejali, tudi Birk in Ronja, ki sta sedela pri drugem koncu mize, sta se zabavala ob poslušanju. Njun smeh je zvonko žgoled nad surovimi glasovi razbojnikov, Mattis in Bork sta ju poslušala s pravim veseljem. Vse dolgo mučno obdobje v Mattisovem gradu se Ronja in Birk nista smejala, in Mattis in Bork sta se šele privadila na srečni občutek, ko sta otroka spet doma. Zato je odmeval ta smeh v njunih ušesih kot najčudovitejša glasba,

in to ju je podžigalo, da sta se še bolj širokoustila s svojimi otroškimi pustolovščinami.

Nenadoma pa je Mattis rekel:

»Ne bodi žalosten, Bork, ker danes nisi imel sreče! Mogoče bodo prišli boljši časi za Borkov rod. Ko naju ne bo več, bo najbrž tvoj sin poglavar. Kajti moja hči noče biti, in kadar ona reče ne, tedaj to res pomeni ne, to ima po mami.«

Bork je bil videti srčno zadovoljen, ko je to slišal. Toda Ronja je čez mizo zaklicala:

»Pa misliš, da bo Birk hotel postati razbojniški poglavar?«

»Bo!« je rekel Bork prepričano.

Tedaj je Birk vstal in se postavil tako, da so ga lahko vsi videli, dvignil je desno roko in se sveto zaklel, da ne bo nikoli razbojnik, naj se zgodi karkoli.

Turoben molk je legel na kamnito dvorano. Bork je imel solzne oči od žalosti nad sinom, ki se mu je tako nenaravno izpridil. Toda Mattis ga je skušal potolažiti.

»Jaz sem se moral navaditi,« je rekel, »pa se boš moral še ti! Dandanes je težko z otroki. Počenjajo, kar se jim zdi, na to se moraš kar navaditi. Res ni lahko!«

Poglavarja sta dolgo sedela in mrko zrla v prihodnost, v kateri bo slavno razbojniško življenje Mattisovega in

Borkovega rodu samo še pravljica in kmalu pozabljen spomin.

Šele počasi sta se spet vračala k lovom na podgane v svinjaku in se odločila, da se bosta zabavala kljub svoji trmastima otrokoma. In njuni razbojniki so se kosali v preganjanju vsakršne mračnosti z veselimi razbojniškimi petjem in divjaškimi plesi. Tako so se vrteli, da je pod kar škripal, tudi Birk in Ronja sta vskočila med plešalce in Ronja je naučila Birka veliko veselih razbojniških skokov.

Medtem pa sta Lovis in Undis sedeli v odmaknjeni kamrici. Jedli sta in pili in se pogovarjali. O skoraj vseh stvareh sta menili in mislili različno, le o eni stvari sta si bili edini: Kako čudovito je, če si smeš kdaj pa kdaj spočiti ušesa in ti ni treba poslušati niti najmanjšega piska kakšnega dedca.

V kamniti dvorani pa se je pirovanje nadaljevalo. Vse dokler se ni Skalle-Per nenadoma zaradi utrujenosti zvrnil na tla. Kljub svoji starosti je preživel vesel in zabaven dan, a zdaj ni mogel več, in Ronja mu je pomagala v čumnato. Tam se je ves zadovoljen in izmučen zgrudil na posteljo in Ronja ga je pokrila s kožuhom.

»Moje staro srce je pomirjeno,« je rekel Skalle-Per, »ker nočeta ne ti in ne Birk postati razbojnika. V starih

časih si to lahko bil z veseljem, ne rečem, ampak danes je težje. Lahko te obesijo, še preden se dobro zaveš.«

»In ljudje tulijo in jokajo, ko jim vzameš, kar imajo,« je rekla Ronja. »Tega ne bi nikoli mogla prenesti.«

»Ne, otrok moj, tega ti ne bi mogla prenesti,« je rekel Skalle-Per. »Toda zaupal ti bom koristno skrivnost, če obljubiš, da je ne boš nikomur izdala.«

Ronja je obljubila.

Skalle-Per jo je prijel za tople ročice, da bi se pogrel, in nato je pripovedoval:

»Ti moja radost in veselje!« je rekel. »Ko sem bil mlad in sem se tako kot ti potikal po gozdu, sem nekoč po naključju rešil življenje nekemu sivemu škratu, ki so ga gozdnice na vsak način hotele pokončati. Že res, da so sivi škrti prava svojata, toda tale je bil nekako drugačen, in po tistem mi je bil tako hvaležen, da sem se ga komaj znebil. Na vsak način mi je hotel dati ... no, glej ga, Mattisa!« je rekel Skalle-Per, kajti na vratih je stal Mattis in je hotel vedeti, kje je Ronja toliko časa. Zabave je bilo konec in bil je čas za Volčjo pesem.

»Najprej moram poslušati to pravljico do konca,« je rekla Ronja.

In medtem ko je Mattis trmasto čakal, ji je Skalle-Per šepetal nadaljevanje v uho.

»Imenitno!« je rekla Ronja, ko je poslušala do konca.

Znočilo se je. Kmalu je spal ves Mattisov grad z vsemi svojimi razbojniškimi surovinami. Toda Mattis je hudo stokal na svojem ležišču. Že res, da mu je Lovis namazala vse rane in podplutbe, toda ni pomagalo. Ko se je vse umirilo, je bolečine močnejše občutil; poškodbe so pošastno zbolele že samo, če je pomigal z malim prstom na nogi. Ni zatisnil očesa in jezilo ga je, da Lovis poleg njega tako mirno spi. Nazadnje jo je zbudil. »Boli me,« je rekel. »In moje edino upanje je, da Bork, ta lopov, trpi še bolj!«

Lovis se je obrnila k steni.

»Dedci,« je rekla in takoj zaspala.

»Stari ljudje si ne bi smeli prehladiti riti na spopadih divjih zveri!« je rekla Lovis strogo, ko se je naslednji dan pokazalo, da ima Skalle-Per mrzlico in bolečine po vsem telesu in da noče vstati. Tudi potem ko je vročina že zdavnaj popustila, ni hotel zapustiti postelje.

»Saj je vseeno, ali ležim in buljim predse, ali sedim in buljim predse,« je rekel.

Mattis je vsak dan prihajal k njemu v čumnato, da mu pove, kako kaj kaže novo razbojniško življenje. Bil je zadovoljen.

Bork se dobro znajde, je rekel, in ne gobezda. Spreten možakar je in skupaj se jima je posrečil rop za ropom. Veselo sta vodila biriče za nos in v Mattisovem gozdu kmalu ne bo več nobenega vsiljivega biriškega usranèta, je bil prepričan Mattis.

»No, no, bahaj se, ko jahaš proti domu!« je zamrmral Skalle-Per, toda Mattis ga ni poslušal. Poleg tega ni imel dosti časa za posedanje.

»Ti ubogi suhec!« je nežno rekel in potrepljal Skalle-Pera, preden je odšel. »Naloži si malo mesa na kosti, da boš lahko stopil nanje!«

In Lovis je v ta namen počela, kar je mogla. Prinašala mu je vročo krepko juho in druge jedi, ki jih je imel Skalle-Per rad.

»Pospravi juho, da se boš pogrel!« je rekla. Toda niti najbolj vroča juha ni mogla pregnati mraza iz Skalle-Perovega telesa, in to je Lovis skrbelo.

»Dati ga moramo v kamnito dvorano in ga ogreti,« je nekega večera rekla Mattis. In na Mattisovih močnih rokah je Skalle-Per zapustil svojo samotno kamrico. Zdaj je delil posteljo z Mattisom, Lovis pa se je preselila k Ronji.

»Končno se bom lahko, revež stari, nekoliko odotal,« je rekel Skalle-Per.

Mattis je bil vroč kot žareč ogenj in Skalle-Per je zlezal k njemu kakor otrok, ki išče toploto in tolažbo pri mami.

»Ne prerivaj se!« je rekel Mattis. Toda ni pomagalo. Skalle-Per je kljub temu zlezal zraven njega. In zjutraj se ni hotel preseliti nazaj v svojo kamrico. V tej postelji mu je bilo prijetno in ostal je v njej. Tu je lahko ležal in gledal, kako Lovis opravlja svoje posle, medtem ko je dan mineval; tu so se okoli njega zbirali razbojniki in pripovedovali o svojih junaških dejanjih, ko so se vrnilo zvečer domov, tudi Ronja je prišla in povedala, kako sta z Birkom živela v gozdu.

Skalle-Per je bil zadovoljen.

»Želim, da je tako, medtem ko čakam,« je rekel.

»Koga pa čakaš?« je vprašal Mattis.

»Ja, koga neki, misliš?« je rekel Skalle-Per.

Mattis ni mogel uganiti. Toda zaskrbljeno je opazil, da Skalle-Per čedalje bolj hira, in je vprašal Lovis:

»Kaj mu je, misliš?«

»Starost,« je rekla Lovis.

Mattis jo je prestrašen pogledal.

»Pa menda ne bo od tega umrl?«

»Bo,« je rekla Lovis.

Mattis je bruhnil v jok.

»Naj gre vse skupaj v pipino koleno!« je zavpil. »Teга ne bom dovolil!« Lovis je zmajevala z glavo.

»O marsičem odločaš, Mattis, o tem pa ne!«

Tudi Ronja je bila v skrbeh zaradi Skalle-Pera, in tem bolj je hiral, več je presedela pri njem. Večino časa je ležal in mižal, le včasih je odprl oči in jo pogledal. Tedaj se je nasmehnil in rekel: »Ti moja radost in veselje, saj ne boš pozabila tistega, ne?«

»Ne bom! Samo da bom našla,« je rekla Ronja.

»Boš,« ji je zagotovil Skalle-Per. »Ko bo pravi čas za to, boš našla!«

»No, pa bom!« je rekla Ronja.

Čas je mineval in Skalle-Per je bil čedalje šibkejši. Nazadnje je prišla noč, ko so vsi bedeli pri njem, Mattis in Lovis in Ronja in razbojniki. Skalle-Per je ležal negiben in z zaprtimi vekami. Mattis je prestrašen iskal kakšen znak življenja. Toda okoli postelje je bilo temačno kljub svetlobi ognja in lojenke, ki jo je Lovis prižgala. Ne, ni bilo več znakov življenja in nenadoma je Mattis zavpil: »Umr! je!«

Tedaj je Skalle-Per odprl eno oko in ga očitajoče pogledal.

»Ne še! Misliš, da nisem dovolj olikan, da bi se poslovil, preden odidem?«

Nato je spet dolgo časa mižal, ostali pa so bili tiho in slišalo se je samo njegovo piskajoče dihanje.

»Zdaj pa!« je rekel Skalle-Per in odprl oči, »zdaj, prijatelji, se poslavljam od vas vseh! Kajti zdaj bom umrl!«

In nato je umrl.

Ronja še nikoli ni videla umreti človeka in nekaj časa je jokala. Sicer pa je bil zadnje čase tako utrujen, je pomislila, zdaj se bo morda nekje drugje lahko spočil, v kraju, ki ga jaz ne poznam. Toda Mattis je hodil gor in dol po kamniti dvorani in kričal: »Vedno je bil tu! In zdaj ga ni več!«

Znova in znova je kričal eno in isto:

»Vedno je bil tu! In zdaj ga ni več!«

Lovis je rekla:

»Mattis, saj veš, da nihče ne ostane večno. Rojevamo se in umiramo, tako je že od nekdaj, kaj toliko tar-naš!«

»Pogrešam ga!« je zavpil Mattis. »Tako ga pogrešam, da me reže v prsih!«

»Bi rad, da te malo objamem?« je vprašala Lovis.

»Prosim!« je zavpil Mattis. »Še ti, Ronja!«

Nato se je naslanjal zdaj na Lovis, zdaj na Ronjo in izjokal svojo žalost nad Skalle-Perom, ki je vedno bil v njegovem življenju in ki ga zdaj ni bilo več.

Naslednji dan so Skalle-Pera pokopali spodaj pri reki. Zima je bila blizu, prvič je snežilo in mehke, vlažne snežinke so padale na Skalle-Perovo krsto, ko so jo Mattis in razbojniki odnesli. Skalle-Per je sam iztesal krsto, ko je bil še pri močeh, in vsa leta jo je hranil v kamrici za obleko.

»Razbojnik lahko potrebuje krsto, kadar najmanj pričakuje,« tako je govoril Skalle-Per, in zadnja leta se je čudil, da mora čakati tako dolgo.

»Prej ali slej bo prišla prav,« je rekel.

In zdaj je prišla prav.

Žalovanje za Skalle-Perom je težko leglo na grad. Vso zimo je bil Mattis turoben. Tudi razbojniki so bili potrti, kajti Mattisova volja je odločala o žalosti in veselju v Mattisovem gradu.

Ronja je z Birkom bežala v gozd, tam je bila zdaj zima, in ko se je podila na smučeh po pobočjih, je pozabila na vse tegobe. A brž ko se je vrnila domov, se jih je spet spomnila, ko je zagledala Mattisa, ki je ždel pred ognjem.

»Potolaži me, Ronja!« jo je prosil. »Pomagaj mi pregnati žalost!«

»Kmalu bo spet pomlad, tedaj bo bolje,« je rekla Ronja, toda Mattis ni mislil tako.

»Skalle-Per ne bo videl pomladi,« je čemerno rekel. Za to pa Ronja ni našla tolažbe.

Toda zima je minila. In prišla je pomlad, saj vedno pride, ne meneč se za to, kdo živi in kdo je umrl. Mattis je postal bolj vesel, tako je bilo z njim vsako pomlad, in žvižgal je in prepeval, kadar je na čelu svojih razbojnikov odjahal skozi Volčji graben. Spodaj je že čakal Bork s svojimi možmi. Juhuhu, končno se bo razbojniško življenje spet razmahnilo po dolgi zimi! Mattis in Bork sta se veselila, bila sta pač nespametna, saj sta bila rojena razbojnika. Njuna otroka sta bila dosti pametnejša. Veselila sta se čisto drugačnih stvari. Da ni bilo več snega

in da sta lahko spet jahala in da se bosta kmalu spet preselila v Medvedjo jamo.

»Pa še to me veseli, da ti, Birk, nikoli ne boš hotel biti nekakšen razbojnik,« je rekla Ronja.

Birk se je zasmel.

»Ne, to sem se zaklel! Zanima me pa, od česa bova živela?«

»Jaz vem,« je rekla Ronja. »Kopala bova rudo, kaj praviš k temu?«

In nato je povedala Birku pravljico o Skalle-Perovi srebrni gori, tisti, ki mu jo je nekoč davno pokazal sivi škrat v zahvalo za to, da mu je rešil življenje.

»Tam so srebrne kepe, velike kakor prave skale,« je rekla Ronja.

»In kdo ve, morda to le ni pravljica? Skalle-Per se je zaklel, da je res. Lahko odjahava kdaj tja pogledat; vem, kje je.«

»Pa saj se ne mudi,« je rekel Birk. »Le glej, da nikomur tega ne poveš! Sicer bodo prileteli vsi razbojniki in bodo hoteli kopati srebro!«

Ronja se je zasmejala.

»Ti si prav tako pameten kot Skalle-Per. Razbojniki so željni plena kakor jastrebi, je rekel, zato ne smem povedati nikomur, razen tebi!«

»Ampak za zdaj dobro shajava brez srebra, sestrice moja,« je rekel Birk. »V Medvedji jami potrebujeva druge reči!«

Vse bolj pomladno je postajalo in Ronjo je bilo groza ob misli na trenutek, ko bo morala Mattisu povedati, da se misli znova preseliti v Medvedjo jamo. Toda Mattis je bil nenavaden mož, nikoli nisi vedel, kaj ima za bregom.

»Ta moja stara jama, res je imenitna!« je rekel. »Boljšega bivališča si ne moreš najti za ta letni čas! Kaj praviš, Lovis?«

Lovis je bila vajena njegovih muhastih preobratov in ni bila posebno presenečena.

»Le pojdi, otrok moj, če se tvojemu očetu tako zdi!« je rekla. »Čeprav te bom pogrešala!«

»Saj se vrneš jeseni, kot ponavadi, kajne,« je rekel Mattis, kakor da se Ronja že dolga leta seli iz Mattisovega gradu v Medvedjo jamo in nazaj.

»Storila bom tako, kot ponavadi,« je zagotovila Ronja, vesela in osupla, ker je šlo tokrat tako zlahka. Pričakovala je solze in kričanje, a zdaj sedi tam Mattis in je videti prav tako srečen kakor tedaj, ko se je spominjal svojega otroškega veselja v starem svinjaku.

»No, ko sem živel v Medvedji jami, je bilo prav zabavno,« je rekel. »In pravzaprav je ta jama moja, ne pozabi tega! Morda vaju bom prišel kdaj obiskat!«

Ko je Ronja to povedala Birku, je velikodušno rekel:

»Naj le pride! Toda,« je pristavil, »pravo olajšanje bo, če ne bo treba vsak dan gledati tega črnega kuštravca!«

Zgodnje jutro je. Lépo kakor prvo jutro na zemlji! Poglej ju, nova stanovalca Medvedje jame, sprehajata se po svojem gozdu in okrog njiju so vse prelesti pomladi.

Po vsem drevju in v vodah in po vsem zelenem grmovju je življenje, čivka in šumi in brunda in poje in žubori, povsod slišiš svežo divjo pesem pomladi.

Prideta do svoje jame, do svojega doma v divjini. In vse je tako, kakor prej, varno in domače, reka, ki šumi tam spodaj, gozdovi v jutranji svetlobi, vse je tako, kot je bilo. Spet je pomlad in prav takšna je, kot je bila nekoč.

»Ne ustraši se, Birk!« je rekla Ronja. »Zavriskala bom pomladi!«

In zavriskala je predirno kakor ptič, zavriskala tako, da se je slišalo daleč v gozd.

O PISATELJICI

ASTRID LINDGREN (1907-2002) je po vsem svetu znana švedska mladinska pisateljica, saj so njene knjige prevedene v več kot petdeset jezikov in njeno razposajeno *Piko Nogavičko* poznajo otroci na vseh celinah. Tudi njene kasneje napisane povesti so zelo priljubljene, na primer knjiga o *Bratih Levjesrčnih*, ki je bolj podobna pravljici v klasičnem smislu s fantastičnimi, grozljivimi in romantičnimi prvini in s poudarkom na boju med dobrim in zlom. Nekaj teh prvini je tudi v *Ronji*, čeprav so človeški liki v njej bolj sodobno psihološko niansirani.

Ronja se rodi neke nevihtne noči mami Lovis in očetu Mattisu v razbojniškem gradu sredi divjih gora in temnih gozdov. V tej viharni noči udari strela v grad in ga razkolje od vrha do tal. Takšen je veličasten začetek Ronjinega življenja med dvanajstimi razbojniki v očetovi tolpi. Ronja je edini otrok in postane takoj očetova ljubljenska. Kljub temu ji starši dajejo veliko svobode in kmalu začne spoznavati skrivnostne gozdove, ki obdajajo Mattisov grad, in vsa bitja v njih, krute gozdnice in zlobne sive škrate, ki ji strežejo po življenju, svobodne

divje konje in igrive lisice. V severni del razklanega gradu se vseli sovražna razbojniška tolpa s poglavarjem Borkom. Bork ima sina Birka, ki je Ronjin vrstnik, in kmalu se kljub sovraštvu med tolpama sprijateljita. Ko odkrije Mattis to prijateljstvo, noče nič več slipati o svoji hčeri, in Ronja se z Birkom odseli v Medvedjo jamo, kjer preživita čudovito poletje, polno pustolovščin. V jeseni, ko se okoli njune jame že vlačijo hladne megle, zagleda Ronja nekega dne pri izviru, kamor hodita z Birkom po vodo, nesrečnega in skrušenega očeta Mattisa, ki ne more več brez hčere in se je celo pripravljen sprijazniti z njenim prijateljstvom z Birkom. Roparski tolpi premagata sovraštvo in se združita, kajti za petami so jima biriči, in združeni jim bosta laže kos. A Ronja in Birk se ne navdušujeta za razbojništvo in stari razbojnik Skalle-Per jima pred smrtjo zaupa skrivnost o srebrni gori, ki jima bo omogočila pošteno življenje brez ropanja.

Optimistično in človeško toplo pravljico o Ronji in Birku, Juliji in Romeu severnih srednjeveških gozdov, so posneli na Švedskem tudi na filmski trak.

Lena Holmqvist

